

NOVI MODEL NATJECANJA UČENIKA STRUKOVNIH ŠKOLA

Novi model natjecanja učenika strukovnih škola

UVOD

U Republici Hrvatskoj Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih svake godine na državnoj razini provodi natjecanja i smotre učeničkih radova čiji je cilj promicanje strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, podizanje njegova ugleda te jačanje njegove privlačnosti.

Glavni zadatci natjecanja učenika: prezentacija učeničkih znanja, vještina i sposobnosti, poticanje i motiviranje učenika na predstavljanje vlastitih znanja, vještina i sposobnosti, prezentacija zanimanja, profesionalno usmjeravanje učenika te predstavljanje poslodavcima praktičnih vještina koje su učenici usvojili tijekom obrazovanja.

Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih korisnik je projekta „Promocija učeničkih kompetencija i strukovnog obrazovanja kroz strukovna natjecanja i smotre“ koji se financira kao izravna dodjela sredstava u okviru Prioritetne osi 3 – Obrazovanje i cjeloživotno učenje, Specifičnog cilja 10.iv.1. – Modernizacija ponude strukovnog obrazovanja te podizanje njegove kvalitete u svrhu povećanja zapošljivosti učenika kao i mogućnosti za daljnje obrazovanje, Operativnog programa „Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020.“ Cilj projekta je promocija privlačnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te važnosti učeničkih kompetencija i strukovnih zanimanja kroz unapređenje postojećeg sustava strukovnih natjecanja i jačanje kompetencija djelatnika škola i učenika kroz sudjelovanje u moderniziranom sustavu natjecanja i smotri na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Međutim, postojeća natjecanja ne odražavaju moderne trendove u strukovnom obrazovanju, previše su usitnjena, a neka premalo naglašavaju praktične vještine. Navedene je aktivnosti potrebno približiti suvremenim trendovima i standardima (poput EuroSkills i WorldSkills natjecanja), učiniti ih vidljivijim u svrhu promocije i podizanja privlačnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te ih koristiti i kod profesionalnog usmjeravanja.

Jedan od problema strukovnog obrazovanja u Hrvatskoj je i njegova neprivačnost i niski ugled u društvu, među roditeljima i učenicima osnovnih škola. U mnogim zemljama, kao i na europskoj razini organizacija natjecanja učenika strukovnih škola prepoznato je kao potencijal u promicanju vidljivosti i podizanju privlačnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja kao poželjnog odabira karijere. Potrebno je aktivno raditi na podizanju razine svijesti o strukovnom obrazovanju i osposobljavanju kod roditelja, učenika osnovnih i srednjih škola te poslodavaca. Natjecanja u vještinama mogu pomoći u povećanju privlačnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, ponajviše promicanjem želje kod učenika za dodatan rad, vlastito usavršavanje i stjecanje novih vještina. Također, njihovim unapređenjem, modernizacijom te organizacijom po uzoru na EuroSkills mogu se koristiti u svrhu profesionalnog usmjeravanja (sajam poslova, dani karijera, itd.). Isto tako mogu biti prilika da učenici demonstriraju svoje vještine i stečene kompetencije potencijalnim poslodavcima.

Posebna pozornost posvetiti će se kvalitetnijem uključivanju učenika s teškoćama u sustav natjecanja čime će se doprinijeti njihovoj boljoj socijalnoj uključenosti.

Velika prepreka daljnjem razvoju natjecanja do sada je bilo i to što postojeća sredstva u proračunu Republike Hrvatske nisu dovoljna za podizanje kvalitete i kvantitete strukovnih učeničkih natjecanja. Navedenim projektom će se stoga osigurati i nužna podrška za uvođenje novog modela natjecanja.

Program razvoja sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja 2016. – 2020. u okviru prioriteta 3. Promicanje izvrsnosti, privlačnosti i uključenosti strukovnog obrazovanja, pod ciljem 3.1. jačanje izvrsnosti i privlačnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja uključena je i Mjera 3.1. Promocija vještina učenika strukovnih programa, modernizacija i promicanje strukovnog obrazovanja i vještina koja je predvidjela uvođenje novog modela natjecanja i smotri. U skladu s time kroz navedeni projekt razvijen je cjelokupni koncept novih i unaprijeđenih natjecanja i smotri.

Svrha ovog dokumenta je predstaviti novi model natjecanja učenika strukovnih škola. Kroz dokument će se predstaviti povijesni razvoj i analiza postojećeg modela natjecanja, dati će se moderni pogled na natjecanja učenika i njihovu važnost u ulogu u modernom sustavu strukovnog obrazovanja i osposobljavanja uz primjere dobrih praksi iz drugih zemalja te predstaviti sam novi model natjecanja učenika strukovnih škola u Republici Hrvatskoj kao i model sudjelovanja hrvatskih predstavnika na europskim i svjetskim natjecanjima u vještinama.

SKICICA

POSTOJEĆI MODEL SMOTRI RADOVA I NATJECANJA UČENIKA I UČENICA SREDNJIH ŠKOLA REPUBLIKE HRVATSKE U STRUKOVNIM DISCIPLINAMA

Povijest smotri radova i natjecanja

Natjecanje i smotre su jedan od oblika izvannastavnih aktivnosti definirane Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi člankom 35., a koji glasi: Izvannastavne aktivnosti; (1) Radi zadovoljavanja različitih potreba i interesa učenika školska ustanova organizira posebne izvannastavne aktivnosti., (2) Izvannastavne aktivnosti se planiraju školskim kurikulumom i godišnjim planom i programom rada neposrednih nositelja odgojno-obrazovne djelatnosti u školskoj ustanovi, (3) Izvannastavne aktivnosti nisu obvezni dio učenikovog opterećenja, ali se mogu priznati učenicima kao ispunjavanje obveza u školi. Članak je donesen, između ostaloga, radi zadovoljavanja različitih potreba i interesa učenika.

Prema članku 21. Zakona o srednjem školstvu iz 1992. jedan od zadataka srednjih škola su i obavezno otkrivanje, praćenje i poticanje darovitih učenika te organiziranje dodatnog rada prema učeničkim sklonostima, sposobnostima i interesima.

U to vrijeme razne zajednice i udruge škola pokrenule su natjecanja i smotre učeničkih radova iz različitih područja i to:

- natjecanja u području Turizma i ugostiteljstva (GASTRO) započela su 1980. godine
- natjecanja u području prometa započela su 1997. godine
- natjecanja u području Tekstil i koža započela su 1997. godine
- natjecanja u području arhitekture, građevinarstva i geodezije započela su 1995. godine.

Međutim, natjecanja se nisu provodila sustavno niti su bila u nadležnosti državnih institucija.

Zakon o Zavodu za školstvo RH (Narodne novine br. 153/2002. godine) stupio je na snagu 18. prosinca 2002. te je njime osnovan i Odjel za strukovno obrazovanje. Organizacija natjecanja nije se posebno navodila kao zadatak Zavoda te se nije ni organizirano pristupilo provedbi natjecanja učenika u strukovnom obrazovanju.

Vlada RH na sjednici održanoj 13. siječnja 2005. donijela je Uredbu o osnivanju Agencije za strukovno obrazovanje (Narodne novine, br. 10/2005. godine). U okviru dodijeljenih zadaća, Agencija je preuzela sustavnu brigu i skrb o razvoju sustava natjecanja učenika strukovnih škola, što se odrazilo na povećanje broja natjecanja i broja sudionika. **U razdoblju od 2006. do 2018. godine Agencija je u Državnom proračunu RH osigurala više od 30 milijuna kuna za potrebe organizacije i provedbe natjecanja učenika strukovnih škola.**

Školske godine 2005./2006. organizirana su natjecanja u 17. strukovnih područja. Na državnim natjecanjima i smotrama sudjelovalo je **1.698 učenika s 1.116 mentora u 72 discipline.**

1. Natjecanje, susreti i smotre radova učenika/ca graditeljskih i geodetskih škola;
2. Natjecanja i smotre učenika/ca strojarskih, brodograditeljskih i pomorskih zanimanja te tehničara/ki za mehatroniku;
3. Natjecanje, susreti i smotre radova učenika/ca u drvodjeljskim zanimanjima;
4. Natjecanje učenika/ca u šumarskim programima
5. Natjecanje knjigovodstvo s bilanciranjem
6. Natjecanje Savršeni ekonomist
7. Natjecanje administrativni tajnik i upravni referent

8. Natjecanje učenika/ca u programima odjeće, tekstila, kože i dizajna „Dani odjeće 2016.”
9. Natjecanje učenika/ca frizerskih struka
10. Natjecanje „Gastro”
11. Natjecanje učenika /ca u zanimanju pekar/ica
12. Natjecanje učenika/ca prehrambeno tehnoloških škola u zanimanju prehrambeni/a tehničar/ka
13. Natjecanja učenika/ca srednjih poljoprivrednih škola u zanimanju cvječar/ka i učenika/ca četverogodišnjim programima u području biljne proizvodnje tloznanstvo
14. Natjecanje učenika/ca u području veterinarske medicine – veterinarski tehničar/ka – veterinarska mikrobiologija;
15. Natjecanje učenika/ca prometne struke
16. Natjecanje učenika/ca u elektrotehničkome obrazovnom području;
17. Schola medica.

Natjecanja su održavana na tri razine: školska, među/županijska i državna natjecanja te su se sva održavala u prostorijama škola domaćina koje su imale uvjete za provedbu natjecanja, ali i u drugim ustanovama ili trgovačkim društvima.

Svrha natjecanja i smotri učeničkih radova, 2005./06., bila je:

- afirmacija učenika/ca,
- priznavanje njihovih stečenih znanja, vještina i sposobnosti
- poticanje razvoja kreativnosti, samostalnosti i samopouzdanja

Prvi puta su, 2006. godine, učenicima strukovnih škola, prvacima državnih natjecanja te njihovim mentorima, dodijeljena priznanja i zahvalnice.

Agencija za strukovno obrazovanje, 2007. godine organizirala je na jednom mjestu natjecanja na Zagrebačkom velesajmu iz 8 sektora i u 37 disciplina i to:

Tablica 1 Natjecanja na Zagrebačkom velesajmu 2007. godine

Poljoprivreda, prehrana i veterina	o CNC tehnike – glodanje
o Cvječar	o CNC tehnike – tokarenje
o AGRO (sudjelovali su učenici/e tehničarskih zanimanja iz poljoprivredne struke)	o Dizajniranje računalom – CATIA
o Pekar	o Dizajniranje računalom – Auto Cad
o Veterinarski tehničar	o Instalater grijanja i klimatizacije
Šumarstvo, prerada i obrada drva	o Vodoinstalater
o Stolar	o Tehničar za mehatroniku
o Drvodjeljski tehničar-dizajner	o Smotra radova iz robotike
o Smotra radova učenika/ca drvodjeljskih zanimanja	Graditeljstvo i geodezija
Tekstil i koža	o Rukovatelj samohodnim građevinskim strojevima
o Dizajn odjeće	o Prostoručno crtanje
o Dizajn tekstila	o Zidar
o Modna kolekcija krojača i /ili odjevnih tehničara	o Tesar
o Modna kolekcija krojača i /ili odjevnih tehničara – pojedinačni model	o Keramičar oblagač
o Modna kolekcija dizajnera odjeće i tekstila	o Soboslikar ličilac
o Modna kolekcija dizajnera odjeće i tekstila – pojedinačni model	o Pismoslikar
o Smotra obuće i galanterije	o Monter suhe gradnje
Grafička tehnologija i audio-vizualne tehnologije	o Smotra radova učenika/ca – graditeljstvo i geodezija

o Smotra grafika – grafička tehnologija	Ekonomija, trgovina i poslovna administracija
o Smotra grafika – grafički dizajn	o Sajam vježbeničkih tvrtki
o Smotra grafika – multimedija	Osobne, usluge zaštite i druge usluge
Strojarstvo, brodogradnja i metalurgija	o Muška frizura
o Automehaničar	o Ženska frizura

Ovakvim načinom organizacije natjecanja i promoviranja učeničkih vještina (kompetencija) Agencija je pokušala uvesti novu dimenziju natjecanja i strukovnog obrazovanja, a po uzoru na međunarodne standarde. Međutim, zbog globalne gospodarske krize koja je zahvatila i Hrvatsku te značajno smanjenje sredstava u državnom proračunu za natjecanja, odustaje se od takvog modela natjecanja i vraća na sustav pojedinačnih državnih natjecanja.

Zakonom o strukovnom obrazovanju (Narodne novine, br. 30/2009.), u dijelu IV. (Ustrojstvo strukovnog obrazovanja), pod djelatnosti Agencije za strukovno obrazovanje (čl. 13., stavak 10) navodi se sustavno organiziranje natjecanja kao jedna od djelatnosti Agencije gdje ista organizira i provodi državna natjecanja učenika i smotre učeničkih radova u sustavu strukovnog obrazovanja.

Ovime su natjecanja učenika strukovnih škola prvi puta bila zakonski regulirana.

Od školske godine 2008./09. svim prvacima državnih natjecanja i natjecateljima koji su osvojili jedno od prva tri mjesta na međunarodnim natjecanjima dodjeljuje se **nagrada „Faust Vrančić“**. Te godine u programu državnih natjecanja i smotri sudjelovalo je ukupno 1259 učenika i 819 mentora, dok je na međunarodnoj razini 25 učenika osvojilo od prva tri mjesta, a pratilo ih je 18 mentora.

Podatci o broju disciplina, članova državnog povjerenstva, natjecatelja i njihovih mentora od 2013. do 2018. godine prikazana je u tablici .2.

Tablica 2 Podatci o broju disciplina, članova državnog povjerenstva, natjecatelja i njihovih mentora od 2013. do 2018. godine

GODINA NATJECANJA	BROJ DISCIPLINA I SMOTRI	BROJ UČENIKA	BROJ MENTORA	ČLANOVI DRŽAVNOG POVJERENSTVA
2013.	72	858	658	216
2014.	73	921	708	199
2015.	74	973	736	214
2016.	74	994	742	214
2017.	75	988	757	214
2018	76	1.048	798	214

Tablica 3 Broj disciplina, članova državnog povjerenstva, natjecatelja i njihovih mentora

Postojeći model smotri radova i natjecanja učenika i učenica srednjih škola Republike Hrvatske u strukovnim disciplinama

Prema **Uputama** i **Vremeniku** smotri radova i natjecanja, a nakon imenovanja članova Državnoga povjerenstva za kalendarsku godinu, koje izrađuje Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, natjecanja su se provodila na tri razine:

- školska

- među/županijska i
- državna

Na natjecanjima i smotrama sudjelovali su učenici koji su se kao pojedinci ili članovi određene skupine isticali znanjem, vještinama ili sposobnostima u skladu s programom obrazovanja i pravilima pojedinoga natjecanja ili smotre.

Na smotrama radova učenika sudjelovali su i učenici s teškoćama u razvoju kojima je organizator natjecanja osiguravao primjerene tehničke uvjete za sudjelovanje. Broj učenika na natjecanju, odnosno smotri u pravilu je ovisio o ukupnom broju učenika koji su se obrazovali za određeno zanimanje.

Jednog ili više učenika na natjecanju ili smotri, u pravilu, pratio je mentor koji ga je pripremao za natjecanje ili smotru, a najviše, po disciplini natjecanja, jedan mentor iz škole.

O broju učenika i mentora, sudionika na državnoj razini natjecanja i smotri, odlučivala je Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih.

Svrha natjecanja i smotri bila je:

- prezentacija učeničkih znanja, vještina i sposobnosti
- poticanje i motiviranje učenika na prezentaciju svojih znanja, vještina i sposobnosti
- prezentacija zanimanja i
- profesionalno usmjeravanje učenika osnovnih i srednjih škola.

Sudjelovanje na svim razinama natjecanja i smotri trebalo je proizlaziti iz redovitoga obrazovnog programa, izvannastavnoga rada ili dodatne nastave koja se provodila tijekom svih obrazovnih razdoblja i bila sastavni dio godišnjega plana i programa rada škole.

Vremenik natjecanja i smotri na svim razinama, za svaku školsku godinu, donosila je Agencija, u skladu s pravilnikom kojim je određen kalendar rada srednjih škola.

Na natjecanju ili smotri mogli su se izložiti i predstaviti istraživački radovi učenika proizišli iz pokusa i istraživanja koje bi prethodno prihvatilo Državno povjerenstvo i pod uvjetom da prethodno nisu prijavljivani ili prikazani na državnim smotrama i natjecanjima iz drugih područja.

Obveze škola u pripremanju natjecanja bile su:

- omogućiti učenicima slobodan izbor discipline u kojoj žele sudjelovati na natjecanju i/ili smotri
- izabrati nastavnike koji će pripremati i voditi učenike na natjecanja i smotre
- izraditi ili odobriti programe izvannastavnoga rada ili dodatne programe kojima se potiču i razvijaju stvaralačke mogućnosti svakog učenika
- upoznati sve učenike i njihove roditelje s programima rada škole, provedbom pojedinih natjecanja ili smotri
- osigurati materijalne, tehničke i ostale potrebne uvjete za primjerenu pripremu učenika za sudjelovanje na natjecanju ili smotri
- sve oblike izvannastavnoga rada uklopiti u organizaciju radnoga dana i tjedna kako se ne bi ometalo ostvarivanje redovitih programa
- stalno senzibilizirati okruženje za vrjednovanje rezultata rada škole i svakog pojedinog učenika i nastavnika
- surađivati sa strukovnim udrugama, zajednicama i društvima čiji su članovi prosvjetni djelatnici te stručnjaci iz pojedinih područja i specijalnosti, a za koje škola procjenjuje da pridonose kvalitetnom i stručnom ostvarivanju programa izvannastavnih aktivnosti, tj. natjecanja i smotri.

U državna povjerenstva za provedbu smotri i natjecanja, za svaku školsku godinu, imenovalo se istaknute stručnjake iz pojedinih područja. Najmanje polovica članova Državnog povjerenstva trebala je biti imenovana iz redova nastavnika srednjih strukovnih škola RH

Sukladno *Uputama za provedbu smotri radova i natjecanja učenika i učenica srednjih škola Republike Hrvatske u strukovnim disciplinama* zadaće Državnoga povjerenstva su:

- izrada prijedloga programa i pravila natjecanja ili smotre
- provedba natjecanja ili smotre u skladu s programom i pravilima natjecanja
- utvrđivanje mjerila za vrjednovanje pojedinih zadataka
- obavljanje stručno-tehničkih poslova
- priprema i organizacija natjecanja ili smotri na državnoj razini
- pripremanje materijala vezanih uz natjecanja ili smotre
- osiguravanje tajnosti zadataka
- analiza svih dijelova natjecanja ili smotre na temelju kojih su donosili zaključke i preporuke Agenciji za daljnju provedbu natjecanja.
- izradba izvješća o provedenom natjecanju i dostavljanje Agenciji
- predlaganje škole domaćina državnoga natjecanja ili smotre za narednu školsku godinu
- pružanje stručne i organizacijske pomoći te pravodobno slanje svih potrebnih materijala školi domaćinu
- ostali poslovi koji su proizlazili iz specifičnosti pojedinih natjecanja ili smotri, a obuhvaćeni su odlukom o imenovanju pojedinoga povjerenstva.

Troškovi organizacije, pripreme i provedbe državnih natjecanja i smotri učenika i učenica srednjih škola Republike Hrvatske u strukovnim disciplinama podmirivali su se iz Državnoga proračuna Republike Hrvatske. Sukladno prihvaćenom planu troškova, Agencija bi podmirivala:

- smještaj i prehranu sudionika
- troškove prijevoza i naknade za dnevnice podmirivala bi svaka ustanova/tvrtka za svoje sudionike natjecanja i smotri i slala Agenciji zahtjev za povrat tih sredstava
- naknade članovima državnoga povjerenstava
- materijalne troškove natjecanja i smotri
- ostale troškove škole domaćina nastale provedbom državnoga natjecanja.

Praćenje provedbe natjecanja i smotri, na svim razinama, provodilo se putem informacijskog sustava VETIS.

Natjecanja su se mogla provoditi na tri načina: a) pisanom provjerom stručno-teorijskoga znanja b) pisanom provjerom stručno-teorijskoga znanja i praktičnim zadatkom ili c) praktičnim zadatkom.

Školsko natjecanje

Školsko natjecanje provodi se u skladu s *Uputama za provedbu smotri radova i natjecanja učenika i učenica srednjih strukovnih škola Republike Hrvatske u strukovnim disciplinama*.

Upute i zadatke za Školsko natjecanje izrađuje Državno povjerenstvo kojeg imenuje Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih.

- Školsko natjecanje organizira Školsko povjerenstvo od tri člana koje imenuje ravnatelj škole.
- Mentore učenika imenuje ravnatelj škole. Mentor za natjecanje može pripremati jednog ili više učenika.
- Škole koje sudjeluju u natjecanju dužne su izvršiti pred prijavu za školsko-županijsko natjecanje u informacijski sustav VETIS Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih.
- Škole sudionici natjecanja na dan natjecanja preuzimaju zadatke za učenike koje je izradilo Državno povjerenstvo za pojedine natjecateljske discipline.
- Školsko natjecanje provode članovi Školskog povjerenstva.

Uvjeti sudjelovanja na školskom izlučnom natjecanju za državno natjecanje:

- Na natjecanju sudjeluju učenici završnih razreda.
- Temu zadatka za školsko natjecanje donosi Državno povjerenstvo za svaku disciplinu i godinu natjecanja.
- Po završetku natjecanja, sukladno uputama, podatci o postignutim rezultatima unose se u informacijski sustav Vetis.
- Informacijski sustav obrađuje podatke za svaku školu koja se natjecala, formira se rang ljestvica učenika po broju bodova. Na državno natjecanje sustav označava i poziva prvoplasiranog učenika s najvećim brojem bodova sa školskog natjecanja. Na državno natjecanje uz učenika ide jedan mentor iz svake plasirane škole.
- Broj plasiranih učenika za državno natjecanje ovisi o natjecateljskoj disciplini sukladno propozicijama i uputama za svaku godinu natjecanja.
- Sva natjecanja provode se sukladno vremeniku smotri radova i natjecanja učenika i učenica srednjih škola Republike Hrvatske u strukovnim disciplinama koje izrađuje Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih koji se donosi za svaku školsku godinu.
- Škole su po održanom školskom natjecanju dužne objaviti ljestvice poretka i nekoliko fotografija sa natjecanja na mrežnim stranicama škole.

Školska natjecanja provode se kako bi se odabralo najbolje učenike za regionalna natjecanja u različitim sektorima ili izravno za državna natjecanja. Ako je ukupan broj škola s istim programom u Republici Hrvatskoj iz kojeg se učenici/ce natječu u strukovnoj disciplini manji od 20, državnome natjecanju mogu prethoditi samo školska natjecanja.

Svaka škola sudjeluje u nekim ili svim disciplinama, ovisno o veličini škole. Natjecanje se održavaju u prostorima škola, tijekom siječnja, a članovi povjerenstva su nastavnici koji nisu mentori. Ova razina natjecanja dostupna je sve učenicima škole. Nakon provedenog školskog natjecanja i odabira učenika, isti se prijavljuju u Vetis kako bi se mogli natjecati na međužupanijskom natjecanju.

Međužupanijska natjecanja

Međužupanijsko natjecanje provodi se u skladu s *Uputama za provedbu smotri radova i natjecanja učenika i učenica srednjih strukovnih škola Republike Hrvatske u strukovnim disciplinama*.

Državnom natjecanju prethodi školsko i/ili međužupanijsko natjecanje. Ako je ukupan broj škola s istim programom u Republici Hrvatskoj iz kojeg se učenici/ce natječu u strukovnoj disciplini manje od 20, državnome natjecanju mogu prethoditi samo školska natjecanja.

- Upravni odjel nadležan za obrazovanje u županiji škole koja je domaćin međužupanijskog natjecanja, međužupanijsko povjerenstvo i škola domaćin organiziraju i provode međužupanijsko natjecanje.
- Škole prijavljuju svoje učenike za međužupanijska natjecanja putem informacijskoga sustava VETIS Agenciji za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih odmah po završetku školskoga natjecanja
- Natjecateljske zadatke za međužupanijska natjecanja izrađuje državno povjerenstvo, a predsjednik međužupanijskog povjerenstva i predstavnik škole domaćina preuzimaju zadatke iz VETIS-a te ih umnožavaju neposredno prije početka natjecanja.
- Međužupanijska su povjerenstva dužna rezultate natjecanja unijeti putem informacijskoga sustava VETIS najkasnije do 16 sati drugoga dana po završetku natjecanja. Zbog specifičnosti međužupanijskih natjecanja, a radi smanjenja troškova održavanja, državno povjerenstvo će definirati module po disciplinama imajući u vidu jednodnevno trajanje natjecanja.
- Sa županijskoga/međužupanijskog natjecanja i smotre na državno natjecanje i smotru pristupaju učenici/ce koje potvrdi županijsko/međužupanijsko povjerenstvo prema propisanim kriterijima i rezultatima postignutima na županijskoj ili međužupanijskoj razini.

- Kada županijsko povjerenstvo dostavi Agenciji ljestvicu konačnog poretka svih učenika koji su sudjelovali na županijskom, odnosno međužupanijskom natjecanju, Agencija odlučuje o broju učenika koje će pozvati na državno natjecanje. Ako više učenika ima isti broj bodova, u okviru dopuštenog broja učenika koji mogu sudjelovati na državnom natjecanju, bit će pozvani svi učenici s istim brojem bodova.

Državno natjecanje

Državna natjecanja se provode sukladno odredbama *Uputa za provedbu smotri radova i natjecanja učenika i učenica srednjih škola Republike Hrvatske u strukovnim disciplinama*.

Organizatori natjecanja i smotri na državnoj razini su Agencija za strukovno i obrazovanje i obrazovanje odraslih (ASOO) i škola domaćin, a suorganizatori mogu biti strukovne udruge, zajednice škola, ili društva, županija, grad ili općina.

- ASOO sa školom domaćinom i/ili suorganizatorima organizira natjecanje, prati njihovu provedbu i vrjednuje rezultate natjecanja.
- Temu zadatka za državno natjecanje donosi Državno povjerenstvo za svaku disciplinu i godinu natjecanja.
- Na natjecanju sudjeluju učenici koji su se plasirali nakon provedenih školskih i/ili međužupanijskih natjecanja.
- Na državnom natjecanje uz učenika je jedan mentor iz svake plasirane škole.
- Natjecateljske zadatke za državno natjecanje izrađuje državno povjerenstvo, a predsjednik državnoga povjerenstva i predstavnik škole domaćina preuzimaju zadatke iz VETIS- a te ih umnožavaju neposredno prije početka natjecanja.
- Cjelokupan rad natjecatelja, prate, vrjednuju i ocjenjuju članovi Državnog povjerenstva.
- Sukladno uputama i propozicijama natjecanja za pojedine natjecateljske discipline iz redova Državnog povjerenstva imenuju se prosudbena povjerenstva i žalbeno povjerenstvo.
- Po završetku natjecanja, podatci o postignutim rezultatima natjecatelja unose se u informacijski sustav Vetis.
- Informacijski sustav obrađuje podatke formira se rang ljestvica učenika po broju bodova i rangira ih.
- Škole domaćin, na vidnom i unaprijed određenom mjestu, objavljuju službene ljestvice poretka iz Vetis-a.
- Nagrađivanje učenika, mentora, dodjela medalja i priznanja vrši se prema protokolu državnog natjecanja.
- Škole domaćin su po održanom državnom natjecanju dužne objaviti rezultate natjecanja i ljestvice poretka na mrežnim stranicama škole.
- Nakon održanog državnog natjecanja škola domaćin ASOO-u dostavlja izvješće o održanom natjecanju.
- Na državnoj razini sudjeluju učenici škola iz Republike Hrvatske i iz inozemstva.
- Iz konačne liste rezultata natjecanja učenika iz Republike Hrvatske i učenika iz inozemstva izdvaja se poredak učenika iz Republike Hrvatske i na taj način određuje njihova rang-lista na državnoj razini.
- ASOO financira sudjelovanje škola iz Republike Hrvatske na državnoj razini.

SWOT ANALIZA POSTOJEĆEG MODELA SMOTRI RADOVA I NATJECANJA UČENIKA

Tablica 3 SWOT ANALIZA POSTOJEĆEG MODELA SMOTRI RADOVA I NATJECANJA UČENIKA

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> – Izuzetno dobra pokrivenost natjecanja u svim strukovnim obrazovnim sektorima – Tradicija provedbe natjecanja od 1980-tih godina – Iskustvo strukovnih škola u pripremi, organizaciji i provedbi natjecanja – Suradnja s gospodarstvom i lokalnom i regionalnom samoupravom na lokalnoj razini u nekim disciplinama – Prohodnost prema visokim učilištima u nekim disciplinama – Razvijanje područja kvalitete kroz natjecanja – modernizirane i opremljene srednje strukovne škole suvremenim praktikumima, laboratorijima i opremom – educirani strukovni nastavnici – provođenje praktične nastave u i izvan škole – mogućnost međunarodne razmjene učenika preko projekta Erasmus + – mogućnosti korištenja sredstava ESI fondova za daljnji razvoj i podizanje kvalitete natjecanja – kurikulumi bazirani na ishodima učenja uvedeni u sustav – izrađeni novi standardi zanimanja i standardi kvalifikacija u skladu sa potrebama tržišta rada i poslodavaca 	<ul style="list-style-type: none"> – Nedovoljna vidljivost strukovnih natjecanja – Nedovoljna motivacija učenika i mentora – Nedovoljna podrška mentorima natjecatelja u školi – Neodgovarajuće nagrađivanje mentora prema postojećem Pravilniku o napredovanju učitelja i nastavnika u osnovnom i srednjem školstvu – Učenici i mentori nisu nagrađeni za sudjelovanje na natjecanju – Učenici četverogodišnjih programa su opterećeni radi priprema za državnu maturu – Nekonzistentnost suradnje s gospodarstvom, visokim obrazovanjem i lokalnom/regionalnom samoupravom – Prevelika usmjerenost na znanje (teorija) a ne vještine – Vrednovanja rezultata natjecanja nisu sustavna i transparentna / su neujednačena – Neusklađenost zadataka na natjecanjima s standardima gospodarstva – Nespremnost nastavnika i ravnatelja za promjene – Prevelik broj i usitnjenost mnogih disciplina – Nedovoljna opremljenost polivalentnih škola
MOGUĆNOSTI	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> – mogućnost zapošljavanja uspješnih učenika na natjecanjima i povezivanje poslodavaca s učenicima – izgradnja cjelokupnog identiteta strukovnog natjecanja na temelju hrvatskog iskustva strukovnog natjecanja – povećanje vidljivosti natjecanja u medijima – izgradnja sustava potpore i nagrade mentorima – sudjelovanje i prijenos inovacija s međunarodnih natjecanja EuroSkills i WorldSkills te drugih sektorskih međunarodnih natjecanja 	<ul style="list-style-type: none"> – negativan stav društvene zajednice prema strukovnom obrazovanju – nedovoljna motivacija učenika za natjecanja – pad broj učenika u strukovnom obrazovanju (demografija, iseljavanje) – nedovoljno razvijeni odnos prema medijima – nedostatak financijskih sredstva za natjecanja – izostanak interesa učenika i mentora za natjecanja – pasivnost i nezainteresiranost škola za prihvaćanje domaćinstva natjecanjima učenika – nedovoljan interes roditelja za natjecanja – nemogućnost pronalaženja sponzora

- uloga i utjecaj natjecanja na nastavak školovanja kod učenika- mogućnost priznavanja pripreme za natjecanje prilikom izrade završnog rada- promoviranje važnosti strukovnih vještina i odnosa prema radu- uloga natjecanja u odabiru nastavka školovanja učenika osnovnih škola- natjecanja postaju forum suradnje s gospodarstvom- natjecanja su prilika za prikaz kreativnosti i inovativnosti učenika/ca i nastavnika/ca;- predstaviti specifičnost različitih programa strukovnog obrazovanja- afirmacija za darovite učenike/ce.- natjecanjem učenika prezentirati atraktivnosti vještina i popularizirati strukovna zanimanja- Organizirati više natjecanja na jednom mjestu i otvoriti ih za posjetitelje(učenici, roditelji, poslodavci, mediji)- u suradnji sa lokalnom zajednicom školama, roditeljima i sponzorima omogućiti organizirani dolazak budućih srednjoškolaca na regionalna i/ili državna natjecanja- Sustavnim radom, povećavanjem promidžbe i organiziranjem atraktivnih i kvalitetnih natjecanja mijenjati stavove učenika i njihovih roditelja o srednjem strukovnom obrazovanju- Korištenje mogućnosti Centara kompetentnosti	- razlike u mogućnostima pripreme i provedbe natjecanja u pojedinim školama i županijama- Nedovoljan broj strukovnih nastavnika u pojedinim školama- nemogućnost izvođenja praktične nastave i razvijanje vještina u realnim uvjetima zbog zatvaranja tvornica, proizvodnih pogona, radionica- izumiranje obrtničkih zanimanja te nedostatak certificiranih radionica za obavljanje praktične nastave

ISTRAŽIVANJE STRUKOVNIH ŠKOLA, NASTAVNIKA, RAVNATELJA I UČENIKA O POSTOJEĆEM MODELU SMOTRI RADOVA I NATJECANJA UČENIKA

OPIS ISTRAŽIVANJA

Istraživanje je provedeno u okviru projekta „**Promocija učeničkih kompetencija i strukovnog obrazovanja kroz strukovna natjecanja i smotre**“. Glavni ciljevi istraživanja su bili ispitati iskustvo učenika, nastavnika i ravnatelja vezano uz sudjelovanje na strukovnim natjecanjima, aktivnostima pripreme za natjecanja te njihove prijedlog za daljnji razvoj modela natjecanja. Učenici i nastavnici koji su uključeni u istraživanje su oni koji su sudjelovali u strukovnim natjecanjima kao sudionici (natjecatelji i mentori). U tom pogledu, izrađeni su i upitnici za svaku pojedinu skupinu te protokoli za provedbu fokus grupa s učenicima i mentorima. Upitnici i protokoli su izrađeni na temelju prijedloga pitanja koje je izradila radna skupina za Analizu postojećeg i izradu novog modela natjecanja. Prijedlozi pitanja radne skupine su prilagođeni i strukturirani s ciljem dobivanja jasnih uvida u iskustva, motivaciju i stavove ciljanih skupina. Upitnici su sastojali od sedam do trinaest pitanja, pri tome je upitnik za učenike imao sedam, upitnik za mentore trinaest, a upitnik za ravnatelje deset pitanja. Kod svake ciljane skupine ostavljena su dva do tri pitanja otvorenog tipa kako bi ispitanici mogli iskazati potencijalno važno viđenje vezano uz temu istraživanja, a koja je možda bila izostavljena u upitniku. Nadalje, većina pitanja u upitnicima bila je zatvorenog tipa – pitanja sa standardnom Likertovom skalom od 5 stupnjeva, dihotomna pitanja i pitanja s ponuđenom nominalnom skalom odgovora. S obzirom da u okviru ciljeva istraživanja nije bilo definirane potrebe za utvrđivanjem razlika na osnovi demografskih pokazatelja, ta vrsta pitanja nije uvrštena u upitnike.

Prikupljanje podataka provedeno je tijekom lipnja i srpnja 2018. godine. Pri tome su upitnici namijenjeni učenicima prikupljeni metodom papir-olovka, dok su mentori i ravnatelji ispunili *on-line* upitnike. Ovakav odabir pri prikupljanju podataka proizlazi iz mogućnosti nositelja projekta, Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, da na taj način osigura potreban odaziv zacrtan ciljevima projekta. **Među učenicima je prikupljeno 58 upitnika, među mentorima 500 upitnika, a među ravnateljima 120 upitnika.** Iz priloženoga je vidljivo kako je odabir različitog pristupa pojedinim ciljanim grupama rezultirao i manjim brojem ispitanika među ciljanom skupinom učenika.

U lipnju je provedena i po jedna fokus grupa s učenicima i mentorima. Na fokus grupi s učenicima bilo je 10 sudionika, a na fokus grupi s mentorima bilo je 8 sudionika. Provedena je samo po jedna fokus grupa među ovim ciljanim skupinama iz razloga što su tako predviđale projektne aktivnosti, a cilj fokus grupa je bio dobiti dodatna razmišljanja među učenicima i mentorima o temama istraživanja i otvaranje potencijalnih tema koje nisu bile zastupljene u kvantitativnoj dionici.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Rezultati istraživanja strukovnih škola, nastavnika, ravnatelja i učenika o postojećem modelu smotri radova i natjecanja učenik

Rezultati istraživanja prikazani su po ciljanim skupinama te unutar njih po pojedinim temama. U prilogu I ovog dokumenta nalaze se grafikoni s rezultatima istraživanja.

Učenici

Učenici su bili ispitivani o temama vezanim za motive sudjelovanje i utjecaju sudjelovanja na natjecanjima na vlastiti razvoj, korisnosti natjecanja na različite aspekte, procjeni interesa pojedinih skupina za strukovna natjecanja, te slabim stranama i prijedlozima za unaprjeđivanje.

Vežano uz motive za sudjelovanje (Grafikon 1) vidljivo je da se **učenici na natjecanja prvenstveno prijavljuju ili na sugestiju nastavnika ili vlastitom odlukom**. Na trećem mjestu se nalazi poticaj roditelja kojeg ističe samo 5,2% učenika dok niti jedan učenik nije kao poticaj naveo sugestiju kolega iz razreda. U tom smjeru idu i odgovori iz fokus grupe pa jedan od ispitanika navodi: *„Ja sam pozvan na natjecanje od strane profesora. Pošto se nas par bavi 3D printerima. Onda sam ja odabran jer sam ipak najviše radio i htio sam ići naravno jer to je ipak jedno iskustvo koje se dosta dugo pamti i dosta toga novog se nauči u vezi elektronike i 3D printera.“*

Učenička procjena utjecaja sudjelovanja na natjecanjima na vlastiti razvoj (Grafikon 2) je iznimno pozitivna u svim segmentima. Učenici su procjenjivali utjecaj sudjelovanja na unaprjeđenje svojih stručnih znanja, praktičnih vještina, interesa za tehnologiju, samopouzdanja, socijalnih vještina te kreativnosti i inovativnosti. Pri tome se raspon odgovora o postojanju utjecaja (*Uglavnom da i U potpunosti da*) na razvoj pojedinih segmenata kreće od 63,2% do čak 93,1%. U čak tri segmenta (stručna znanja, praktične vještine i samopouzdanje) niti jedan učenik nije naveo izostanak utjecaja (*Uopće ne i Uglavnom ne*) sudjelovanja na natjecanjima, a manji udio njih ističe neutralan stav (*Niti da, niti ne*) te se taj udio kreće od 6,9% do 12,1%. Također, **čak 91,4% učenika smatra da su na natjecanjima bili u mogućnosti iskazati vlastita znanja i vještine**. Nešto detaljnije odgovore ponudili su sudionici fokus grupe pa neki od njih ističu stvari poput: *„Meni je pomogla smotra radova na koju sam išao u tom segmentu što sam naučio kako se izražavati u nekom tehničkom dijelu i prezentacijskom.“* i *„Mene je privuklo natjecanje zbog malo drugačijeg pristupa, jer je bilo ekipno natjecanje. Nije bilo kao klasično, prije si znao ići na informatiku gdje dođem i samo pišem nešto na papir, računam. A ovo je bilo gdje nešto praktički napravim i napravim nešto što će imati nekakvu korist kasnije.“*

U dijelu procjene utjecaja na vlastiti razvoj (Grafikon 2) se nešto manje pozitivnom procjenom ističe utjecaj na interes za tehnologiju. Tako **63,2% učenika procjenjuje da su natjecanja utjecala na njihov interes za tehnologiju**, njih 22,3% izražava neutralan stav te 14,1% da natjecanja nisu utjecala na njihov interes za tehnologiju. Treba istaknuti da su učenici procjenjivali i usklađenost natjecanja sa suvremenim tehnologijama (Grafikon 3) te da **njih 74,1% smatra da su natjecanja usklađena sa suvremenim tehnologijama**, a njih 8,6% smatra da natjecanja nisu usklađena sa suvremenim tehnologijama. Učeničke procjene usklađenosti u raskoraku s procjenama mentora i ravnatelja čije su procjene negativnije te se svakako otvara pitanje na koji način je moguće uskladiti natjecanja s tehnološkim napretkom.

Pri procjeni korisnosti sudjelovanja na natjecanju (Grafikon 4) tj. koliko im potencijalno dobar plasman na natjecanju omogućuje upis na visoko učilište, veću konkurentnost na tržištu rada te poticaj kroz ocjenu iz stručnih predmeta učenici u najvećoj mjeri smatraju da im to povećava konkurentnost na tržištu rada te poticaj kroz bolje ocjene iz stručnih predmeta u školi. Tako njih 89,6% smatra da će im dobar plasman donijeti i bolje ocjene iz stručnih predmeta, a njih 65,6% da će biti konkurentniji na tržištu rada. S druge strane, nešto manji udio učenika, njih (60,4%) smatra da im dobar rezultat na natjecanjima može pomoći pri upisu na visoko učilište, a njih 22,4 % da im to uopće ili uglavnom ne omogućuje lakši upis na visoko učilište. Ovakva situacija svakako upućuje na **manjak prepoznatljivosti strukovnih natjecanjima među visokoobrazovnim institucijama, a što je vidljivo i u procjenama mentora i ravnatelja koji su dugo vremena u sustavu obrazovanja te imaju iskustva s nizom generacija učenika**.

Iako učenici pozitivno procjenjuju utjecaj natjecanja na razvoj različitih osobnih vještina te mogućnosti koje im se otvaraju dobrim plasmanom, treba istaknuti da **za manje od polovice učenika (49,2%) sudjelovanje natjecanju nije bilo stresno**, a za njih 22,8% je bilo stresno (Grafikon 5). U tom pogledu treba istaknuti i da sudjelovanje na natjecanjima uključuje i dodatnu pripremu učenika te potencijalno zanemarivanje redovnih obveza, a to su prepoznali i sudionici fokus grupa: *„Utjecalo je, a koliko se odrazilo na ocjene to smo nekako*

iskontrolirali. Kad pogledate, mi smo išli na tri dana negdje, tu smo izgubili odmah dan pripreme prije, cijeli tjedan nam je otišao na jedno natjecanje."

Ispitivano je i u kojoj mjeri su se učenici samostalno pripremali za natjecanje te u kojoj mjeri su imali pomoć mentora u pripremama (Grafikon 5). Vidljivo je da je **velik udio učenika (91,4%) imao pomoć mentora**, a u pogledu samostalne pripreme otprilike približan udio je onih koji su se pripremali samostalno (37,9%) i onih koji su nisu (39,7%). Da učenici koji idu na natjecanja ulažu dodatni trud vidljivo je i iz podatka da je 41,4% učenika koristilo dodatnu literaturu tijekom priprema za natjecanje. S druge strane, njih **84,2% smatra su tražene vještine i znanja na natjecanjima u skladu s gradivom koje se uči u školi**. Pretpostavka je da učenici i njihovi mentori djelomično ne znaju što mogu očekivati na samim natjecanjima te zbog toga posežu za dodatnom literaturom kako bi se bolje pripremili za natjecanja, ali da učenici smatraju kako su zadaci na natjecanjima u skladu s onim što uče u školi. Također, dio učenika je zapostavilo redovnu nastavu i to navodi njih 13,7%, što je problematično ukoliko se uzme u obzir da se dio njih u tom periodu priprema za državnu maturu te si tako potencijalno ugrožavaju uspjeh potreban za nastavak obrazovanja. Međutim, isto tako treba naglasiti da su učenici u fokus grupi istaknuli da nastavnici prepoznaju njihov angažman i imaju razumijevanja za njihove izostanke: *„Čak su znali pripomoći u nastavi kad nešto zaštekta, ako se dokažemo kao učenici da smo željni raditi i učiti, onda nam pomažu i olakšavaju nastavu, ispite i to."*

Učenici su procjenjivali i interes drugih osoba i grupa (mentora, poslodavaca, ostalih nastavnika iz škole, kolega iz razreda, medija, roditelja i učenika osnovnih škola) za natjecanja na kojima sudjeluju (Grafikon 6). Vidljivo je kako učenici smatraju da najniži interes za natjecanja imaju učenici osnovnih škola i mediji, a zatim kolege iz razreda i poslodavci. S druge strane, smatraju da najviši interes imaju mentori i roditelji. To su naveli i ispitanici u fokus grupi te između ostalog navode: *„Roditelji su moralna podrška, a profesori, ovako, tehnički su pomogli."* Ističe se i to da smatraju kako roditelji pokazuju viši interes od ostalih nastavnika u školi tj. onih koji nemaju mentorsku ulogu. S obzirom da interes učenika osnovnih škola za natjecanja procjenjuju najnižim **svakako bi trebalo razmisliti o popularizaciji natjecanja među ovom populacijom**. Da popularizacija natjecanja među osnovnoškolcima može biti svrsishodna smatraju i ispitanici. Tako njih **72,4% smatra da bi posjet učenika osnovnih škola strukovnom natjecanju utjecao pozitivno na njihovu odluku o upisu strukovne škole** (Grafikon 5).

Velik broj učenika nije odgovorio na otvorena pitanja vezano uz slabije strane natjecanja i prijedloge za unaprjeđivanje modela natjecanja. Među odgovorima moguće je istaknuti one vezane uz zastarjelost natjecanja – *„Staromodna forma"*; *„Trebalo se malo modernizirati"*, a slične odgovore su ponudili i sudionici fokus grupe: *„Možda malo više modernizirati, da nije na papiru nego recimo da je na računalu više toga."* i *„Možda na neke druge načine ispitati to područje. Da ne bude rješavanje jednog te istog zadatka svake godine, samo možda otežano ili tako nešto, nego smisliti nešto novo."* No, sudionici fokus grupe su istaknuli i diskrepanciju između korištene tehnologije na natjecanju i one koja se koristi u školi: *„Bio sam na natjecanju iz robotike pa znam, imaju moderne robote i ostalo. Samo nama je problem u školi što nemamo toliko modernu opremu."* Zatim vezano uz nedostatke organizacijske prirode – *„Loš smještaj"*; *„Loša organizacija, nedovoljno materijala za rad"*; *„Istaknula bih potrebu da natjecatelji nose vlastitu opremu, smatram kako bi na natjecanjima svi trebali raditi u istim uvjetima"*. Konačno, učenici ističu i pitanje nagrada – *„Slabe nagrade"*; *„Po mom mišljenju važno je istaknuti nagradu i mogućnosti koje se učeniku otvaraju samim sudjelovanjem na natjecanju"*. Shodno tomu i prijedlozi za unaprjeđivanje modela su slični te su vezani uz organizaciju, modernizaciju i nagrade.

Mentori

Mentori su procjenjivali različite aspekte trenutnog sustava natjecanja, vrednovanje angažmana mentora i učenika, vlastitu motivaciju za mentorski rad, aspekte koji motiviraju učenike za sudjelovanje, ulogu roditelja, aspekte provedbe budućih natjecanja, te navodili slabe strane i prijedloge za unaprjeđivanje.

Iz mentorske procjene različitih aspekata trenutnog sustava natjecanja (Grafikon 7) je vidljivo da **velika većina mentora (68,4%) smatra da su natjecanja potrebna i korisna te da pozitivno djeluju na učenike**. U

tom pogledu njih 62,4% smatra da su natjecanja motivirajuća za učenike, a njih 69,2% da natjecanja potiču kreativnost i samopouzdanje učenika te to potvrđuju i ispitanici fokus grupe: „*Povećanje samopouzdanja kod učenika, to je jako bitna stvar. Baš se vidi da su oni poslije toga stekli jedno veće samopouzdanje.*” Međutim, nešto niži postotak mentora (55,2%) smatra da se trenutnim sustavom natjecanja kvalitetno testiraju znanja i vještine učenika, a da osim ovog problema postoje i određeni nedostaci i neprepoznatljivost vidljivo je i u njihovim ostalim odgovorima. Tako tek 30,2% mentora smatra da su natjecanja atraktivna medijima, 23,3% smatra da su atraktivna poslodavcima te više od polovice, njih **52,8%, smatra da poslodavci nisu prikladno zastupljeni u vrednovanju rezultata na natjecanjima**. Osim toga, manje od polovice mentora (44,4%) smatra da su natjecanja u skladu sa suvremenim razvojem tehnike i tehnologije. Dok nešto više od petine učenika smatra da je sudjelovanje na natjecanjima za njih bilo stresno, **među mentorima njih čak 63,6% smatra da je trenutni sustav natjecanja za njih zahtjevan i stresan**. Također, mentori su procjenjivali i koliko je sustav natjecanja zahtjevan i stresan za učenike te njih 70,8% smatra sustav stresnim i zahtjevnim za svoje učenike.

Kod procjene važnosti natjecanja (Grafikon 8) vidljivo je da velik dio mentora, njih **74,8%, smatra da su natjecanja važna u pogledu prezentacije učeničkih znanja i vještina te za promidžbu škola i strukovnih zanimanja (78%)**. S druge strane, manje od polovice mentora, njih 36,4%, smatra da natjecanja omogućuju povezivanje strukovnih škola i poslodavaca, njih 43,6% da omogućuju profesionalno usmjeravanje učenika osnovnih škola, a 44,6% da omogućuju olakšani upis na visoka učilišta učenicima koji na njima ostvare uspjeh. Ove procjene mentora ukazuju na područja u kojima je **potrebno raditi na prepoznatljivosti natjecanja i to prvenstveno među institucijama visokog obrazovanja, ali i na uključivanju poslodavaca u model natjecanja kako bi se otvorio prostor za povezivanje s predstavnicima škola i ostvarivanje daljnje suradnje**. Ovakve stavove potvrđuju i ispitanici fokus grupa: „*Rekla bih da bi taj plasman učenika na natjecanju trebao biti garancija za budući posao. To bi trebao biti glavni cilj, da se tom učeniku omogući da zaista ono što je izučavao i očito dobro proučio, da jednog dana i radi, ali evo ta povezanost nam fali. I zasad ne vidim poveznicu između plasmata na državnom natjecanju i mogućnosti zaposlenja.*” i „*Kod njih [u zapadnim državama EU] je situacija drugačija, znam i od kolega koji su bili da kod njih poslodavci baš dolaze, i oni su ti koji traže te mlade ljude i traže one koji su dobri i u biti im nude posao već na licu mjesta. Što mi nemamo, a zamislite mi nemamo kao hotelijeri i konobari gdje bi mogle biti kamere. Koliko ima ovih različitih showova, kuhari i slično, to bi se moglo organizirati da to ljudi gledaju, da bude zanimljivo i u konačnici da se prepozna to dijete koje je počelo raditi. To bi moglo biti jako interesantno i publici i poslodavcima.*” S druge strane, postoje i struke u kojima se poslodavci angažiraju oko natjecanja i prepoznaju uspjehe učenika. Tako jedna ispitanica iz fokus grupe ističe: „*Plasmani su zaista jako dobra ulaznica za zapošljavanje kod automehaničara. Svi ovi koji su na međuzupanjskom ili državnom nešto postigli su dobili posao, upravo to im je bila izvrsna ulaznica.*” i „*Mi imamo poslodavce kod sponzoriranja i nagrada.*”

Prepoznatost uspjeha na natjecanjima i nagrađivanje mentora i učenika upućuje na to kako škola i lokalna razina vide važnost natjecanja (Grafikon 9). U tom pogledu većina mentora, njih 73%, navodi da škole nagrađuju učenike, a približno isti postotak (72%) navodi i da škole ne nagrađuju mentore. Što se tiče prepoznatosti na lokalnoj razini, pozitivno se o postojanju organiziranih prijema od strane lokalne zajednice za mentore i učenike izrazilo 57,2% mentora, a o izvještavanju lokalnih medija o rezultatima natjecanja njih 63,6%. Da postoje različite prakse potvrđuju i ispitanici fokus grupe koji navode: „*Od lokalne zajednice jako dobro smo poduprijeti, znači imamo sljedeći tjedan prijem kod župana, svečani prijem, isto tako osnivač nas je nagradio, ravnateljica nam je dala nagrade.*”, ali i „*Mi nemamo, moja škola je u Zagrebu, što se tiče potpore gradonačelnika ili nekog takvog ili prijema ili nešto od toga nema ništa. To je ono što je karakteristično baš za male sredine, jer znam i od kolega iz mog sektora, u manjim sredinama je uvijek, u novinama su, netko intervjuira učenike, piše se i priča o tome. To u gradu Zagrebu je jako rijetko. Iako ako idemo na natjecanja plaća Grad, oni financiraju, ali ne u ovom obliku.*”; „*U nekim natjecanjima lokalna zajednica sudjeluje sa sponzorstvom, sudjeluje u baš samom natjecanju recimo gdje moraju i poslodavci,*

konkretno kod prodavača kad moraju sudjelovati, a isto tako imamo i kad hotelijeri idu na natjecanje, konobari i kuhari, isto imamo jedan dio podrške od strane poslodavaca." te „Jedan manji dio poslodavaca se uključuje, ali opet zato što se to na neki način i vraća s druge strane poslodavcima."

Nastavno na to, mentori su procjenjivali i koliko ih pojedini aspekti motiviraju za pripremu učenika za natjecanja (Grafikon 10). **Najveći broj mentora ističe da im je uspjeh učenika uglavnom ili u potpunosti motiv za pripremu učenika za natjecanja i to njih 85,2%**, zatim da je to umrežavanje s nastavnicima iz drugih škola (69,6%) te stjecanje spoznaja važnih za cjeloživotno učenje (60,6%). Ovakve motive istaknuli su i sudionici fokus grupe koji navode: „*To je nešto što obožavam, zašto i radim u školi. Taj rad s učenicima je u potpunosti nešto što me ispunjava, ta promjena djeteta koje je došla u nekom obliku, kad još uvijek ne shvaćaju koliko će imati zadataka za napraviti, je nešto što mi je u početku super i onda kad vidi koliko toga je naučio u nekom periodu između dva mjeseca ili tri i promjena koja se dogodila na tom djetetu je ono što mi je najljepše od svega. Znači, kad vidim nakon tri mjeseca da sve što god smo radili je naučio i to izlazi iz njega, u biti sam ponosna, ne samo na sebe, jer naravno nikad ne radimo sami i da uvijek smo u nekim timovima, ali se promjene vide. Ta promjena je meni najdraža stvar.*“; „*U biti učimo, naučim puno uz to. Moram tražiti neke informacije koje inače nikad ne tražim.*“ te „*Kad dobijete dobre rezultate sa učenikom koji je izgledao tako može i ne može onda ste stvarno ponosni na sebe što ste mu potaknuli samopouzdanje, jel tako, što ste mu dali priliku da nije više ono dijete kojeg su ubili u osnovnoj školi, možda je ta riječ ubili ružna, ali u pojam da on ništa ne može. E tad je to ustvari umijeće.*“ S druge strane, prepoznatost uspjeha od strane lokalne zajednice je motiv za njih 26,6%, povezivanje s poslodavcima za 33% te prepoznatost uspjeha od strane kolega za 42% mentora. Konačno, za nešto više od polovice mentora, njih 56%, motiv za pripremu učenika za natjecanje je omogućavanje napredovanja u zvanju. Dakle, u trećini lokalnih zajednica postoji mogućnost za daljnje promicanje važnosti natjecanja i uspjeha koji učenici i mentori ostvaruju, a posebice za nagrađivanje mentora kao dodatnog poticaja za njihov rad. Iako mentori prepoznatost uspjeha od strane lokalne zajednice i povezivanje s poslodavcima ne vide kao važne motive svog angažmana, treba istaknuti da ovakve prakse mogu doprinijeti vidljivosti natjecanja i zapošljivosti učenika.

Pri procjeni učeničke motivacije za sudjelovanje na natjecanjima (Grafikon 11), 74,4% mentora smatra da je stjecanje novih znanja i vještina smatra da je uglavnom ili u potpunosti motiv učenika, a za prepoznatost uspjeha od strane nastavnika u školi to isto smatra 68% mentora. Među aspektima koje mentori smatraju kao najslabijim motivima učenika za sudjelovanje na natjecanjima nalaze se prepoznatost uspjeha od strane lokalne zajednice kojeg tako procjenjuje 24,8%, te prepoznatost uspjeha od strane poslodavaca kojeg tako procjenjuje 34,8% mentora. Točno polovica mentora kao motiv za sudjelovanje učenika vidi mogućnost lakšeg upisa na institucije visokog obrazovanja, a njih 54,6% kao motiv vidi i prepoznatost uspjeha od strane kolega u školi.

S obzirom da mentori uglavnom pripremaju učenike različitih generacija te imaju iskustva za procijeniti koliko se roditelji angažiraju oko priprema za natjecanje, pitali smo ih i o tom aspektu (Grafikon 12). Tako u najvećoj mjeri mentori, njih 48,4%, smatraju da roditelji osiguravaju druge vrste pomoći poput prijevoza ili logistike, a njih 44,2% da su roditelji uključeni kroz osiguravanje materijalne podrške učenicima. S druge strane, 12,8% mentora smatra da roditelji pomažu u pripremi u stručnom pogledu, a petina njih (19,8%) smatra da su roditelji nezainteresirani za sudjelovanje učenika na natjecanju.

Po pitanju budućeg modela natjecanja mentori nisu imali jedinstveni stav. Tako otprilike po trećina njih kao najprihvatljivije modele smatra - pojedinačno sudjelovanje učenika (34,1%), u timovima od tri i/ili više učenika iste škole (31,7%) te predstavljanje u paru (28,7%). Jedini model za koji je jasno da je neprihvatljiv većini mentora jest natjecanje u timovima od tri i/ili više učenika različitih škola te je taj model dobio potporu samo 5,6% mentora. Da postoje različita mišljenja, ali i da ne mora nužno postojati jedan model ističu i ispitanici fokus grupe: „*Na nekim stvarima je bolje individualno, ali imate neke stvari, ako pričamo o nekakvom budućem zapošljavanju, danas se dosta traži timski rad i onda možda ima smisla da se neke stvari i timski rade.*“ i „*Sve ovisi o vrsti natjecanja, u računovodstvu svatko radi za sebe, ovdje gdje je Mladi poduzetnik natjecanje gdje po troje trebaju zajedno odraditi jedan komplicirani zadatak. Ono što se slažem*

s kolegicom, a to je da ne treba miješati škole jer ne znate koga ćete dobiti u tim, ali da može biti iz jedne škole tim kojeg vi onda pripremate." Nadalje, mentori najvećim dijelom, njih 61,6%, smatraju da bi nastavnici trebali izrađivati pitanja za natjecanja, a njih 19,9% da bi to trebali raditi stručnjaci i 7,8% poslodavci. Dio njih, 4%, je naveo i da bi to trebala biti kombinacija nastavnika i poslodavaca te njih 3,8% da bi to trebali biti pripadnici svih triju navedenih skupina. S druge strane, mentori smatraju da bi vrednovanje rada učenika na natjecanjima trebali provoditi u jednakoj mjeri predstavnici gospodarstva i nastavnici te to tvrdi njih 65,8%, tek nešto manje od trećine, 29,6%, da bi to trebali raditi isključivo nastavnici, a ostatak da bi to trebali raditi predstavnici gospodarstva. Stav da je potrebno više uključivanja poslodavaca je iznesen i u fokus grupi: „Trebalo bi i poslodavce uključiti u natjecanje, i kod ocjenjivanja i kod sastavljanja pitanja. Možda bismo ih na taj način i motivirali da kroz onda daju i veću podršku natjecanjima, jer bi oni osjetili mi smo zaista veza i podrška tim nastavnicima. Možda bi na taj način mogli i odabrati tamo te svoje najbolje, buduće radnike, odnosno naše učenike, možda bi djelomično bili zainteresirani i za financiranje tih natjecanja." i „Kod nas hotelijera je to super riješeno, nama u komisiji uvijek stoje poslodavci. Poslodavci i nas tjeraju da razmišljamo na njihov način." Nadalje, mentori su prilično podijeljeni vezano uz način rangiranja učenika na državnim natjecanjima. Tako njih 48,2% smatra da učenike treba rangirati imenom i prezimenom za prva tri mjesta, dok bi svi ostali bili navedeni kao četvrti. S druge strane, da bi učenici trebali biti rangirani imenom i prezimenom od prvog do posljednjeg mjesta smatra 51,8% mentora. Konačno, **što se tiče trajanja natjecanja** (Grafikon 13), **nešto iznad polovice mentora, njih 53%, smatra da je optimalno trajanje 2 dana**, a manje od trećine, 27,6%, da je optimalno trajanje 3 dana.

U pitanjima otvorenog tipa mentori su trebali navesti glavne nedostatke trenutnog sustava natjecanja te prijedloge za poboljšanje. **Teme koje dominiraju u odgovorima mentora vezanim za nedostatke su netransparentnost, opterećenje, stres i manjak motivacije učenika i mentora, materijalni uvjeti i financije.** Kao teme još se spominje i vrijeme koje imaju za pripremu, trajanje natjecanja, obuhvat teorijskog dijela, izostanak nagrada, neuključenost gospodarstva te zastarjelost modela natjecanja.

Komentari vezani uz **netransparentnost** ukazuju kako mentori smatraju da postoje nepravilnosti koje određene škole stavljaju u povlaštenu poziciju na natjecanjima ili da je način ocjenjivanja suviše podložan subjektivnom dojmu – „Zadatke za natjecanje izrađuju mentori nekih učenika koji na natjecanju sudjeluju”; „U pravilu se favorizira domaćin kako u pogledu teorije i prakse te vrednovanja rezultata. Mislim da je to nagrada za domaćinstvo”; „Subjektivnost članova komisije koji su, uglavnom, nastavnici iz škola iz kojih su i natjecatelji”; „Pojedine škole već unaprijed znaju zadatke s natjecanja”.

Kod opterećenja, stresa i manjka motivacije učenika i mentora ističe se problem natjecanja maturanata koji su usmjereni na polaganje državne mature, zahtjevnost zadataka i nedostatak motiva – „Velik angažman mentora, a male zasluge, nagrada nikakva osim bodova za napredovanje. Velika opterećenost učenika završnih razreda pred kraj godine, a u vrijeme priprema za državnu maturu”; „Učenici nisu motivirani jer je natjecanje u 4. razredu kada su opterećeni drugim aktivnostima u školi”; „Stres učenika, stres nastavnika, očekivanja kolega, izražena kompetitivnost na samom natjecanju, nedovoljno vrednovanje rada mentora”; „Prezahtjevni zadaci”; „Nezanimljivo djeci, djeca nisu motivirana, **neangažiranost poslodavaca i sveučilišta za ovakva natjecanja, medijski slabo popraćeno**”.

Izraženi su i komentari vezani uz **materijalne uvjete i financije** za koje mentori smatraju da nisu dostatni te da su zbog toga i škole i učenici u nejednakom položaju – „Slaba opremljenost škola”; „Neujednačenost opremljenosti škola dovodi do neujednačenog nivoa znanja čime se gubi smisao natjecanja”; „Nejednolika opremljenost škola i time već umanjena jednakost u pripremanju učenika za natjecanje”; „Nedostatak materijalnih i financijskih sredstava”; „Financijska sredstva za organizaciju prijevoza, smještaja, troškovi materijala”. Slični komentari su izneseni i tijekom fokus grupe pa tako sudionici navode: „Mi nismo ti koji ih možemo naučiti kako se radi u nekom programu jer mi program kao škola nemamo. Tako da ni na natjecanju kad bi bilo oni to ne bi znali riješiti. Znači, tehnologije bi najprije trebale doći u škole, a onda će se začas prebaciti na natjecanja.”; „U ekonomiji još radimo ručno, znači računovodstvo se radi ručno, a mislim da su problemi upravo ovo o čemu smo govorili. Znači, da bi najprije ta tehnologija trebala doći u škole da bi

mi mogli. Neke škole rade uz pomoć računala, neke ne rade. Tako da bi tu trebalo, možda na nivou države jednoobrazno to napraviti, a ne da kako se koja škola snađe." te „Ne bi bio problem da imamo različitu tehnologiju, ali da ju imamo. Imate puno škola koje nemaju ništa. Mi radimo još ručno prijave gosta, nešto što više ne postoji."

U skladu s prepoznatim nedostacima mentori su dali i odgovore vezane uz **unaprjeđenje modela natjecanja**. U odgovorima dominiraju teme **načina ispitivanja i vrednovanja, poboljšanja uvjeta rada, nagrađivanja i suradnje s gospodarstvom**. Djelomično su zastupljene i teme koje se odnose na zahtjev za timskim predstavljanjem na natjecanjima, na ranije definiranju tema natjecanja, vremensko trajanje i podizanje vidljivosti natjecanja u medijima.

Komentari o načinu ispitivanja su usmjereni na veće stavljanje naglasaka na kreativnost, vještine i problemske zadatke – „*Potrebni su zadaci u kojima učenik rješava problem, a ne odgovara na 'klasična' pitanja 'klasičnim' odgovorima. Potrebno je koristiti predznanje, logičko povezivanje i snalažljivost učenika*"; „*Na konkretnim primjerima dokazivanje znanja i vještina*"; „*Povećati broj praktičnih zadataka jer oni najbolje pokazuju znanje učenika*"; „*Više praktičnih znanja i vještina. Tijekom natjecanja riješiti neki konkretni problem, završiti praktični rad*"; „*Mogućnost iskazivanja kreativnosti učenika na natjecanju u većoj mjeri od trenutne*"; „*Snalaženje u novim situacijama koje očekuju primjenu stečenog znanja na konkretnim zadacima koji nisu teorijskog karaktera*“.

Nadalje, prijedlozi vezani uz vrednovanje uglavnom se dotiču **povećanja transparentnosti** koju su mnogi mentori istaknuli kao problematičnu. Mentori tako predlažu – „*Rotiranje nastavnika u sastavljanju i vrednovanju pitanja. Svake godine bi trebali biti drugi nastavnici, a ne uvijek isti*"; „*Nepristrane komisije i iz manjih škola*"; „*Komisija sastavljena od nezavisnih članova iz struke*"; „*Poboljšati transparentnost, uključiti predstavnike visokoškolskih ustanova*"; „*Bilo bi potrebno ad se tema i pravila objave na početku školske godine. Da ocjenjivači nikako ne budu iz škole domaćina, bilo bi najbolje kada bi to bile neutralne osobe, naravno stručne*"; „*Izbjegavati subjektivno ocjenjivanje*"; „*Jasni, unaprijed određeni kriteriji za natjecanje bez stalnih i nedorečenih promjena. Povjerenstva birati mandatno na dvije do četiri godine iz redova iskusnih i korektnih nastavnika iz različitih škola te pronaći motivirane vanjske suradnike iz redova poslodavaca*“.

Pitanje poboljšanja uvjeta se odnosi na osiguravanje materijalnih i financijskih sredstava čime bi se ostvarili približno jednaki uvjeti svim školama i učenicima za rad i pripremu za natjecanje. Tako mentori ističu – „*Potrebno je osigurati iste preduvjete za sve natjecatelje jer bogate škole koje su bliže 'oltaru' u startu su u prednosti u odnosu na manje škole*"; „*Povećati materijalna ulaganja u održavanje natjecanja, Ministarstvo bi konačno moglo sklopiti ugovore i kupiti licence programa za sve škole koje su zainteresirane*"; „*Osigurati materijalna sredstva za provedbu pripreme za natjecanje. Sve škole nemaju iste materijalne mogućnosti za kupnju potrebnog materijala*"; „*Kvalitetnija nastavna oprema*"; „*Opremiti sve škole prilično podjednako da neki nisu u neravnomernom položaju u odnosu na druge jer su dio istog sustava*“.

Također, mentori smatraju da treba unaprijediti i sustav nagrađivanja kako bi se dodatno motiviralo učenike, ali i mentore za uloženi trud – „*Svi državni prvaci trebali imati pravo direktnog upisa na fakultet odnosno smjer komplementaran disciplini u kojoj je osvojena nagrada. Na upisne kvote kao pojedinci ne bi bitno utjecali, a stupanj motivacije za prijavu na natjecanje i ukupni angažman bio bi veći. Takva mogućnost utjecala bi i na promoviranje strukovnih škola*"; „*Nagraditi na neki način mentore, jer zaista sate i sate, da ne kažem mjesece, provode van svog radnog vremena u pripremi natjecatelja*"; „*Veće priznavanje od strane fakulteta i poslodavaca*"; „*Nagrada učenika u vidu lakšeg upisa na fakultet, sudjelovanje na seminarima, financijska nagrada*"; „*Treba omogućiti da se nastavnicima mentorima plati priprema učenika*"; „*Najbolje plasirane učenike nagraditi adekvatnim novčanim iznosima, ishodom radnog mjesta u lokalnoj zajednici i šire, ponuditi mogućnost mobilnosti Erasmus, stručnim usavršavanjem*“.

Konačno, određen broj mentora je istaknuo i važnost povezivanja s poslodavcima, ali i drugim akterima poput visokoobrazovnih institucija – „*Uključiti predstavnike gospodarstva u pripremu za natjecanje kao i u samu provedbu*"; „*Dobro bi bilo da prilikom natjecanja budu nazočni i predstavnici gospodarstva*“;

„Uključivanje i veća podrška lokalne zajednice, obrtničke komore i gospodarstva“; „Veća suradnja s poslodavcima“; „Sudjelovanje predstavnika poslodavaca i visokog školstva u definiranju zadataka, osiguravanju potreba i materijalnih uvjeta te sudjelovanje u prosudbenim povjerenstvima i promidžbi natjecanja“.

Ravnatelji

Ravnatelji su procjenjivali različite aspekte trenutnog sustava natjecanja, podršku pojedinih skupina strukovnim natjecanjima, aspekte provedbe budućih natjecanja, te davali prijedloge o mogućnostima podrške koju oni sami mogu osigurati, navodili slabe strane i prijedloge za unaprjeđivanje sustava natjecanja.

Ravnatelji su, kao i mentori, dali procjenu različitih aspekata trenutnog sustava natjecanja (Grafikon 14). Da su natjecanja potrebna i korisna smatra 65% ravnatelja što je približno postotku mentora koji su se isto tako izjasnili, njih 68,4%. Također, ravnatelji u velikom postotku smatraju da je sustav natjecanja motivirajući za učenike te to tvrdi njih 63,3%, a više od polovice ravnatelja, njih 55,8%, smatra da je motivirajući i za nastavnike. Nadalje, dok nešto više od polovice mentora, 55,2%, smatra da se trenutnim sustavom natjecanja kvalitetno testiraju znanja i vještine učenika kod ravnatelja je taj udio niži te to smatra njih 43,3%. Kao i kod mentora, i u odgovorima ravnatelja vidljivo je postojanje i određeni nedostaci i neprepoznatljivost trenutnog sustava natjecanja. Tako **48,3% ravnatelja smatra da natjecanja nisu atraktivna medijima, a 50,9% smatra da nisu atraktivna poslodavcima**. Također, tek 23,3% ravnatelja smatra da su natjecanja u skladu sa suvremenim razvojem tehnike i tehnologije.

Kod procjene važnosti natjecanja (Grafikon 15) vidljivo je da su ravnatelji, na sličnom tragu kao i mentori. Tako 67,5% ravnatelja smatra natjecanja važnima u pogledu prezentacije učeničkih znanja i vještina, ali nešto niži postotak ravnatelja u odnosu na mentore smatra da su natjecanja važna za promidžbu škola i strukovnih zanimanja i to njih 56,6%. Također, ravnatelji su nešto kritičniji od mentora po pitanju procjene važnosti natjecanja u preostalim segmentima. Tako svega njih **18,3% smatra da natjecanja omogućavaju povezivanje strukovnih škola i poslodavaca**, njih 17,5% da se natjecanjima omogućava profesionalno usmjeravanje učenika osnovnih škola, a 35,9% da se omogućava olakšani upis na visoka učilišta učenicima koji na njima ostvare uspjeh.

Ravnatelje smo pitali i o procjeni podrške koju različiti akteri pružaju vezano uz natjecanja (Grafikon 16). Oko dvije trećine ravnatelja (59,1%) smatra da ne postoji financijska podrška lokalne samouprave te njih 61,7% da ne postoji osiguravanje infrastrukturne podrške od strane lokalne samouprave. Nadalje, još veći udio ravnatelja procjenjuje da ne postoji podrška od strane gospodarstvenika. Tako njih 75% navodi da ne postoji financijska podrška i njih 68,3% da ne postoji infrastrukturna podrška od strane ovih aktera. Također, 80% ravnatelja smatra da ni roditelji učenika ne osiguravaju financijsku podršku u aktivnostima vezanima uz natjecanje. S druge strane, ravnatelji procjenjuju da najveća podrška dolazi upravo iz same škole. Tako 89,2% ravnatelja smatra da nastavno osoblje osigurava logističku podršku u organizaciji natjecanja, njih 86,7% da škola daje financijsku potporu iz vlastitih sredstava te njih 98,3% da škola osigurava infrastrukturnu podršku.

Po pitanju budućeg modela natjecanja ravnatelji su na sličnom tragu kao i mentori, ali s nešto izraženijom podrškom pojedinim rješenjima. Tako njih **44,2% smatra da bi se natjecanja trebala odvijati u timovima od troje i/ili više učenika iste škole, njih 30,8% da bi se učenici trebali natjecati pojedinačno**, te njih 21,7% da bi natjecanje trebalo biti u paru. (Grafikon 17) Po pitanju **vrednovanja učenika, najveći dio ravnatelja, njih 83,3%, smatra da bi to trebali raditi nastavnici i predstavnici gospodarstva u jednakoj mjeri**, njih 12,5% da bi to trebali biti isključivo nastavnici, a ostatak da bi to trebali raditi isključivo predstavnici gospodarstva. Pri tome, kod ravnatelja je nešto izraženija razlika o preferiranom načinu rangiranja učenika na državnim

natjecanjima. Tako njih 60% smatra da bi učenike trebalo rangirati imenom i prezimenom od prvog do posljednjeg mjesta, a njih 40% da bi se imenom i prezimenom trebali rangirati učenici za prva tri mjesta, dok bi svi ostali bili navedeni kao četvrti. Ravnatelji, kao i mentori, i to njih **63,3% smatraju da je optimalno trajanje natjecanja dva dana**, dok podjednak postotak ravnatelja smatra da bi natjecanja trebala trajati jedan dan, njih 17,5%, ili dva dana, njih 18,3% (Grafikon 18).

U pitanjima otvorenog tipa ravnatelji su navodili što oni iz svoje pozicije mogu poduzeti kako bi osigurali veću podršku mentorima i učenicima te koji su glavni nedostaci trenutnog sustava natjecanja i prijedlozi za poboljšanje. Odgovori ravnatelja o njihovim mogućnostima podrške mogu se svrstati u nekoliko kategorija – materijalna i financijska pomoć, nagrađivanje, osiguravanje dodatnog vremena za pripremu i moralna podrška. Naravno, pojedini komentari su sadržavali više navedenih tema te nisu nužno razdvojeni.

Tako kod materijalne i financijske pomoći ravnatelji navode – „Učenicima i mentorima pruža se infrastrukturna podrška, financijska podrška iz vlastitih sredstava škole”; „Trebalo bi imati određeni budžet kojim ću stimulirati učenike i mentore”; „Osigurati veća financijska sredstva, slati profesore na stručna usavršavanja”; „Osigurati što bolje materijalne uvjete”; „Osigurati infrastrukturu i financijsku pomoć”; „Financijski i organizacijski podržati natjecanja u školi”.

Nadalje, ravnatelji smatraju da bi mogli omogućiti i dodatno nagrađivanje kako bi motivirali nastavnike i učenike – „Nagrađivanje na kraju nastavne godine, na zadnjoj sjednici nastavničkog vijeća”; „Učenike nagraditi studijskim putovanjem ili novčanom naknadom”; „Besplatni stručni izlet za učenike natjecatelje i nastavnike mentore, te kroz poklone do 500 kuna za osvojena prva mjesta”; „Nagrade učenicima, plaćanje mentorstva možda u vidu dodatnih sati”.

Također, u vidu svojih mogućnosti vide i priliku za osiguravanje dodatnog vremena za pripremu učenicima i mentorima kroz različite vidove prilagodbe nastavnog procesa i zaduženja – „Organizirati pripreme za natjecanja”; „Organizirati dodatnu nastavu za područja iz kojih se učenici natječu”; „Omogućiti učenicima da kroz fakultativnu nastavu pokažu svoju kreativnost i iskažu najbolje kompetencije iz onog područja koje ih zanima”; „Omogućiti rad i pripremu nastavnika kroz cijelu godinu”; „Planiranje natjecanja i ugrađivanje u godišnji plan i program rada škole”; „U sklopu satnice osigurati sate za pripremu i provedbu natjecanja”; „U zaduženjima nastavnika planirati vrijeme za rad s nadarenim učenicima”; „Prilagoditi organizaciju nastavnog procesa”; „Osloboditi mentore svih ostalih zaduženja osim nastave”; „Uskladiti nastavne i izvannastavne aktivnosti i prilagoditi ih potrebama učenika koji se žele natjecati”.

Konačno, dio ravnatelja, sukladno istaknutom manjku resursa, kao mogućnost vidi jedino moralnu podršku – „Pozitivno ozračje, motivirajuće okruženje, javne pohvale. To je to, nažalost”; „Motivirati ih kroz slobodne dane ili javnom pohvalom. Najbolji način je financijska nagrada, ali je u ovo momentu nemoguća”; „Najviše im mogu pružiti moralnu podršku. Nagraditi ih ne mogu nikako ili vrlo skromno”; „Nažalost malo, mogu ih poticati i omogućiti napredovanje u zvanju”.

Po pitanju **glavnih nedostataka trenutnog modela** natjecanja ravnatelji su imali slične primjedbe kao i mentori. Tako navode **motivaciju i stres mentora i učenika, netransparentnost, materijalne uvjete i financije te izostanak povezanosti s gospodarstvom**.

Kod motivacije i stresa moguće je izdvojiti komentare poput – „Nedovoljna motivacija nastavnika, sati za pripremu trebaju ući u satnicu, nedovoljna motivacija učenika”; „Vrijeme provedbe nije dobro jer je u drugom polugodištu kada učenici, a posebno završnih razreda, imaju jako puno drugih obveza”; „Loša strana je što su učenici u četvrtom razredu puni obveza pa ih to malo odbija od sudjelovanja”; „Nezainteresiranost učenika jer se ne vrednuje uspjeh za upis na fakultet i dodatni rad općenito”; „Preopterećenost nastavnika i učenika nastavnim sadržajima pa tako im malo vremena za pripremu natjecanja. Učenici su često demotivirani”.

Prigovori koji se odnose na netransparentnost su također česti među ravnateljima te oni tako ističu – „Čista **neobjektivnost** u načinu ispitivanja razina kompetencija i vještina. Česta nekorektnost u ocjenjivanju

učenika pri čemu je prisutno neobjektivno procjenjivanje i ocjenjivanje"; „Mogućnost povremene upitnosti u vezi s etičnošću natjecanja"; „Činjenica da su mentori i učenici škole kod koje je natjecanje organizirano uvijek u prednosti"; „Loša strana je način sastavljanja zadataka i utjecaja pojedinih nastavnika koji ih sastavljaju, a koji ne mogu ostati nepristrani prema učenicima iz svojih škola"; „Pogodovanje pojedinim školama pri osvajanju bodova na natjecanjima"; „Uvijek se nađe neki mentor koji pokušava na nepošten način doći do nekih bodova“.

Primjedbe ravnatelja su upućene i prema nejednakim materijalnim i financijskim uvjetima. Među komentarima moguće je izdvojiti neke tipične poput – „Nedostatak financijskih sredstava“; „Nedovoljna financijska podrška automatski ograničava kvalitetnu i kreativnu provedbu“; „Potkapacitiranost škola i s tim u vezi izbjegavanje domaćinstva natjecanja“; „Veliki troškovi koje škola pokriva uglavnom iz svojih prihoda“; „Premala financijska sredstva i nedovoljna mogućnost motiviranja mentora“.

Shodno istaknutim nedostacima ravnatelji su ponudili i prijedloge za unaprjeđivanje modela natjecanja te su glavne teme koje obuhvaćaju njihove prijedloge način ispitivanja i vrednovanja, osiguravanje materijalnih uvjeta i financija, povezivanje s gospodarstvom, nagrađivanje i promidžba. Kod načina ispitivanja i vrednovanja ističu se komentari kojima je cilj **smanjiti netransparentnost natjecanja** – „Objektivni način provjeravanja kompetencija i sposobnosti koji se neće bazirati na osobnoj procjeni i umjetničkom dojmu već na provjeri konkretnih činjenica“; „Bolje osigurati tajnost zadataka do samog natjecanja. Bodovanje trebaju obavljati osobe koje nisu mentori učenicima“; „Transparentniji odabir članova povjerenstva“; „Neovisne i nepristrane radne skupine za sastavljanje zadataka/pitanja“; „Tehnički natjecanja treba organizirati slično ispitima državne mature kako bi se izbjegle razne mogućnosti manipulacije u rangiranju natjecatelja“; „Omogućiti pravedno ocjenjivanje bez lobiranja“.

Vežano uz osiguravanje materijalnih uvjeta i financija ravnatelji su se usredotočili na dodatno financiranje za potrebe organizacije natjecanja i odlaske na natjecanja te opremanje škola – „**Osigurati financijska sredstva za pokriće stvarnih troškova natjecanja**“; „Povećati financijsku podršku školama domaćinima“; „Odvojiti više financijskih sredstava“; „Pokrivanje kompletnih troškova od strane osnivača i ASOO-a“; „Potrebno je sve škole opremiti tako da učenici imaju jednake šanse“; „Osiguranje jednakih uvjeta svim natjecateljima kroz pripreme u vlastitim školama“; „Urediti financiranje preko osnivača i nadležnog ministarstva“.

Po pitanju povezivanja s gospodarstvom ravnatelji uglavnom navode uspostavu suradnje i uključivanje poslodavaca u sama natjecanja – „Poslodavce bi trebalo 'pridobiti' da upošljavaju regionalne ili državne pobjednike odmah po završetku njihovog obrazovanja“; „Treba uključiti i poslodavce u natjecanje“; „**Snažnije uključivanje gospodarstvenika u sve sfere organizacije natjecanja – radne skupine za sastavljanje zadataka, provedbena i prosudbena tijela, osiguranje infrastrukture za provedbu pojedinih dijelova natjecanja**“; „Vrednovanje trebaju, uz nastavnike, u većoj mjeri provoditi predstavnici gospodarstva“; „Da se uključe gospodarstvenici po pojedinim sektorima i da osiguraju uvjere za provođenje natjecanja“.

Ravnatelji smatraju i da mentori i učenici nisu prikladno nagrađivani za svoj rad i svoje uspjehe te i u tom pogledu vide mogućnosti za unaprjeđenje prakse – „Učenik koji je pozvan na državno natjecanje može biti oslobođen izrade i obrane završnog rada bez obzira na osvojeno mjesto“; „Bolje motivirati mentore i učenike, mentore kroz nagrade pa i novčane, a učenike kroz nagrade i bodove za upis na fakultet“; „Fakulteti trebaju vrednovati prva tri mjesta na državnom natjecanju“; „Novčano nagrađivati učenike i mentore koji su osvojili jedno o prva tri mjesta na državnom natjecanju da osjete da se rad i trud cijene u društvu“.

Konačno, ravnatelji su uočili i da je potrebno dodatno promovirati natjecanja i učiniti ih medijski vidljivijima – „Reportaže o uspješnim učenicima i školama“; „Trebalo bi više raditi promidžbu u nacionalnim medijima“; „**Natjecanja učenika bolje medijski popratiti**“; „**Povećati vidljivost**“.

SKICICA

VAŽNOST I ULOGA NATJECANJA U VJEŠTINAMA U STRUKOVNOM OBRAZOVANJU I OSPOSOBLJAVANJU

Natjecanja u strukovnim vještinama ne bi smjela biti sama sebi svrhom nego imaju važnu ulogu u modernim sustavim strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te se smatraju izrazito aktualnim i središnjim pitanjem u mnogim zemljama. Primarna svrha natjecanja u strukovnim vještinama očituje se u promicanju učenja i stjecanja strukovnih vještina i širenju dobrih praksi.

Natjecanje u strukovnim vještinama, organizirana na ispravan način prikazati će talente i sposobnosti sudionika te time promicati kvalitetu strukovnog obrazovanja i osposobljavanja. Također, ojačati će se razmjena i suradnja između ustanova za strukovno obrazovanje i tvrtki.

Istraživanja otkrivaju da su natjecanja važan element za inspiraciju i motivaciju posebice talentiranijih učenika – bilo da govorimo o akademskim vještinama poput matematike (Tirri & Nokelainen 2011.) ili manualnim profesionalnim vještinama (Nokelainen, Korpelainen & Ruohotie, 2009.).¹

Natjecanje u strukovnim vještinama je učinkovit način promicanja kvalitete i rezultata strukovnog obrazovanja i osposobljavanja. Natjecanja mogu pokazati poveznicu između stečenih kompetencija učenika i potreba poslodavaca za kompetentnom radnom snagom. Ustanove za strukovno obrazovanje kroz suradnju s poslodavcima u natjecanjima bit će bolje upoznate s tehničkim razvojem u industriji te onda te potrebe prenijeti na unapređenje učeničkih ishoda učenja i stručne kompetencije nastavnika. Optimalni rezultat natjecanja u strukovnim vještinama za škole je promocija podučavanja i obrazovanja te sposobnosti kroz natjecanja.²

Rezultati natjecanja u strukovnim vještinama trebaju biti važan pokretač koji će jačati utjecaj strukovnog obrazovanja u društvu, uključujući poticanje i ohrabivanje učenika osnovnih škola na odabir strukovnog obrazovanja. Također, njima se skreće pozornosti poslodavaca i tvrtki na strukovno obrazovanje.

Iskustva drugih zemalja, poput Finske, pokazuju kako strukovna natjecanja u vještinama ne uključuju samo stručne vještine nego i širok spektar vještina i kompetencija. Standardi finskih strukovnih natjecanja u vještinama (Taitaja) integrirali su tehnički ekspertizu, analitičko i konceptualno razmišljanje, timski rad, komunikacijske vještine, svijest o intelektualnom vlasništvu, samopouzdanje i pouzdanje u druge. U svijetu koji se brzo mijenja potrebna je sposobnost fleksibilnog prilagođavanja novim situacijama; škola ne može pripremiti učenika za svaku situaciju. Dobro organizirana natjecanja i zadatci omogućavaju učenicima da unapređenje vještina rješavanja problema, kreativnost kao i timskog rada. Još jedan bitan element natjecanja je utvrđivanje trebaju li se natjecati pojedinci, grupe ili čitave organizacije. Moderni svijet sve više počiva na timskom radu i umrežavanju, a to se vidi i kroz natjecateljske aktivnosti te načine na koji se kompetencije obrađuju u obrazovnim ustanovama. EuroSkills i WorldSkills natjecanja obuhvaćaju sve više disciplina za parove i timove, što je pozitivna stvar.

Ukoliko se organiziraju visokokvalitetna natjecanja time raste i njihov značaj i medijska vidljivost te to daje dodatni izazov i poticaj pružateljima obrazovanja, nastavnicima i učenicima da se pokažu u najboljem svjetlu. Sudjelovanje tvrtki i predstavnika poslodavaca i njihovih stručnjaka i uposlenika u natjecanjima u ulozi partnera doživljava se kao jak poticaj.

¹ Thomas Eerola (urednik), Pedagogija vrhunske ekspertize u strukovnom obrazovanju, Sveučilište primijenjenih znanosti Häme, 2016.

² Thomas Eerola (urednik), Towards Vocational Top Expertise, Publikacije HAMK-ovog Odjela za izobrazbu strukovnih nastavnika 2/2013., 55. str.

Korist od natjecanja

Korist od priprema i sudjelovanja na natjecanju u vještinama mogu imati pojedini natjecatelji ili drugi pojedinci te organizacije s kojima je natjecatelj povezan u vrijeme ili nakon natjecanja. Istraživanja i analize u brojnim zemljama ukazuju na širok spektar koristi od natjecanja. Neke od koristi od sudjelovanja u natjecanjima mogu biti trenutne, poput razvoja tehničkih vještina, dok je za druge potrebno neko vrijeme kako bi se ostvarile. Koristi mogu biti kratko ročne i dugoročne. Natjecatelj može donijeti koristi poslodavcu³ kroz veću produktivnost i kroz potencijalno povećavanje produktivnosti drugih zaposlenika. Neki sudionici se mogu postati samozaposleni i time mogu stvoriti radna mjesta i ekonomske prilike za druge. Industrije mogu ostvariti korist u vidu podizanja standarda i unaprijeđenog profila zanimanja i industrije u širom smislu. Škole mogu steći ugled, posebice ukoliko njihovi učenici osvoje medalje. Natjecatelji mogu utjecati na želje i stavove prijatelja i članova obitelji. Šira javnost može više cijeniti visoko kvalitetno strukovno obrazovanje kroz posjećivanje natjecanja i smotri. To može unaprijediti ugled i privlačnost strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.⁴

KORISTI ZA UČENIKE SUDIONIKE NATJECANJA

U natjecanjima, sudionici moraju ne samo svladati stručne vještine već također posjedovati timski duh i profesionalne navike ponašanja, kako bi dosegli kriterije ocjenjivanja u natjecanju. Finska natjecanja pokazuju kako uz natjecanje u strukovnim vještinama, sudionici mogu obogatiti svoje teorijsko znanje i vještine, učiti o timskom radu i unaprijediti opći dio strukovnih kvalifikacija. Nadalje, sadržaji strukovnih natjecanja također odražavaju i aktualne potrebe za vještinama od strane poduzeća. Prema tome, natjecanja mogu biti i smjernice za osposobljavanje i učenje u školama.

Razvoj pouzdanja, timskog rada i samo-refleksije, zajedno s vještinom upravljanja vremenom i komunikacija su prepoznate kao neke od transverzalnih vještina koje se jačaju kroz pripreme i samo natjecanje.⁵

Istraživanje u Velikoj Britaniji pokazalo je kako više od 95 posto njihovih natjecatelja vjeruje kako je sudjelovanje u natjecanju unaprijedilo njihove tehničke vještine i zapošljivost, dok više od 80 posto je osjećalo kako je natjecanje unaprijedilo njihovo pouzdanje, timski rad, sposobnost rada pod pritiskom i upravljanje vremenom. Ovo pokazuje kako natjecanje u vještinama uči mlade ljude vještinama važnim za zapošljivost, a to je ono za čime poslodavci vaze.⁶

U svojim raznim oblicima natjecanja imaju dosta toga za ponuditi učenicima koji u njima sudjeluju. Kao prvo, učenicima se pruža izvanredna prilika za testiranje i pokazivanje svojih vještina. Svoja postignuća mogu usporediti s tuđima te mogu od drugih nešto i naučiti. Tijekom natjecanja učenici dosta toga uče i o sebi samima; njihova osobna predodžba dobiva jasnije konture, a što je najvažnije, dobivaju i na samopouzdanju. Stoga ne iznenađuje činjenica da su mnogi učenici koji su bili uspješni u natjecanjima u profesionalnim vještinama u Finskoj, postali poduzetnici. Biti u centru pažnje predstavlja velik problem svim natjecateljima. Svatko u svoje ime može stati i razmisliti o hrabrosti koja je potrebna za pokazivanje svojih vještina pred brojnim gledateljstvom. Gore navedeni aspekti govore u prilog činjenici da natjecanja

³ U zemljama u kojima natjecatelji mogu biti i bivši učenici koji su u trenutku natjecanja zaposleni

⁴ Ken Mayhew, SKOPE, University of Oxford, Dr Susan James, SKOPE, University of Oxford, Dr Maia Chankseliani, SKOPE, University of Oxford, Dr Andrea Laczik, CEI, University of Warwick, Research brief, Benefits of Developing Vocational Excellence through Skills Competitions, 2013

⁵ Chen, Z. & Eerola, T. (2016). Analysis of Finnish Skills Competition and Inspirations to China. HAMK Unlimited Professional, 31.5.2016.

⁶ <https://kosovo.britishcouncil.org/en/programmes/education/vocational/magazine-three/skills-competitions>

također podupiru obrazovne ciljeve strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te profesionalni razvoj učenika. Za uspjeh na radnom mjestu i natjecanjima u profesionalnim vještinama nisu potrebni samo strukovni sadržaji nego i kvalitetno umrežavanje i interakcijske vještine. Utjecaj ovih čimbenika na uspjeh na natjecanjima u profesionalnim vještinama i ishod nekog natjecateljskog zadatka ispitan je istraživanjem. Prema studiji koju je proveo WorldSkills UK, dobre interakcijske vještine specifičan su čimbenik koji pospješuje uspjeh natjecatelja. Tome u prilog ide i izjava natjecatelja koji tvrde da im je hrabrost da postave pitanje i verbaliziraju svoja razmišljanja pomogla u rješavanju problema na natjecanju i potakla na još bolji nastup. (Mayhew, James, Chankseliani & Laczik 2014.).⁷

Nadalje, mladi ljudi sudjelovanjem na natjecanjima stežu već tijekom svog školovanja iskustvo u podizanju svojih vještina na najvišu razinu i unaprjeđivanju svoje sposobnosti rada pod pritiskom. Ova iskustva im svakako mogu pomoći tijekom daljnje karijere.

ZAHTJEVI I KORIST ZA NASTAVNIKE

Iskustva iz drugih zemlja, posebice Finske, pokazuje kako se pripreme za natjecanja fokusiraju ne samo na podučavanje teorijskog znanja, nego više na razvoj stručnog i tehničkog kapaciteta. Stoga pripreme natjecatelja za natjecanja zahtijevaju od nastavnika ne samo da imaju široko teorijsko znanje već i da imaju stručne vještine.

Rezultati strukovnih natjecanja u vještinama mogu odražavati ne samo stručne kompetencije pojedinih sudionika, već i pokazati razinu podučavanja u školama. Rezultati natjecanja usko su povezani sa svakodnevnim podučavanjem, uključujući i sposobnosti podučavanja, vještine i načine rada u školi.

Pokazalo se na međunarodnim natjecanjima u strukovnom vještinama, kako učenici trebaju imati u određenoj mjeri inovacijski duh kako bi bili uspješni u natjecanjima. Ovo stavlja pred nastavnike velika očekivanja, koji također trebaju unaprijediti svoju filozofiju obrazovanja, kao i kontinuirano unaprjeđivati svoje praktične vještine, metode podučavanja i kvalitetu kako bi ojačali praktične sposobnosti učenika.⁸

Budući da moderno natjecanje u strukovnom vještinama uključuje šire područje jednog zanimanja, a ne samo jedan predmet, to ističe potrebu suradnje i timskog rada među nastavnicima. Ovaj proces suradnje imat će pozitivnu ulogu u promicanju zajedničkog razumijevanja među nastavnicima različitih predmeta. Sudjelovanje u pripremama i natjecanju potaknut će nove ideje.

U nekim zemljama, poput Finske ali i na međunarodnim natjecanjima (EuroSkills i WorldSkills), sadržaj natjecanja u principu se oslanja na najnoviji tehnološki razvoj i profesionalne standarde. Ovo postavlja zahtjev pred škole da istražuju tehnološke trendove i nove tehničke zahtjeve koje imaju tvrtke. Ti zahtjevi bi se trebali uklopiti u sadržaje podučavanja. Nastavnici bi trebali također naučiti koristiti projekte u nastavi ili primjenjivati različite zadatke s natjecanja. Vrlo je važno kombinirati teoriju i praksu kako bi se postiglo „učenje kroz rad“ (*learning by doing*) te time razvijati kod učenika sposobnosti rješavanja problema.

Natjecanja koja uključuju poslodavce pruža nastavnicima prilike za izravan kontakt s stručnjacima iz industrije i poslovnog svijeta.

Nastavnici strukovnih predmeta trebali bi u procesu podučavanja poticati stvarno radno okruženje, a škole osigurati kvalitetu i relevantnost kroz suradnju škola i tvrtki. Nastavnici strukovnih predmeta su ključni za pripremu natjecatelja. Nastavnici mogu utjecati i na promjene sadržaja podučavanja temeljem iskustva s natjecanja.

⁷ Thomas Eerola (urednik), Pedagogija vrhunske ekspertize u strukovnom obrazovanju, Sveučilište primijenjenih znanosti Häme, 2016.

⁸ Tang, X. Z. & Yan, Y. P. (2010). Thoughts of Teaching Reform for Vocational School Based on Skill Competition. Development & Innovation of Machinery & Electrical Products, 5, 181–182 & 177

Sudjelovanje u pripremama i samom natjecanju doprinosi unaprjeđivanju kompetencija nastavnika i promicanju umrežavanja nastavnika. Razvoj profesionalnih vještina kroz sudjelovanje u pripremama i samom natjecanju može potaknuti nastavnike na neprekidni vlastiti razvoj i razvoj inovativnih metoda rada.

KORIST ZA POSLODAVCE

Natjecanja u strukovnim vještinama dodatno promiču suradnju između obrazovnih ustanova i tvrtki. Kroz iskustvo natjecanja koje simulira situacije na radnom mjestu učenik u strukovnom obrazovanju može biti siguran da će mu obrazovanje i osposobljavanje osigurati sposobnost da odgovori na potrebe radnog mjesta na kojem će raditi. Time se podiže samopouzdanje i profesionalni ponos učenika.

Suradnja s obrazovnim ustanovama kroz natjecanja tvrtkama može poslužiti i dati uvid u kojoj mjeri će trenutni učenici, a budući radnici biti kompetentni stručnjaci koji mogu zadovoljiti njihove poslovne potrebe. U isto vrijeme potpora i sudjelovanje na natjecanjima (kroz sponzorstva, sudjelovanje stručnjaka kao članova ocjenjivačkog povjerenstva, demonstracije, posuđivanje opreme i strojeva, itd.) može podići poslovni ugled tvrtke.

Istraživanje u Velikoj Britaniji pokazalo je kako su poslodavci iskazali zadovoljstvo jer su predani razvoju vještina kod mladih osoba. Također su iskazali vjerovanje kako natjecanje ima potencijal i utječe na razvoj izvrsnosti kod mladih osoba.⁹

Ovo potvrđuju i predstavnici velikih tvrtki, poput Dave Holmesa iz BEA Systems¹⁰, „Mi vrlo ozbiljno shvaćamo našu odgovornost za razvoj mladih ljudi i prepoznajemo koju korist sudjelovanje na ovim događanjima može donijeti njihovom osobnom razvoju. Ukoliko naši radnici mogu dobiti iskustvo rada u uvjetima natjecanja, to im može samo koristiti na radnom mjestu.“¹¹

KORIST ZA ŠKOLE

Strukovne škole mogu pokazati poslodavcima i dionicima, na lokalnoj i državnoj razini pa čak i na međunarodnoj sceni, sposobnosti podučavanja svojih nastavnika i aktivnosti učenja svojih učenika kroz natjecanja u vještinama.

Sudjelovanje u natjecanjima može podići ugled i vidljivost škola. Škole čiji nastavnici i natjecatelji su sudjelovali na natjecanjima, posebice međunarodnim, ističu kako su time podigli svoj ugled. Neke škole isticale su to tijekom dana otvorenih vrata kad su se predstavljali budućim potencijalnim učenicima i njihovim roditeljima. Također, iskustva iz drugih zemalja¹², pokazuju kako škole čiji učenici su osvojili neku od medalja na međunarodnim natjecanjima, dobivale su značajnu medijsku pažnju čime su dodatno promicale svoj rad. Nadalje, temeljem iskustva s natjecanja škole mogu razviti nove metode i strategije podučavanja.

⁹ Ken Mayhew, SKOPE, University of Oxford, Dr Susan James, SKOPE, University of Oxford, Dr Maia Chankseliani, SKOPE, University of Oxford, Dr Andrea Laczik, CEI, University of Warwick, Research brief, Benefits of Developing Vocational Excellence through Skills Competitions, 2013

¹⁰ Druga najveća tvrtka na svijetu koja se bavi obrambenim tehnologijama s prihodom u 2017. godini od 18,32 milijarde GBP

¹¹ <https://kosovo.britishcouncil.org/en/programmes/education/vocational/magazine-three/skills-competitions>

¹² Ken Mayhew, SKOPE, University of Oxford, Dr Susan James, SKOPE, University of Oxford, Dr Maia Chankseliani, SKOPE, University of Oxford, Dr Andrea Laczik, CEI, University of Warwick, Research brief, Benefits of Developing Vocational Excellence through Skills Competitions, 2013.

PROFESIONALNO USMJERAVANJE

Podizanje privlačnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja prepoznat je kao važan prioritet u mnogim zemljama, ali i u europskim politikama već duže vrijeme, a razlozi leže u ekonomskim i društvenim potrebama. Mnoge zemlje upravo su u natjecanjima prepoznale važan alat i sredstvo za postizanje ovog cilja. Održavajući se u raznim zemljama i regijama, natjecanja u strukovnim vještinama mogu imati poseban utjecaj na mlade iz osnovnih škola pred kojima je izbor nastavka obrazovanja te buduće karijere i kojima natjecanje može na konkretan način predstaviti razna strukovna područja i prikazati prirodu različitih zadataka koji će se od njih očekivati na radnom mjestu. Naravno, natjecanje se ne može smatrati izvornom situacijom na radnom mjestu, ali može ukazati na prirodu neke struke, odnosno radne zadatke i zahtjeve vezane za kompetencije.

Premda je uspjeh na natjecanjima u profesionalnim vještinama pozitivno i važno iskustvo te odskočna daska za poslovnu karijeru natjecatelja, svrha natjecanja bi se primarno trebala odnositi na podizanje svijesti o profesionalizmu i strukovnom obrazovanju. Očito je da promatranje i praćenje natjecanja i natjecatelja koji su samo koju godinu stariji od njih i koji unatoč tome izrađuju složene kreacije i stvaraju prava remekdjela, mladim ljudima na pragu poslovne karijere može poslužiti za dobivanje korisnih informacija i predodžbe o struci koja ih zanima. Isto tako, mogu im se srušiti mnoge njihove predrasude i ranije formirana stajališta. U današnjem se društvu zanimanja i tražene kompetencije brzo mijenjaju. Vrlo je vjerojatno da će mladim osobama biti zanimljivo svjedočiti opremi i okolini u kojoj profesionalci rade.

ZAKLJUČNO

Natjecanja u strukovnim vještinama za mlade forumi su koji promiču ciljeve strukovnog obrazovanja i osposobljavanja na brojnim razinama. Ona okupljaju učenike u strukovnom obrazovanju, strukovne nastavnike, poslovne ljude, mlade koji tek promišljaju svoje mogućnosti za daljnje obrazovanje i širu javnost.

Pripreme za natjecanja i sudjelovanje na istima mladim ljudima pružaju izvrsnu mogućnost pokazivanja svojih kompetencija te iskustvo koje je blisko uvjetima njihovog budućeg radnog mjesta.

Za tvrtke su natjecanja izvrsna prilika za upoznavanje sa standardima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u vlastitom sektoru, promicanje obrazovne orijentiranosti gospodarskim subjektima, zapošljavanje mladih stručnjaka te širenje svijesti o tvrtki i njenom poslovanju.

Pripreme za i sâmo organiziranje i sudjelovanje na natjecanju u strukovnim vještinama razvijaju profesionalne vještine nastavnika kao i unutarnje kapacitete, internacionalizaciju i poslovnu suradnju strukovnih škola.

Kroz medijsko praćenje i povećanu vidljivost koju donose natjecanja može se povećati broj zainteresiranih za pohađanje strukovnih škola. Za širu javnost natjecanja posebice ona koja na jednom mjestu okupljaju veći broj disciplina i sudionika, predstavljaju važnu prezentaciju stručnih vještina i strukovnog obrazovanja.

Natjecanja u strukovnim vještinama alati su za održavanje i razvoj kompetencija strukovnih nastavnika. Natjecateljske aktivnosti nastavnicima omogućavaju umrežavanje i istovremeno razvijanje vlastitih pedagoških vještina, stručnih kompetencija i mogućnosti internacionalizacije. Nastavnicima kroz suradnju s tvrtkama i njihovim stručnjacima omogućuju pristup novim tehnologijama te time i držanje koraka sa sve bržim promjenama u svijetu biznisa. Pripremanje budućih vrhunskih stručnjaka i uspjeh na natjecanjima pak stvaraju novi entuzijazam za svakodnevni rad i razvoj kod učenika u strukovnom obrazovanju.

MEĐUNARODNA NATJECANJA U STRUKOVNIM VJEŠTINAMA

Međunarodna natjecanja u strukovnim vještinama prepoznata su i na europskoj i svjetskoj razini kao važan mehanizam promocije izvrsnosti i privlačnosti strukovnog obrazovanja, a što je istaknuto i u *Izjavi iz Bruges* o pojačanoj europskoj suradnji u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju.

EuroSkills natjecanja

WorldSkills Europe organizacija je koja promovira izvrsnost u području vještina i razvoj kompetencija. Fokusira se na organizaciji i razvoju natjecanja u vještinama koje služi kao alat za daljnji razvoj vještina u Europi. Organizacija podiže razinu profesionalne izvrsnosti i visoke kvalitete strukovnog obrazovanja i osposobljavanja – kao najznačajnije sredstvo koristi se Euroskills natjecanje.

Ciljevi:

- Putem natjecanja u korištenju vještina podići standarde i promovirati izvrsnost u strukovnim vještinama u Europskoj uniji
- Povećati svijest o važnosti vještina i strukovnog obrazovanja i osposobljavanja za europska gospodarstva i društva
- Razviti niz natjecanja u strukovnim vještinama za zemlje članice EU
- Osigurati da strukovna natjecanja u vještinama koje organizira Euroskills, reflektiraju različite i promjenjive potrebe za vještinama zemalja članica EU i EU u cjelini
- Potaknuti svaku zemlju članicu EU da sudjeluje u Euroskills natjecanju te da tako proširi i razvije vlastita natjecanja u vještinama.

U ostvarivanju tih ciljeva WorldSkills Europe će:

- se fokusirati na promociju i predstavljanje europskog strukovnog obrazovanja
- predstaviti ne samo obrte nego i suradnju unutar sektora radi postizanja ciljeva.
- Dati važnu ulogu natjecanjima u vještinama kao nadahnjujućem faktorom za mlade ljude i kao zajedničkom mjerilu snage europskih strukovnih vještina.
- Biti platforma na kojoj europske organizacije, ministarstva obrazovanja i međunarodne gospodarske organizacije mogu izmjenjivati znanje i iskustva inovacijama, metodama osposobljavanja i prilikama za suradnju.

WorldSkills Europe ima 28 zemalja članica

EuroSkills natjecanje

EuroSkills je događaj koji promiče vještine mladih do 25 godine života. To je promocija zanimanja koja se održava svake dvije godine u jednoj od zemalja članica WorldSkills Europe organizacije.

U središtu događanja je europsko natjecanje u strukovnim vještinama popraćeno drugim aktivnostima poput „isprobaj vještinu“ te stjecanja informacija i iskustava za buduće polaznike strukovnog obrazovanja.

Stotine europskih najvećih talenata, odabranih u njihovoj zemlji, natječu se tijekom EuroSkills-a kako bi postali najbolji u Europi u svojim područjima. To je izvanredno iskustvo za sve sudionike.

Tijekom EuroSkills natjecanja zemlje članice, međunarodni industrijski partneri, vladine agencije i obrazovne institucije zajedno potiču razvoj vrhunskih standarda vještina i kompetencija u Europi. Ovo partnerstvo učenika, vladinih i privatnih institucija te organizacija civilnog društva jedinstveno je u Europi.

Euroskills 2008 – Rotterdam, Nizozemska. Sudjelovalo je 420 mladih iz 30 europskih zemalja s najboljim vještinama. Predstavljeno je 49 disciplina, a natjecanje je posjetilo 25 000 osoba.

Euroskills 2010 – Lisabon, Portugal. Sudjelovalo je više od 500 mladih iz 27 europskih zemalja uz 60 000 posjetitelja.

Euroskills 2012 – Spa-Francorchamps; Belgija, sudjelovalo je više od 450 natjecatelja u 40 disciplina te više od 50.000 posjetitelja obišlo je natjecanje.

EuroSkills 2014 – Lille, Francuska; uključilo je 40 disciplina, natjecatelje iz 25 zemalja i više od 90.000 posjetitelja.

Euroskills 2016 – Göteborg, Švedska; 500 natjecatelja, 35 disciplina te više od 65.000 posjetitelja, od čega čak 35.000 učenika.

EuroSkills 2018 – Budimpešta, Mađarska; 525 natjecatelja, 37 disciplina te više od 100.000 posjetitelja.

Sljedeća natjecanja održat će se 2020. u Grazu, Austrija te 2022. u Sankt Peterburgu, Rusija.

WorldSkills natjecanja

WorldSkills International (WSI) je globalna organizacija kroz koju se potiče izvrsnost i razvoj vještina. Kroz međunarodnu suradnju industrije, vlada, organizacija i institucija, ova organizacija promiče učenje vještina kroz lokalne projekte, natjecanja u vještinama i razmjenu znanja. Namjera je pokazati koliko je važno poticanje mladih profesionalaca diljem svijeta da postanu najbolji u vještini koju su sami odabrali. Organizacija od 1950. godine podiže svijest među mladima, njihovim roditeljima, učiteljima te poslodavcima, da naša budućnost ovisi o učinkovitom sustavu učenja vještina.

Danas je u WorldSkills uključeno 51 vještina te više od 75 zemalja i regija članica koje zajedno rade s mladima te s obrazovnim i poslovnim sektorom kako bi pripremili talentirane radnike današnjice za poslove sutrašnjice. WorldSkills nije samo natjecanje, već i pokret. Nastoji biti globalni centar za izvrsnost u vještinama i razvoj uz neprekidne nacionalne, regionalne i globalne aktivnosti, dok Zaklada WorldSkills doprinosi projektima i inicijativama koji pokazuju kapacitete za inovacije i suradnju s partnerima kako bi se poticale i razvijale samoodržive aktivnosti.

Šest glavnih aktivnosti WSI:

1. Promicanje vještina
2. Razvijanje karijera
3. Natjecanja u vještinama
4. Obrazovanje i osposobljavanje
5. Međunarodna suradnja
6. Istraživanje

Na Generalnoj skupštini 2016. godine u Niagara Fallsu u Kanadi jednoglasno je prihvaćen program *Vizija 2025* u sklopu kojega su identificirana tri strateška cilja:

- osnažiti ambicije i mogućnosti SOO za mlade, poslodavce i društvo
- povećati kvalitetu pružanja SOO kroz snažniju povezanost s tržištem rada, poslodavcima i ekonomskim sustavom

- razvoj organizacijskih mogućnosti WorldSkills-a i globalne konkurentnosti zemalja članica kroz vještine.

WorldSkills natjecanja

WorldSkills natjecanje održava se svake dvije godine i predstavlja najveće događanje povezano sa strukovnim obrazovanjem u svijetu. Najbolji sudionici iz svake pojedine vještine odabiru se u sklopu natjecanja u zemljama i regijama članica WorldSkills International demonstriraju tehničke vještine individualno ili grupno kako bi izvršili specifične zadatke koje su naučili i/ili obavljali na radnom mjestu.

Jedan od glavnih postignuća WorldSkills natjecanja je povećanje vidljivosti i važnosti strukovnog obrazovanja kao jednog od pravih oruđa socioekonomske transformacije. Natjecanje također omogućava stručnjacima u struci, vladama i obrazovanju priliku da razmjene informacije i najbolje prakse. Nove ideje i procesi inspiriraju učenike da se posvete tehničkim i tehnološkim karijerama na putu prema boljoj budućnosti.

Od 11. do 16. kolovoza 2015. godine održano je 43. natjecanje WorldSkills u Sao Paulu u Brazilu. Na njemu je sudjelovalo 1.189 natjecatelja iz 59 zemalja i regija, a u četiri dana natjecanje je posjetilo 259.000 ljudi.

Od 14. do 19. listopada 2017. godine održano je 44. natjecanje WorldSkills u Abu Dhabiju, Ujedinjeni Arapski Emirati, uz sudjelovanje 1.300 natjecatelja iz 59 zemalja i regija. Natjecanje je posjetilo više od 125.000 posjetitelja.

Sljedeće 45. WorldSkills natjecanje održat će se 2019. godine u Kazanu, Ruska Federacija, a 46. natjecanje 2021. godine u Shanghaiu, Kina.

WorldSkills Croatia

Od 2011. godine ASOO je predstavnik Republike Hrvatske u organizaciji WorldSkills Europe, a organizira sudjelovanje hrvatskih predstavnika na europskim natjecanjima u vještinama – EuroSkills koje se održavaju svake dvije godine. ASOO je od 2013. predstavnik RH i u WorldSkills International organizaciji.

Od 2017. godine ASOO u dvama međunarodnim asocijacijama nastupa pod nazivom WorldSkills Croatia te pod tim imenom organiziraju se i nacionalna natjecanja u strukovnim vještinama.

WorldSkills Croatia (WSC) ima viziju priznavanje i promociju izvrsnosti u vještinama, a misija je promicati važnost strukovnih vještina kao osnove za razvoj hrvatske ekonomije. WSC ima za cilj povećati privlačnost strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te nadahnuti mlade na odabir strukovnih zanimanja kao poželjnog odabira buduće karijere. WSC teži postati prepoznat nacionalni dionik za suradnju između obrazovanja i poslodavaca.

S ciljem populariziranja natjecanja u vještinama te međunarodne dobre prakse od 2018. godine nacionalna natjecanja u vještinama nose naziv WorldSkills Croatia.

PRIMJERI DOBRE PRAKSE U DRUGIM ZEMLJAMA

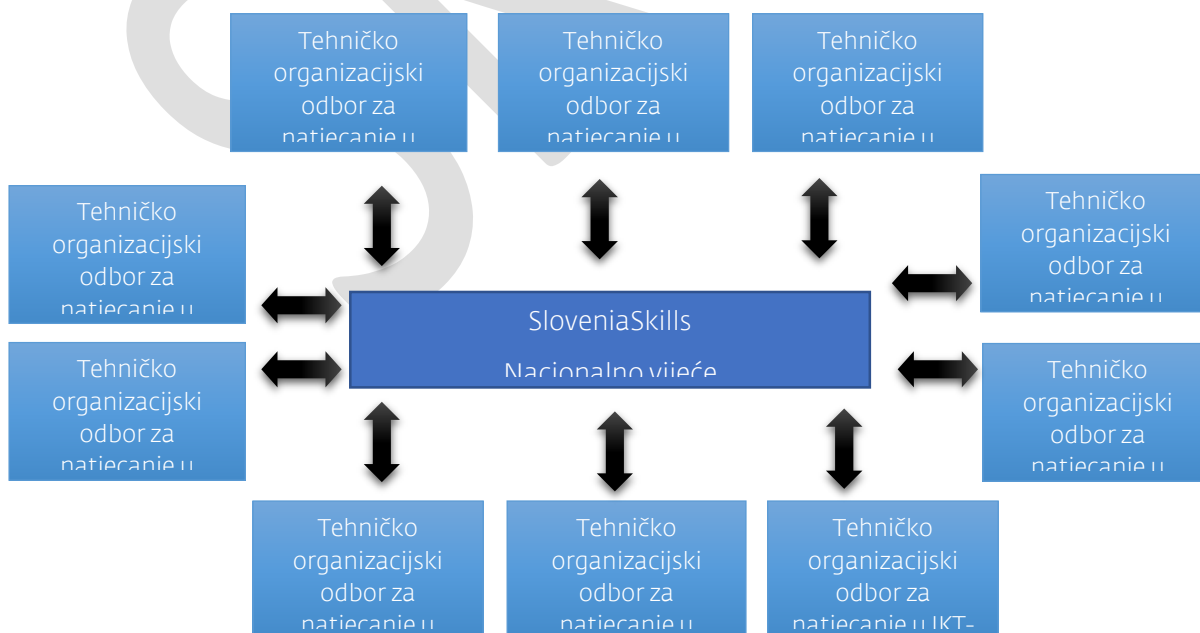
Slovenija

EuroSkills u Sloveniji predstavlja mnogo više od samog natjecanja u strukovnim vještinama kojima se promiču strukovna zanimanja i vještine. EuroSkills je platforma za druženje budućih stručnjaka, poslodavaca i nastavnika. EuroSkills je platforma za razmjenu dobre prakse u obrazovanju i osposobljavanju među zemljama, što može pridonijeti poboljšanju nacionalnog obrazovnog sustava. EuroSkills je također prilika za razvoj karijere pojedinaca, budući pojedinac pripremom za natjecanje i samim natjecateljskim iskustvo stječe dodatne stručne i karijernim vještine. Posljednje, ali ne i najmanje važno, EuroSkills je velika prilika za poslodavce, budući na jednom mjestu mogu pristupiti talentiranim mladim stručnjacima, budućim nosiocima razvoja pojedinih disciplina.

Slovenija je postala punopravna članica Europske organizacije za promicanje strukovnih vještina (WSE) 2008. godine, samo nekoliko mjeseci prije prvog natjecanja EuroSkills. Od tada, Slovenija redovito nastupa na ovom natjecanju. Ministarstvo Republike Slovenije za obrazovanje, znanost i sport nacionalno je tijelo koje je Centru za strukovno obrazovanje (CPI) dodijelilo mandat za zastupanje Slovenije u WSE-u, čime je CPI član WSE-a i nacionalna organizacija za natjecanja u strukovnim vještinama. Službeni delegat Slovenije u WSE-u je ravnatelj CPI-a, dok tehnički delegat zaposlen u CPI-u, u okviru redovnih poslova vodi brigu o razvoju EuroSkills u Sloveniji. Pomoćnik tehničkog delegata je također zaposlen u CPI-u te u okviru redovnih radnih zadataka organizira nacionalna natjecanja SloveniaSkills te organizira pripreme za sudjelovanje Slovenije na natjecanju EuroSkills.

Nacionalno vijeće odgovorno je za organizaciju nacionalnih natjecanja, a tehničko – organizacijski odbor za provedbu pojedinačnih natjecanja. Nacionalno vijeće sastoji se od tehničkog delegata, pomoćnika tehničkog delegata i voditelja svakog tehničko-organizacijskog odbora (slika 1). Voditelj pojedinačnog tehničko-organizacijskog odbora, u pravilu je, nacionalni sudac EuroSkills natjecanja, a koji je često osoba zaposlena u (vlastitoj) tvrtki. Članovi tehničko-organizacijskog odbora mentori su natjecateljima na nacionalnim natjecanjima. U pravilu se prijavljuju srednje i više strukovne škole. Ovakav sastav tehničkih organizacijskih odbora osigurava već spomenutu suradnju između škola i gospodarstva.

Slika 1. Sustav natjecanja u Sloveniji

Natjecanje SloveniaSkills odvija se za više disciplina na jednom mjestu, a za neke se discipline natjecanje organizira na različitim mjestima u različito vrijeme. Članove natjecateljskog žirija čine predsjednik žirija,

koji je u pravilu i voditelj tehničkog organizacijskog tijela, a suci su, u pravilu, članovi tehničko-organizacijskih odbora i mentori natjecatelja. Disciplinsku komisiju čine 3 člana koji su nezavisni. Organizator natjecanja u tehničkom smislu u pravilu je uvijek jedna od škola koja priprema natjecateljski zadatak i osigurava pomoćno osoblje. Opremu za natjecanja djelomično osiguravaju sponzori, a djelomično unajmljuje CPI.

U siječnju 2018. provedeno je *SloveniaSkills*, državno natjecanje u sedam (od ukupno deset) disciplina na Gospodarskom sajmu u Ljubljani u okviru obrazovnog sajma *Informativa*. Sajam i natjecanje posjetili je cca. 20.000 mladih ljudi i njihovih roditelja. Natjecanja *SloveniaSkills* u tri preostale discipline provedena su u školama, gdje je broj posjetitelja bio znatno manji. Bez obzira na mjesto izvedbe, izbor slovenskog *EuroSkills* tima uvijek je bio dovršen najmanje 6 mjeseci prije početka *EuroSkills* natjecanja. Natjecatelji su uglavnom najbolji (trenutni i bivši) učenici i studenti stručnih visokih učilišta koji su odabrani na školskim natjecanjima i koji su pobijedili na natjecanju *SloveniaSkills*.

Odabirom natjecatelja započinje razdoblje pripreme za *EuroSkills* natjecanje, a koje uključuje jednodnevni uvodni sastanak, četverodnevnu psihološka priprema i *team building*, 3 *webinara* na temu razvoja karijere i jednodnevni posjet natjecatelja, mentora i suca na mjestu gdje se trening odvija. Uvodni sastanak ima za cilj informirati tim o obvezama koje predstoje do natjecanja *EuroSkills*. Nakon sastanka natjecatelji, sudac i CPI potpisuju tripartitne ugovore kojima se definiraju prava i obveze svih triju strana kao i sankcije u slučaju neispunjavanja ugovora. Psihološke pripreme, kao sljedeći korak u pripremi tima, prvenstveno su usmjerene na pripremanje natjecatelja za natjecateljsku situaciju i uključivale su upravljanje stresom, tehnike opuštanja, vježbe koncentracije i slično. Tijekom četverodневnih priprema, članovi tima se upoznaje i međusobno povezuje. *Webinari* za razvoj karijere namijenjeni su prvenstveno za pripremu natjecatelja za planiranje njihove daljnje karijere. Tijekom *webinara* natjecatelji samostalno izrađuju ili ažuriraju svoj životopis te izrađuju svoj portfelj.

Ključni korak u pripremi natjecatelja je i jednodnevni posjet tehničkog delegata, pomoćnik tehničkog delegata i voditelja tima (koji je također psihološki trener natjecatelja). Posjet je namijenjen provjeravanju dnevnika priprema natjecanja koji piše svaki natjecatelj te provjeravanje znanja o pravilima *EuroSkillsa*, identificiranju mogućih problema, itd. Nekoliko tjedana prije odlaska na natjecanje, tim se sastaje posljednji puta na višesatnom sastanku. Tijekom tog sastanka natjecateljima se dijele uniforme te se daju posljednje praktične informacije relevantne za sam odlazak na natjecanje, tijekom natjecanja i povratka s *EuroSkills* natjecanja. Nakon natjecanja, u pravilu, slijede protokolarne obveze, poput prijema kod ministra nadležnog za obrazovanje, znanosti i šport te Predsjednika Republike. Time se završava dvogodišnji ciklus *EuroSkills* natjecanja.

Kvaliteta provedbe jednog ciklusa *EuroSkills* natjecanja uvelike je ovisna o financijama. U Sloveniji, u ciklusu *EuroSkills2018*, više od 80% sredstava osigurano je iz Europskog socijalnog fonda (ESF), cca. 10% iz državnog proračuna Ministarstva obrazovanja, znanosti i sporta (MIZŠ) i cca. 10% iz sponzorskih sredstava. Nacionalna natjecanja isplaćuju se u potpunosti iz sredstava ESF i MIZŠ. Dio troškova opreme podmiruje se donacijama, u pravilu u obliku povoljne ili čak besplatnog najma opreme. Rad mentora i sudaca, kao i žirija, na nacionalnim natjecanjima se ne plaća, a plaćaju se troškovi smještaja i hrane žirija i natjecatelja. U vezi s pripremanjem za *EuroSkills*, ne plaća se oprema za obuku natjecatelja, kao i rada mentora i sudaca. Međutim, novcem od ESF-a i MIZŠ-a pokriva se kupnja materijala za obuku i obuku u centrima za obuku. Troškovi putovanja, boravka i sudjelovanja u natjecanju *EuroSkills* također su osigurani sredstvima ESF-a i MISA-e.

Na *EuroSkills2018*, Slovenija će se natjecati u disciplinama: kamenoklesarstvo, stolarstvo, mehatronika, ICT tehnologija, kuharstvo, restoransko posluživanje, aranžerstvo, cvjećarstvo, i soboslikarstvo. Prethodni rezultati ukazuju na ispravno postavljenu strategiju i vjerujemo da će se to dogoditi i ove godine. Natjecatelji, mentori i suci primaju važnu nagradu za uloženi trud, a CPI potrebne argumente za pregovore o budućoj organizaciji nacionalnih natjecanjima *SloveniaSkills* i budućih nastupa na *EuroSkills* natjecanjima. (Autor: Miha Lovšin, tehnički delegat Slovenije)

Finska

Finsko udruženje za strukovna natjecanja (Finnish Skills Association), „Skills Finland” je osnovano je 1993. godine, a odgovorno je za brand Taitaja i sve međunarodne aktivnosti strukovnih natjecanja u vještinama u Finskoj.

„Skills Finland” neprofitna je organizacija koja je osnovana 1993. s ciljem unapređenja društvenog ugleda i privlačnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, odnosno promicanja kvalitete strukovnog obrazovanja i osposobljavanja. Članovi i organizacije udruženja su Ministarstvo obrazovanja i kulture, Finski nacionalni odbor za obrazovanje, ustanove u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju (90% ustanova), organizacije na tržištu rada, udruženja nastavnika i učenika te privatne osobe.

Ciljevi „Skills Finland” su:

- Unaprijediti kvalitetu strukovnog obrazovanja i osposobljavanja
- Promicati internacionalizaciju strukovnog obrazovanja i osposobljavanja
- Povećati privlačnost strukovnog obrazovanja i osposobljavanja
- Potaknuti učenike da unaprijede profesionalne i poduzetničke vještine

„Skills Finland” postiže navedene ciljeve kroz upravljanje i razvijanje nacionalnih natjecanja u strukovnim vještinama, osposobljavanje i sudjelovanje finskih natjecatelja u međunarodnim natjecanjima u vještinama, osposobljavanje i usmjeravanje mladih radnika te stručnjaka za natjecanja i mentora koji sudjeluju u nacionalnim i međunarodnim mrežama. Ključne aktivnosti su:

- Taitaja – nacionalna natjecanja u vještinama za učenike u srednjoškolskom strukovnom obrazovanju i osposobljavanju
- Taitaja9 za učenike u višim razredima osnovne škole
- TaitajaPLUS za učenike s posebnim potrebama
- Međunarodna natjecanja u vještinama
- Osposobljavanje i usmjeravanje mladih radnika
- Osposobljavanje stručnjaka za natjecanja (nastavnika i mentora)
- Komunikacija.

Taitaja predstavlja najveće godišnje natjecanje, svečanost i predstavljanje vještina u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju u Finskoj. Događanje obuhvaća tri manja natjecanja: Taitaja, TaitajaPLUS i Taitaja 9.

Radi se o najvećem događanju u strukovnom obrazovanju u Finskoj koje privlači 40.000 do 50.000 posjetitelja svake godine. „Skills Finland” pruža priliku odabranim ustanovama u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju za održavanje godišnjeg natjecanja Taitaja. Događanje je namijenjeno mladima u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, a natjecatelji ne smiju imati više od 21 godine u godini kada se održava natjecanje. Kategorije natjecanja obuhvaćaju 45 strukovnih područja. Približno 400 vrhunskih učenika sudjeluje u završnici natjecanja u različitim strukovnim područjima. Izlučna natjecanja organiziraju se u čitavoj zemlji u svrhu odabira natjecatelja koji će sudjelovati u završnici. U natjecanjima sudjeluje više od 1.500 mladih. Brojni gostujući međunarodni natjecatelji također sudjeluju u natjecanju.

Uz natjecanje, održavaju se:

- pripreme za natjecanja koji uključuju zadatke prije natjecanja, na natjecanju i nakon natjecanja u svrhu savjetovanja i usmjeravanja učenika
- dodatna događanja poput konferencija, sajmova obrazovanja i sl.

Koja je svrha natjecanja u Finskoj?

- Razvoj strukovnog obrazovanja i osposobljavanja
- Promicanje izvrsnosti i povećanje ugleda pojedinih zanimanja
- Pružanje prilike nastavnicima za razvoj profesionalnih vještina
- Pružanje prilike učenicima za susret i međusobnu usporedbu vještina: različite metode rada, alati, radno okruženje i usporedba ishoda učenja
- Unapređenje suradnje tvrtki i obrazovnih ustanova
- Jačanje poveznica između strukovnog obrazovanja i svijeta rada
- Povećanje prilika za zapošljavanje – povezivanje ponude i potražnje radne snage
- Povećanje ugleda pojedinih zanimanja i profesionalnih vještina
- Predstavljanje karijernih prilika

Zašto su natjecanja u vještinama uspješna u Finskoj?

- Natjecanja su usklađena s nacionalnim politikama u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju
- Svako natjecanje ima određene vlastite ciljeve
- Natjecanje podrazumijeva proces, a ne samo događanje, dok korištenje i diseminacija rezultata čini dio tog procesa
- Svi dionici su umreženi
- Postoje dugoročne razvojne aktivnosti: natjecanja nisu tek projekt, odnosno samo predstavljanje vještina
- Pozitivni, inovativni i entuzijastični modeli suradnje i komunikacije

Kad su u pitanju natjecanja u strukovnim vještinama u Finskoj, ostvarivanje dobrog plasmana ne smatra se njihovom glavnom svrhom ni na državnoj ni na međunarodnoj razini. Naprotiv, središnji ciljevi tih događanja su sljedeći:

1. Razvijanje kvalitete strukovnog obrazovanja i osposobljavanja isticanjem važnosti radnog mjesta te transparentnosti aktivnosti i kompetencija na svim razinama
2. Jačanjem atraktivnosti i prepoznatljivosti strukovnog osposobljavanja, posebice među mladim ljudima koji namjeravaju upisati drugi stupanj srednjoškolskog obrazovanja
3. Pružanjem mogućnosti za razvoj i umrežavanje učenika i njihovih nastavnika na nacionalnoj i međunarodnoj razini.¹³

(Autorica: Teija Ripattila, službeni delegat Finske u WSE i WSI)

Latvia

Od 2017. godine, u proljeće svake godine, Državna agencija za razvoj obrazovanja (SEDA) organizira Državno natjecanje za mlade stručnjake - *SkillsLatvia* u sklopu projekta Europskog socijalnog fonda "Potpora karijeri u općim i strukovnim obrazovanim institucijama".

Svrha *SkillsLatvia* natjecanja je potvrditi izvrsnost profesionalnih vještina učenika latvijskih ustanova za strukovno obrazovanje u različitim područjima, promicati atraktivnost strukovnog obrazovanja u Latviji i unaprijediti suradnju između poslodavaca i obrazovnih institucija, te odabrati kandidate za sudjelovanje na međunarodnim natjecanjima u strukovnim vještinama *EuroSkills* i *WorldSkills*.

¹³ Thomas Eerola (urednik), Pedagogija vrhunske ekspertize u strukovnom obrazovanju, Sveučilište primijenjenih znanosti Häme, 2016.

Na *SkillsLatvia* natjecanjima zastupljene su kreativne umjetničke i modne tehnologije, informacijske i komunikacijske tehnologije, proizvodne i inženjerske tehnologije, građevina i građevinske tehnologije, transport i logistika, te javne i osobne usluge.

Sudionici natjecanja su polaznici latvijskih ustanova za strukovno obrazovanje u dobi do (te uključujući) 22 godine, koji su osvojili školska natjecanja te se pripremili za nacionalno natjecanje prema zahtjevima postavljenim u radnom zadatku. Radni zadaci su usklađeni sa standardima međunarodnih natjecanja kako u sadržaju, tako i načelima vrednovanja. SEDA organizira i provodi postupke nabave za razvoj radnih zadataka za *SkillsLatvia*, unajmljivanje odgovarajućih prostorija i opreme, nabava materijala, smještaj i jela za sudionike, vođenje radionica, te ocjenjivanje rada natjecatelja. Rad natjecatelja ocjenjuju samo predstavnici industrije, koji su stručnjaci s iskustvom u ocjenjivanju nacionalnih ili međunarodnih natjecanja.

Natjecanje se financira iz sredstava ESF-a. No, također je važna i podrška industrijskih poslovnih i obrazovnih ustanova u pružanju opreme za natjecanje i materijala potrebnih za ispunjavanje radnih zadataka: škole se brinu o računalima i softveru, alatima za obradu drveta, šivaćim strojevima, dok tvrtke pružaju podršku elektroničkom opremom, bojama, lakovima, pićima, voćem, strojevima itd.

Najbolji pojedinci na *SkillsLatviji* mogu postati kandidati za sudjelovanje na međunarodnim natjecanjima. Predstavnici industrije i zaposlenici SEDA-e ocjenjuju uspješnost natjecatelja i odlučuju o zanimanjima/disciplinama u kojima se sudionici mogu prijaviti za *EuroSkills* i *WorldSkills*, kao i procjenu motivacije svakog potencijalnog kandidata za sudjelovanje na natjecanjima, njegovu stručnost i mogućnostima poboljšanja.

Eksperti i koordinatori natjecatelje za međunarodna natjecanja *EuroSkills* i *WorldSkills* pripremaju profesionalno i psihološki. Eksperte i koordinate SEDA odabire u suradnji s predstavnicima industrije, tvrtkama i obrazovnim institucijama. Ovisno o prirodi zanimanja, natjecatelji se pripremaju u različitim tvrtkama. Nadalje, u pripremnim kampovima/radionicama za koheziju tima, psiholog i drugi stručnjaci rade sa svakim natjecateljem pojedinačno i sa cijelim timom.

Tehnički delegat (TD), voditelji tima (TL) i eksperti odgovorni su za pripremu nacionalnog tima za sudjelovanje na međunarodnim natjecanjima.

(Autor: Dita Traidās, predsjednica WorldSkills Europe, bivši službeni delegat Latvije u WSE)

NOVI MODEL NATJECANJA I SMOTRI UČENIKA STRUKOVNIH ŠKOLA

Novi model državnih natjecanja i smotri učenika strukovnih škola provodit će pod imenom **WorldSkills Croatia –natjecanja učenika strukovnih škola (WSC natjecanja)**, a u skladu modernim trendovima tzv. „skills“ pokreta kojim se pod tim nazivom promiče strukovno obrazovanje, razvoj karijere, promocija važnosti vještina, međunarodna suradnja te sama natjecanja mladih osoba. Ovime se osigurava vidljivost hrvatskih natjecanja i smotri učenika strukovnih škola na međunarodnoj razini. Također, provodit će se i **WorldSkills Croatia –smotre učeničkih radova učenika strukovnih škola**.

Novi model temelji se na analizi postojećeg modela natjecanja, analizi natjecanja u drugim zemljama te međunarodnih natjecanja. Novi model natjecanja i smotri, uz ostale reformske mjere koje se provode, doprinijeti daljnjoj modernizaciji strukovnog obrazovanja, trebao bi podići kvalitetu natjecanja i smotri, približiti ih javnosti i poslodavcima te imati važnu ulogu u podizanju privlačnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja kao poželjnog odabira karijere za učenike osnovnih škola.

Primarna svrha novog modela strukovnih natjecanja u Republici Hrvatskoj je osiguravanje okvira za promociju i podizanje privlačnosti strukovnog obrazovanja i to prezentiranjem stručnih kompetencija te demonstracijom vještina potrebnih za uspješno obavljanje zadataka karakterističnih za određeno strukovno zanimanje.

WSC natjecanja žele se pozicionirati kao jasno prepoznatljiv događaj u Republici Hrvatskoj za demonstraciju izvrsnosti u radu i inovativnosti strukovnog obrazovanja.

WSC natjecanja služiti će kao mehanizam za povezivanje strukovnog obrazovanja i zahtjeva pojedine gospodarske djelatnosti s ciljem kontinuiranog poboljšanja strukovnog kurikuluma srednjih strukovnih škola, suvremenih načina poučavanja i učenja temeljenog na radu.

WSC natjecanja je zamišljen kao platforma za učenje, rad, istraživanje, inovacije i suradnju među nastavnicima i dionicima obrazovnog sustava, malog i srednjeg poduzetništva, gospodarstva općenito i šire društvene zajednice, te za promociju znanja, vještina, proizvoda i usluga kako bi se ostvario sinergijski učinak na društvo.

Zadaci na WSC natjecanjima temeljit će se na standardima zanimanja, strukovnim kurikulumima i kurikulumima ustanove srednjih strukovnih škola u pojedinim sektorima kao i potrebama tržišta rada te imaju za cilj doprinijeti povećanju privlačnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja učenika.

OSNOVNA NAČELA NOVOG MODELA NATJECANJA

Promocija vrijednosti i načela strukovnog obrazovanja kroz natjecanja i smotre: WSC natjecanja ne smije biti samo sebi svrhom. Natjecanje mora služiti promociji strukovnog obrazovanja kod poslodavaca, učenika osnovnih škola i njihovih roditelja/skrbnika i u javnosti.

Novi sustav natjecanja osigurava razvoj samoinicijative, samopouzdanosti, kritičnosti, komunikativnosti i timskog rada koji su nužni za uspjeh pojedinca na tržištu rada.

Promocija vještina: Bitan element povećanja interesa za srednjim strukovnim obrazovanjem je vidljivost i osnaživanje svijesti o važnosti rada i stvaralačkog duha hrvatskog naroda. Održavanje natjecanja mora biti atraktivno posjetiteljima, medijima te poslodavcima. Tamo gdje će biti moguće WSC natjecanja tražit će poveznice s drugim događanjima kojima se promiče važnost strukovnih vještina.

Vidljivost natjecanja: Zadatak WSC natjecanja je kontinuirana izgradnja svijesti o samom nacionalnom natjecanju i važnosti onoga što to natjecanje predstavlja. Kroz organizaciju i sudjelovanje na natjecanjima bi se prezentirale i napredne i kreativne srednje strukovne škole. Sami učenici koji su sudjelovali na natjecanjima (državnim i međunarodnim), a posebice oni koji su osvojili prva mjesta trebali bi postati promotori strukovnih vještina te služiti kao poticaj ostalim učenicima da se uključe u natjecanja.

Povezivanje s gospodarstvom: WSC natjecanja trebaju služiti kao platforma za povezivanje srednjeg strukovnog obrazovanja i gospodarskih subjekata kroz njihovo sudjelovanje u organizaciji i provedbi natjecanja (podrška, sponzorstvo, osiguravanje opreme i alata, nagrade, itd.) kako bi se osigurala vidljiva međusobna poveznica, što će omogućiti veći značaj i povećanje atraktivnosti srednjeg strukovnog obrazovanja. Sudjelovanje predstavnika gospodarstva jedan je i od načina da se postigne dugoročni cilj osiguranje povećanja zapošljivosti učenika koji su sudjelovali na natjecanjima te demonstrirali svoje vještine mogućim budućim poslodavcima

Unapređenje obrazovanja: WSC natjecanja će služiti kao okvir za suradnju škola i nastavnog osoblja s ciljem povećanja razine znanja i vještina nastavnika. Natjecanja su i mjesta razmjene znanja i iskustava strukovnih nastavnika čime se pozitivno djeluje na povećavanja stručnih, ali i komunikacijskih, prezentacijskih, organizacijskih i drugih vještina nastavnika.

Poticanje poduzetničkog duha: Poticati će se poduzetnički duh i mogućnost realizacije ideja kod natjecatelja kroz proces priprema za natjecanje, samo natjecanje i nastavak suradnje natjecatelja, zajednice bivših učenika, WSC i gospodarstva. Primjeri dobre prakse mogu biti motiv, poticaj, inspiracija drugim školama, mentorima i učenicima.

Poticanje kreativnosti: Svake godine zadaje se model zadatka koji potiče istraživački i otvoren pristup u kojoj svaka disciplina kroz razradu podzadataka potiče na razvoj kreativnih, inovativnih i originalnih rješenja koja će pokazati kroz natjecanje.

Međunarodna suradnja: ASOO pod nazivom WorldSkills Croatia (WSC) predstavlja izvrsnost i kvalitetu hrvatskog strukovnog obrazovanja u međunarodnom kontekstu kroz pripreme i sudjelovanje hrvatskih timova na međunarodnim natjecanjima EuroSkills i WorldSkills te suradnju s drugim organizacijama istog ili sličnog profila.

Istraživanje: Agencija, kao WSC kontinuirano prati trendove u razvoju tehnologija, potrebe tržišta, razvojne strategije RH i druge bitne elemente koji utječu na promijene i razvoj novih vještina i strukovnih kurikuluma. Također, namjera je i pratiti daljnji životni put i gradnju poduzetničke karijere učenika koji su bili na natjecanjima te analizom ustanoviti koje prednosti i koristi im je donijelo sudjelovanje na natjecanju.

POLAZIŠNE OSNOVE ZA ODABIR NATJECATELJSKIH DISCIPLINA

Po uzoru na WorldSkills i EuroSkills natjecanja koja su postala ogledni primjer natjecanja mladih osoba, novi model strukovnih natjecanja temelji se na individualnom i timski orijentiranom prikazivanju vještina ovisno o specifičnostima pojedine discipline.

Agencija odlučuje o disciplinama natjecanja i smotri. Odabir natjecateljskih disciplina temelji se na sljedećim kriterijima:

- veličini sektora i podsektora,
- broj učenika koji se obrazuju za stjecanje kvalifikacija koje su je predstavljena u pojedinoj disciplini,
- organizacijske i logistička zahtjevnost,
- deficitarnost zanimanja,
- potrebe i mogućnosti suradnje s gospodarstvom,

- atraktivnost natjecanja u pojedinoj disciplini,
- dostupnim financijskim sredstvima.

Treba naglasiti da će se kroz praćenje tehnološkog razvoja, razvoja gospodarstva i promjena u razvojnim strategijama Republike Hrvatske u pravilu, svake dvije godine, vršiti revizija te potrebne izmjene u disciplinama koje se pojavljuju na državnom natjecanju.

U prilogu II. ovog dokumenta nalazi se popis redefiniranih disciplina i smotri. Agencija je definirala:

- 42 natjecateljske discipline u 13 sektora te za učenike s teškoćama,
- 2 međusektorske discipline te
- 3 smotre.

Novina je prijedlog 14 alternacijskih disciplina u 9 strukovnih obrazovnih sektora. Alternacijska disciplina svake će druge godine, ili prema potrebi i interesu škola, zamijeniti jednu disciplinu u pripadajućem sektoru na način da se ne povećava ukupan broj disciplina u sektoru.

Nadalje, za učenike s poteškoćama uvode se dvije natjecateljske discipline te jedna međusektorska smotra učeničkoga stvaralaštva koja će se održavati svake dvije godine. Zaključno, uvode se i dvije međusektorske discipline.

Natjecanje u svim disciplinama može biti pojedinačno ili u timu ovisno o specifičnostima same discipline što je opisano u tehničkom opisu discipline. Disciplina može biti unutar jednog podsektora ili međusektorska.

CILJEVI NOVIH DRŽAVNIH NATJECANJA

- Naglasiti važnosti strukovnih zanimanja na razini Republike Hrvatske
- Povećati atraktivnost srednjeg strukovnog obrazovanja i time potaknuti upis većeg broja učenika u strukovne škole
- Izgraditi svijest u širem krugu stanovništva Republike Hrvatske da se „rad isplati“ i da strukovno obrazovanje nije lošiji odabir u odnosu na gimnazijsko obrazovanje
- Povezati gospodarstvo i srednje strukovno obrazovanje kroz suradnju sa školama i direktno zapošljavanje učenika
- Potaknuti poduzetnički duh kod mladih ljudi kako bi pokretali svoje poslove i razvijali svoju struku
- Doprinijeti vertikalnoj prohodnosti prema višem obrazovanju u nekim kvalifikacijama
- Neprestano usavršavati znanja i vještine nastavnika
- Razvijati timski rad i pozitivni natjecateljski duh kod učenika

DIONICI NATJECANJA

- Natjecatelji
- Radna skupina
- Školsko organizacijsko i prosudbeno povjerenstvo
- Međužupanijsko organizacijsko i prosudbeno povjerenstvo
- Prosudbeno povjerenstvo za državno natjecanje
- Organizacijsko povjerenstvo državnog natjecanja
- Mentori
- Posjetitelji
- Partneri
- Sponzori

- Mediji
- Izlagači
- Škole domaćini
- Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih
- Predstavnici gospodarstva
- Zajednice strukovnih škola
- Udruge strukovnih škola
- Predstavnici visokog obrazovanja

Pojašnjenja pojedinih dionika:

- Natjecatelji su učenici srednjih strukovnih škola koji sudjeluju na natjecanju u svojoj disciplini.
- Mentori su nastavnici srednjih strukovnih škola koji pripremaju učenika za natjecanje i prate ih na samome natjecanju.
- Radna skupina izrađuje tehnički opis discipline, model zadatka (testni radni zadatak) i zadatke natjecanja
- Školska organizacijska i prosudbena povjerenstva imenuje škola, a uključuje organizacijsko i prosudbeno povjerenstvo
- Međužupanijska organizacijska i prosudbena povjerenstva imenuje osnivač na prijedlog škole, a uključuje organizacijsko i prosudbeno povjerenstvo
- Za vrednovanje natjecatelja na državnom natjecanju Agencija imenuje prosudbeno povjerenstvo za svaku disciplinu
- Organizacijsko povjerenstvo državnog natjecanja imenuje škola domaćin na državnoj razini
- Posjetitelji su sve osobe koje promatraju natjecanje, ali nisu dio natjecateljskog dijela
- Partneri su organizacije koje pružaju pomoć u organizaciji natjecanja i/ili specifičnih vještina na natjecanju ulaganjem svojih resursa (materijalnih, ljudskih, intelektualnih i dr.)
- Sponzori su organizacije koje djelomično ili u potpunosti financiraju natjecanje ili specifičnu disciplinu
- Mediji su organizacije koje prenose događanja vezana za natjecanja i samo natjecanje širem krugu ljudi s ciljem promocije i širenja svijesti o natjecanju
- Izlagači su organizacije koriste natjecanje kao platformu za vlastitu promociju bez da nužno sponzoriraju natjecanje
- Škola domaćin osigurava dostatne i odgovarajuće ljudske i materijalne resurse nužne za planiranje, organizaciju, provedbu i održavanje državnog natjecanja u određenoj disciplini te upravljanje istima, a bira se temeljem javnog poziva ASOO i uz financijsku podršku ASOO-a
- Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih (ASOO) glavni je koordinator svih državnih natjecanja, ima zadatak planiranja, u suradnji sa školama domaćinima organiziranja državnih natjecanja te osiguravanje sustava kvalitete natjecanja i vidljivost natjecanja u medijskom prostoru.
- Predstavnici gospodarstva su organizacije i pojedinci koji mogu biti uključeni u aktivnosti oko natjecanja i/ili biti članovi radnih skupina i prosudbenog povjerenstva
- Zajednice strukovnih škola su oblici dobrovoljnog udruživanja strukovnih škola u kojima se izvode programi iz određenih strukovnih područja radi dogovora i rješavanja zajedničkih problema sukladno statutu zajednice, a mogu pružati podršku organizaciji natjecanja
- Udruge strukovnih škola su oblici udruživanja strukovnih škola određenih strukovnih područja koje planiraju i provode zajedničke aktivnosti iz svog djelokruga određenog statutom udruge, a mogu pružati podršku organizaciji natjecanja
- Predstavnici visokog obrazovanja su nastavno osoblje visokih škola i fakulteta, a mogu biti članovi radnih skupina i prosudbenog povjerenstva.

SKICICA

PRIPREMA, ORGANIZACIJA I NAČIN PROVOĐENJA WSC NATJECANJA

Novi model strukovnih natjecanja oslanja se na pravila potvrđena kroz dosadašnji sustav pojedinih školskih i regionalnih/međužupanijskih natjecanja u nekim disciplinama te pritom definira nove parametre pripreme, organizacije i načina provođenja s obzirom na novo postavljene ciljeve i načela.

WSC Natjecanja na svim razinama provode se prema smjernicama i uz podršku Agencije, a uz sudjelovanje različitih dionika.

RAZINE NATJECANJA

WSC Natjecanja imaju dvije razine: izlučnu i državnu. Izlučna natjecanja vode na državno natjecanje i to na dva načina:

A. Školsko natjecanje > državno natjecanje

Ako je ukupan broj škola s istim strukovnim kurikulumom u Republici Hrvatskoj iz kojeg se učenici/ce natječu u strukovnoj disciplini manji od 20, državnome natjecanju mogu prethoditi samo izlučna školska natjecanja.

B. Školsko natjecanje > međužupanijsko natjecanje > državno natjecanje

Međužupanijska natjecanja organiziraju se za sve discipline, u kojima ima više od 20 škola koje izvode kurikulume koji su povezani s određenom disciplinom. Međužupanijsko natjecanje može se organizirati u dvije varijante:

- **Međužupanijsko/a natjecanje/a po grupama županija (gdje je velik broj škola)**
- **Jedno izlučno natjecanje tamo gdje broj škola veći od 12, ali nije potrebno ili moguće imati natjecanja u više regija, odnosno u disciplinama gdje su škole geografski raspršene te se ne mogu grupirati u grupe županija/regije.**

Natjecanja i smotre na školskoj razini organizira svaka škola zasebno.

Međužupanijsko natjecanje organizira škola domaćin, a u tome surađuje sa županijom, odnosno Gradom Zagrebom, odgovarajućom strukovnom udrugom, zajednica ili društvo. Natjecanje i smotra mogu imati jednog ili više suorganizatora.

Organizator, odnosno škola domaćin međužupanijskoga natjecanja utvrđuje se međusobnim dogovorom županija.

U vrijeme održavanja međužupanijskih natjecanja održava se i natjecanje na razini Grada Zagreba.

Organizator natjecanja i smotri na državnoj razini je Agencija, a provode ga škole domaćini odabrani temeljem javnog poziva Agencije, a suorganizatori mogu biti strukovne udruge, zajednice ili društva, županija, grad ili općina i druga strukovna škola.

MJESTO ODRŽAVANJA WSC NATJECANJA

WSC državna natjecanja održavaju se jednom godišnje u organizaciji ASOO, a u suradnji sa školama domaćinima pri čemu se u neparnim godinama održava na centralnoj lokaciji u Zagrebu koja zadovoljava prostorne i infrastrukturne uvjete, a u parnim godinama u pravilu u prostorima škole domaćina koje imaju

uvjete za provedbu natjecanja koje se biraju temeljem javnog poziva koji raspisuje ASOO, kao i u prostorima drugih ustanova i pravnih osoba.

U godini kada se natjecanja organiziraju u školi poželjno je da se natjecanja odvijaju **u prostorima koji omogućuju posjet učenika osnovnih škola i njihovih roditelja, medija te osiguravaju veću vidljivost samog natjecanja** (sportska dvorana, veće predvorje škole, otvoreni prostor, itd.).

WSC državna natjecanja na jednom mjestu počinju se održavati 2019. godine u disciplinama za koje je moguće osigurati higijensko - tehničke uvjete. Svaka disciplina koja će se održavati u okviru velikog događanja na jednom mjestu, imat će svoju školu domaćina. Preostale discipline održat će se u školama domaćinima koje imaju uvjete za provedbu natjecanja u pojedinoj disciplini, kao i u prostorima drugih ustanova i pravnih osoba.

Škole domaćini biraju se između svih prijavljenih organizatora, a na temelju kriterija koje propiše ASOO.

ORGANIZACIJSKA STRUKTURA NATJECANJA

Provedbu natjecanja i smotri učenika/ca strukovnih škola iz strukovnih disciplina na svim razinama usklađuje Agencija.

U organizaciji i provedbi WCS natjecanja sudjeluju sljedeća povjerenstva:

- organizacijsko povjerenstvo,
- prosudbeno povjerenstvo.

Za školska natjecanja, ravnatelj škole imenuje organizacijsko i prosudbeno povjerenstvo za svaku disciplinu u kojoj se provodi natjecanje.

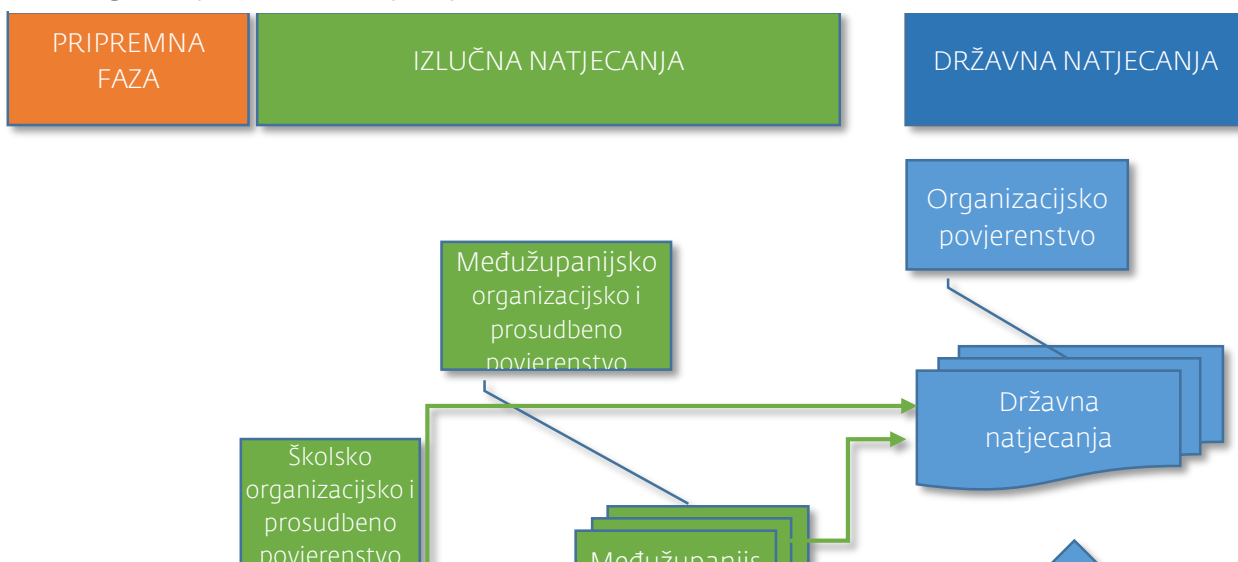
Međužupanijska organizacijska i prosudbena povjerenstva i povjerenstva Grada Zagreba imenuje upravno tijelo županije, odnosno Grada Zagreba mjerodavno za poslove obrazovanja na čijem se području natjecanje održava, a na prijedlog škole.

Za državna natjecanja, organizacijsko povjerenstvo škole domaćina natjecanja imenuje ravnatelj škole domaćina za svaku disciplinu kojoj je domaćin te o tome obavještava Agenciju (elektronskom poštom na adresu worldskillscroatia@asoo.hr), a u skladu s rokovima utvrđenim u javnom pozivu za odabir škole domaćina. Prosudbeno povjerenstvo za državno natjecanje za svaku disciplinu imenuje Agencija temeljem javnog poziva.

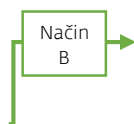
Sva povjerenstva imenuju se na određeno vrijeme, ali ne dulje od godine dana.

Radne skupine za izradu tehničkog opisa i modela zadatka imenuje Agencija.

Slika 2 Organizacijska struktura natjecanja učenika strukovnih škola

Način A

ZADAĆA AGENCIJE

- usklađivanje provedbe natjecanja i smotri učenika/ca strukovnih škola iz strukovnih disciplina na svim razinama
- Agencija kao WorldSkills Croatia glavni je koordinator te ima glavnu ulogu u pripremi i provedbi natjecanja na državnoj razini, a u suradnji s školama domaćinima
- državna natjecanja organizira Agencija (donosi pravila, tehničke opise, modele zadatka, raspisuje pozive i imenuje škole domaćina, pruža podršku školama domaćinima, imenuje prosudbena povjerenstva), a u ime Agencije škole domaćini, temeljem poziva i ugovora provode natjecanja
- donosi pravila natjecanja učenika strukovnih škola
- određuje discipline natjecanja
- odlučuje o broju učenika/ca i mentora/ica – sudionika/ca na državnoj razini natjecanja i smotri
- imenuje radne skupine za izradu tehničkog opisa i modela zadatka
- donosi tehnički opis disciplina i model zadatka
- komunicira s osnivačima i koordinira odabir škola domaćina međužupanijskih natjecanja
- raspisuje javne pozive za odabir škola domaćina natjecanja na državnoj razini
- imenuje škole domaćine natjecanja na državnoj razini
- pruža stručnu podršku školama domaćinima državnih natjecanja
- osigurava financijska sredstva za provedbu natjecanja na državnoj razini
- imenuje prosudbena povjerenstva za državno natjecanje za sve discipline
- provodi redovito usavršavanje za ravnatelje, nastavnike i članove radnih skupina i prosudbenih povjerenstava
- razvija i održava informacijski sustav natjecanja
- aktivno promiče i podiže vidljivost natjecanja
- osigurava i podiže kvalitetu sustava natjecanja na svim razinama

Agencija podmiruje troškove za:

- smještaj i prehranu sudionika (natjecatelja/ica, mentora/ica, članova/ica prosudbenih povjerenstava, tehničkoga osoblja) na temelju računa za obavljenу uslugu koji se dostavlja Agenciji;
- troškove prijevoza i naknade za dnevnice članova prosudbenih povjerenstava podmiruje svaka ustanova/tvrtka za svoje sudionike natjecanja i smotri te šalje Agenciji zahtjev za povrat tih sredstava.
- naknade članovima prosudbenog povjerenstava
- materijalne troškove natjecanja i smotri koje ima škola domaćin, a temeljem javnog poziva

RADNE SKUPINA ZA IZRADU TEHNIČKOG OPISA I MODELA ZADATKA

Svaka disciplina ima tehnički opis koji definira naziv discipline, poveznicu s grupama poslova i zanimanja te sadrži popis potrebne materijale i opremu te model zadatka. Tehnički opis uključuje i pravila vrjednovanja te pravila bodovanja. Dokument uključuje i elemente povezane s informacijama i komunikacijom, pitanja koja se odnose na zdravlje, sigurnost i zaštitu okoliša za svaki disciplinu te smjernice za promidžbu i vidljivost natjecanja kao i održivost.

Model zadatka je sredstvo za vrednovanje svake discipline. Tehnički opis precizira povezane grupe poslova i standarde koje model zadatka treba razraditi. Model zadatka osmišljava se kako bi optimizirao mogućnost za vrednovanje i razlikovanje izvedbe natjecatelja prema specifičnom standardu. Mora biti osmišljen kako bi optimalno koristio prostor, infrastrukturu i potrebne resurse.

Prilikom izrade modela zadataka za natjecanja treba voditi računa o potrebama gospodarstva i tehnološkom razvoju, potrebama tržišta, materijalnim izdancima te atraktivnosti pojedinih disciplina. Zadatak za natjecanje mora odražavati strukovni kurikulum i razinu kompetencija koje učenici stječu školovanjem.

Radni zadatak se sastoji od planiranja i pripreme, izvedbe, analize i prezentacije radnog zadatka. Model zadatka dostupan je svim strukovnim školama u svrhu priprema. Pripreme učenika za natjecanje provode se u školama ili kod poslodavaca, od strane njihovih mentora.

Radna skupina izrađuje model zadatka i do 30. listopada tekuće školske godine mora biti objavljen na stranicama ASOO, kako bi se natjecanje moglo realizirati u tekućoj školskoj godini. Radna skupina razvija i dva dodatna modula, koji svaki čini 30% modela zadatka.

Dio modela zadatka, a temeljem preporuke radne skupine prosudbeno povjerenstvo za državno natjecanje odabire i kao zadatak za natjecanje na međužupanijskoj razini.

Tjedan dana prije državnog natjecanja prosudbeno povjerenstvo za državno natjecanje mijenja 30% sadržaja modela zadatka, odabirom jednog od dva dodatna modula koji je razvila radna skupina, kako bi se dobio zadatak za natjecanje. Sastavni dio zadatka su i kriteriji za bodovanje.

Tehnički opis i model zadatka izrađuje radna skupina koja se sastoji od četiri člana (1 koordinator i 3 člana). Članove radne skupine imenuje ASOO na temelju javnog poziva. Članovi radne skupine su predstavnici strukovnih škola, predstavnici gospodarstva te ovisno o disciplini i predstavnici visokoškolskih ustanova.

Radne skupine vodi ASOO i organizira usavršavanje članova.

ŠKOLSKO I MEĐUŽUPANIJSKO ORGANIZACIJSKO I PROSUDBENO POVJERENSTVO

Školska organizacijska i prosudbena povjerenstva imenuje škola, a uključuje organizacijsko (3-5 članova) i prosudbeno povjerenstvo (3 člana).

Međužupanijska organizacijska i prosudbena povjerenstva imenuje osnivač na prijedlog škole, a uključuje organizacijsko (5-7 članova) i prosudbeno povjerenstvo (5 članova).

Navedena povjerenstva imenuju se jednom odlukom kojom se odvojeno navode članovi/ice organizacijskog i prosudbenog povjerenstva.

Članovi/ice školskih i međužupanijskih organizacijskih povjerenstva su odgojno-obrazovni i administrativni djelatnici strukovnih škola, a predsjednik je ravnatelj škole u kojoj se održava natjecanje.

Članovi/ice školskih i međužupanijskih prosudbenih povjerenstva mogu biti nastavnici strukovnih predmeta, poslodavci, a predsjednik je ravnatelj škole ili nastavnik škole koja je domaćin u kojoj se održava natjecanje kojeg ravnatelj imenuje.

Nastavnik/ica koji/a je član/ica prosudbenog povjerenstva o određenoj disciplini ne može biti mentor/ica učenika/ce u koji/a se natječe u toj istoj disciplini, bez obzira na razinu natjecanja.

Zadaće školskog /međužupanijskog organizacijskog povjerenstva:

1. Upoznati se s tehničkim opisom discipline
2. Provedba natjecanja u skladu s Pravilima
3. Osiguravanje odgovarajućeg prostora i potrebnog pribora i materijala za provedbu natjecanja
4. Obavljanje stručno-tehničkih poslova
5. Priprema i tiskanje materijala vezanih uz natjecanje
6. Analiza natjecanja u dijelu organizacije te donošenje zaključaka i preporuka koje prosljeđuju ASOO
7. Evaluacija natjecanja-razgovor s mentorima i natjecateljima
8. Izrada izvješća o provedenom međužupanijskom natjecanju koje u roku od 15 dana od natjecanja dostavljaju ASOO
9. Ostali poslovi koji proizlaze iz specifičnosti natjecanja ili smotre, a obuhvaćeni su odlukom o imenovanju pojedinoga povjerenstva

Zadaće školskog i međužupanijskog/izlučnog prosudbenog povjerenstva

1. Upoznati se s tehničkim opisom discipline i modelom zadatka
2. Izrada zadatka za školsko natjecanje (školsko prosudbeno povjerenstvo)
3. Osiguravanje tajnosti zadataka za međužupanijsko natjecanje/jedno izlučno koje je izradilo prosudbeno povjerenstvo za državno natjecanje (međužupanijsko prosudbeno povjerenstvo)
4. Primjenjivati pravila vrednovanja i bodovanja iz tehničkog opisa pojedine discipline (međužupanijsko prosudbeno povjerenstvo)
5. Zaprimati i rješavati žalbe natjecatelja i/ili mentora
6. Upisivanje podataka u informatički sustav: sastavljanje privremene liste rezultata, konačna lista, podjela radova s natjecanja
7. Analiza natjecanja u dijelu prosudbe te donošenje zaključaka i preporuka koje prosljeđuju ASOO
8. Ostali poslovi koji proizlaze iz specifičnosti natjecanja ili smotre, a obuhvaćeni su odlukom o imenovanju pojedinoga povjerenstva.

ŠKOLA DOMAĆIN I ORGANIZACIJSKO POVJERENSTVO ZA DRŽAVNO NATJECANJE

Školu domaćina državnog natjecanja imenuje Agencija temeljem javnog poziva i transparentnih kriterija, a koja ispunjava uvjete za provedbu natjecanja prema tehničkom opisu discipline. Za svaku disciplinu u svakoj godini natjecanja Agencija propisuje financijska sredstva koja će biti dostupna školi za njihovu ulogu domaćina. Visina sredstava ovisi o složenosti i zahtjevima discipline te broju učenika.

U svojoj prijavi škola kandidat za domaćina može navesti i suorganizatore natjecanja, ali Agencija odabire i imenuje jednu školu domaćina za jednu disciplinu. Jedna škola može biti domaćin u dvije ili više disciplina, a jednom ili više sektora. Za svaku disciplinu kojoj je škola domaćin imenuje se posebno organizacijsko povjerenstvo.

Zadaće škole domaćina

Škola domaćin mora pripremiti i provesti natjecanje u skladu s pravilima natjecanja te tehničkim opisom discipline, u svojem prostoru ili u prostorima drugih ustanova i pravnih osoba, odnosno na jednom mjestu u neparnoj godini.

Škola domaćin imenuje organizacijsko povjerenstvo, koje čini ravnatelj/ica škole, odgojno obrazovni i administrativni djelatnici. Članovi organizacijskog povjerenstva iz reda nastavnika strukovnih predmeta ne mogu biti mentori natjecateljima. Članovi organizacijskog povjerenstva prema potrebi mogu biti i predstavnici poslodavaca i visokih učilišta, drugih škola, udruga i zajednica strukovnih škola. Jedan član organizacijskog povjerenstva je i glavni voditelj radnog mjesta discipline.

Organizacijsko povjerenstvo:

- Organizira, priprema i provodi natjecanje na državnoj razini u jednoj disciplini
- prema specifikacijama za svaku disciplinu iz tehničkog opisa, osiguravaju tehničke uvjete za natjecanje
- ukoliko se natjecanje održava u prostorima drugih ustanova i pravnih osoba, odnosno na jednom mjestu osiguravaju i prevoze opremu (samostalno ili kroz suradnju s drugim školama i poslodavcima)
- osiguravaju materijal nužan za natjecanje, a prema tehničkom opisu discipline i modelu zadatka
- planiraju aktivnosti isprobavanja vještina u prostorima natjecanja za učenike osnovnih škola
- osiguravaju volontere na prostoru natjecanja za pružanje informacija i isprobavanje vještina
- pružaju podršku i osiguravaju uvjete za rad prosudbenog povjerenstva za državno natjecanje
- priprema i organizira tisak materijala vezanih uz natjecanje,
- radi analizu svih dijelova natjecanja na temelju kojih donose zaključke i preporuke koje prosljeđuju Agenciji
- izrađuju izvješće o provedenom natjecanju koje škola domaćin šalje Agenciji u roku od 15 dana od završetka natjecanja
- komuniciraju s Agencijom oko stručnih i tehničkih pitanja organizacije državnog natjecanja.

Škole domaćini imaju obvezu organizirati diseminaciju i promociju događanja te osigurati vidljivost natjecanja. Škole domaćini, u suradnji s drugim su/organizatorima, obvezatno obavještavaju sredstva javnoga priopćavanja (na lokalnoj i regionalnoj razini) prije samog natjecanja što ih organiziraju u svojoj sredini. Cilj je da se natjecanja otvore za širu javnost. Kako bi to bilo moguće bit će potrebno, gdje god je to tehnički moguće, i natjecanja koja se odvijaju u školama, približiti posjetiteljima (organizirati natjecanje u većem prostoru, primjerice športskoj dvorani, holu škole, na otvorenom, itd.).

Škole domaćini, u suradnji s drugim dionicima, trebaju uputiti poziv osnovnim školama i učenicima završnih razreda te njihovim roditeljima/skrbnicima u njihovoj lokalnoj/regionalnoj sredini, da dođu kao posjetitelji na natjecanje. U tu svrhu, svaka škola domaćin mora osmisliti sadržaje, organizirati prostor i osigurati nužni alat, materijal i osobe za aktivnosti pod nazivom „Isprobaj svoje vještine“. Namjera je da se kroz zanimljive, interaktivne i atraktivne sadržaje omogući posjetiteljima, prvenstveno učenicima osnovnih škola, da tijekom cijelog natjecanja praktično isprobaju neku vještinu (npr. jednostavni cvjetni aranžmani, tokarenje ili varenje uz pomoć simulatora, češljanje lutke, obrada drva, priprema jednostavnijih jela i pića, crtanje na računalu, itd.). U toj aktivnosti mogu sudjelovati i nastavnici, ali učenici škole domaćina. Na taj način i sami učenici mogu promicati svoje vještine učenicima osnovnih škola.

Za discipline koje se u neparnoj godini održavaju na jednom mjestu Agencija osigurava prostor, obavještava nacionalne medije te organizira dolazak učenika OŠ na događanje.

U vrijeme oko natjecanja i na samom natjecanju trebaju biti organizirani razni događaji (izložbe radova i /ili panoa sa prethodnih natjecanja, radionice, fokus grupe, paneli, kontakti s medijima, bivši učenici ili prvaci te sudionici međunarodnih natjecanja, itd.) te osigurati tiskani materijali (promidžbeni letci sa podacima

o strukovnim zanimanjima, popisi škola, itd.) s ciljem promocije natjecanja i povećavanja svijesti o natjecanju, strukovnim vještinama i strukovnom obrazovanju.

Škola domaćin ima osigurano mjesto za jednog natjecatelja (ili jedan tim) na državnom natjecanju u disciplini koju organizira.

PROSUDBENO POVJERENSTVO NA DRŽAVNOM NATJECANJU

Prosudbeno povjerenstvo za državna natjecanja imenuje ASOO na temelju javnog poziva, a čini ga 5 članova i to predstavnici gospodarstva, strukovnih škola i po potrebi visokoškolskih ustanova ovisno o disciplini. Član prosudbenog povjerenstva ne može biti mentor učeniku koji se natječe u toj disciplini.

Zadaće:

- proučiti tehnički opis discipline i model zadatka
- sudjelovati u usavršavanjima u organizaciji Agencije
- na temelju preporuke radne skupine koja je izrađivala model zadatka izraditi zadatak za međužupanijsko natjecanje
- tjedan dana prije državnog natjecanja, prosudbeno povjerenstvo formira zadatak za natjecanje na način da odabire jedan između dva ponuđena modula koji je izradila radna skupina, a koji svaki čini 30% modela zadatka. Taj modul s preostalih 70% modela zadatka postaje zadatak za natjecanje
- Članovi prosudbenog povjerenstva koriste pravila vrednovanja i bodovanja iz tehničkog opisa discipline te kriterije vrjednovanja koji su navedeni u tehničkom opisu i modelu zadatka
- Upisivanje podataka u informatički sustav: sastavljanje privremene liste rezultata, konačna lista, podjela radova s natjecanja
- Analiza natjecanja u dijelu prosudbe te donošenje zaključaka i preporuka koje prosljeđuju ASOO -u
- Ostali poslovi koji proizlaze iz specifičnosti natjecanja, a obuhvaćeni su odlukom o imenovanju pojedinoga povjerenstva.

Na državnom natjecanju žalbu mogu iskazati natjecatelji i/ili mentori. Žalba se izražava prosudbenom povjerenstvu uz pridruženog člana predstavnika Agencije.

Na kraju svakog dana prosudbeno povjerenstvo ocjenjuje rad natjecatelja i bodove unosi u informacijski sustav natjecanja.

Prosudbeno povjerenstvo na kraju zadnjeg modula iz informacijskog sustava objavljuje privremenu ljestvicu poretka. Po isteku vremena za žalbe (30 minuta) te ukoliko nije bilo istih, odnosno po rješavanju svih žalbi, a ne dulje od 1 h prosudbeno povjerenstvo u informacijskom sustavu zaključava i objavljuje konačnu ljestvicu poretka. Na temelju konačne ljestvice poretka dijele se medalje natjecateljima.

Žalbe

Učenicima i njihovim mentorima/cama dopušten je, na pisani zahtjev uvid u njihova rješenja u nazočnosti člana školskog/međužupanijskog prosudbenog povjerenstva. Na državnom natjecanju žalba se izražava prosudbenom povjerenstvu za državno natjecanje uz pridruženog člana predstavnika Agencije.

Učenik i/ili mentor mogu podnijeti pisanu žalbu prosudbenom povjerenstvu u roku od 30 min od objave privremene ljestvice poretka. U slučajevima pisanih žalbi, predsjednik školskog, međužupanijskog ili prosudbenog povjerenstva za državno natjecanje saziva prosudbeno povjerenstvo discipline na koju se žalba odnosi radi utvrđivanja osnovanosti žalbe te donosi odluku o istoj. Na državnom natjecanju prosudbenom povjerenstvu za državno natjecanje pridružuje se i predstavnik Agencije.

U slučajevima uočenih nedopuštenih korištenja sredstava rada, kršenja propozicija natjecanja ili drugih nepravilnosti prosudbeno povjerenstvo za državno natjecanje odlučiti će o istom te može donijeti odluku o diskvalifikaciji natjecatelja.

Potpisana odluka predsjednika školskog i međužupanijskog državnog povjerenstva je konačna. Potpisana odluka predsjednika prosudbenog povjerenstva za državno natjecanje, uz supotpis predstavnika Agencije je konačna.

SMOTRE

U novom modelu natjecanja, predviđene su tri smotre: vježbeničke tvrtke, za učenike s teškoćama te međusektorska smotra učeničkog stvaralaštva kako bi se promovirale vještine učenika i njihova kreativnosti.

Međusektorska smotra će se održavati svake neparne godine u sklopu velikog događanja na jednom mjestu. Kao posebni događaji svake godine odvijat će smotra i sajam Vježbeničkih tvrtki kao i smotra učenika teškoćama.

Smotra učeničkih radova podrazumijeva predstavljanje ukupnih postignuća učenika tijekom njihovog školovanja neovisno o zadanim okvirima natjecanja. Smotrama se potiče učenike da razvijaju svoje talente.

Smotra učeničkih radova učenicima strukovnih škola omogućuje da pokažu svoje sposobnosti i kreativnost, stvaralački potencijal i inovativnost te da predstave svoje talente i posebnosti. Učenički radovi i inovacije koje se prikazuju na smotrama prilika su učenicima da se predstave poslodavcima, a također su i prilika poslodavcima da otkriju kreativne i inovativne mlade ljude.

Smotre kao prateće događanje natjecanja omogućuju da se izložbama učeničkih radova promiče i rad pojedine škole i sektora u njegovoj sveukupnosti i raznolikosti te da se uz promociju stručnih znanja i vještine potiče darovitost i kreativnosti mladih.

TRAJANJE NATJECANJA

Školska i međužupanijska natjecanja provode se, u pravilu, u trajanju od 3 do 6 sati, a državna u trajanju od 10 do 16 sati.

BROJ NATJECATELJA NA DRŽAVNIM NATJECANJIMA

Broj natjecatelja na državnom natjecanju trebao bi biti 6 - 12 po disciplini, odnosno 4-6 timova u timskim disciplinama. Škola domaćin ima osigurano jedno mjesto.

HODOGRAM NATJECANJA

Cijeli tijek natjecanja odvija se u jednoj (tekućoj) školskoj godini.

- model zadatka objaviti do 30. listopada (iznimno za šk. godinu 2018./2019. bit će do kraja studenog)
- školska natjecanja provesti do 23. prosinca
- prijava škola s imenima učenika na međužupanijska i državna natjecanja do 15. siječnja
- provedba međužupanijskih ili jednog izlučnog natjecanja do 28. veljače
- objava popisa natjecatelja za državno natjecanje do 5. ožujka
- provedba državnih natjecanja od kraja ožujka do sredine travnja

- prijave za domaćinstvo međužupanijskih i državnih natjecanja za slijedeću školsku godinu do 15. svibnja
- objava popisa škola domaćina do 15. lipnja

NAGRADE I PRIZNANJA

Svi učenici i mentori koji sudjeluju na međužupanijskim i državnim natjecanjima dobivaju potvrde o sudjelovanju, kao i članovi prosudbenog povjerenstva na državnoj razini.

Učenici koji osvoje prva tri mjesta na državnom natjecanju dobivaju medalje i pohvalnicu, a mentori priznanje. Državni prvaci i njihove škole dobivaju i nagradu Faust Vrančić.

U suradnji sa gospodarstvom i drugim dionicima poželjno bi bilo osigurati i adekvatne nagrade za učenike koji osvoje prva tri mjesta.

SKLČA

ODABIR TIMOVA ZA SUDJELOVANJE NA EUROSKILLS I WORLD SKILLS NATJECANJIMA

Svake godine Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih provest će odabir disciplina u kojima će se Republika Hrvatska natjecati te eksperata i natjecatelja za Euroskills ili WorldSkills natjecanja.

Odabir disciplina ovisi o raspoloživim financijskim sredstvima, postignutim rezultatima i stečenom iskustvu u određenima disciplinama te drugim prioritetima.

U sljedećem koraku temeljem javnog poziva odabiru se eksperti ili potvrđuju postojeći za odabrane discipline.

Zadaća je eksperata:

- proučiti pravila natjecanja, tehnički opis svoje discipline te testni zadatak temeljem ovih dokumenata izraditi plan pripreme natjecatelja
- provoditi pripreme natjecatelja prema navedenim dokumentima,
- prema potrebi izraditi zadatak temeljem testnih zadataka iz prošle godine te sudjelovati u provjeri i odabiru prijavljenih kandidata za natjecatelje
- proučiti i drugu dokumentaciju za sudjelovanje na Natjecanju, a koju će mu/joj dostaviti Agencija,
- sudjelovati na treningu tehničkog delegata u organizaciji Agencija,
- zadovoljiti sve uvjete za sudjelovanje na Natjecanju u svojstvu punopravnog eksperta koji može ocjenjivati natjecatelje, uključujući sudjelovanje na mrežnom Forumu Natjecanja i u izradi konačnog zadatka te sheme ocjenjivanja,
- sudjelovati na pripremnim radionicama u organizaciji Agencije,
- sudjelovati na Natjecanju u organizaciji Agencije,
- pratiti i pružati podršku natjecateljima za vrijeme Natjecanja,
- aktivno surađivati s predstavnicima Agencije prije i za vrijeme trajanja Natjecanja,
- redovito komunicirati s predstavnicima Naručitelja prije i poslije Natjecanja u svrhu promocije Natjecanja i strukovnog obrazovanja.

Zadaće natjecatelja:

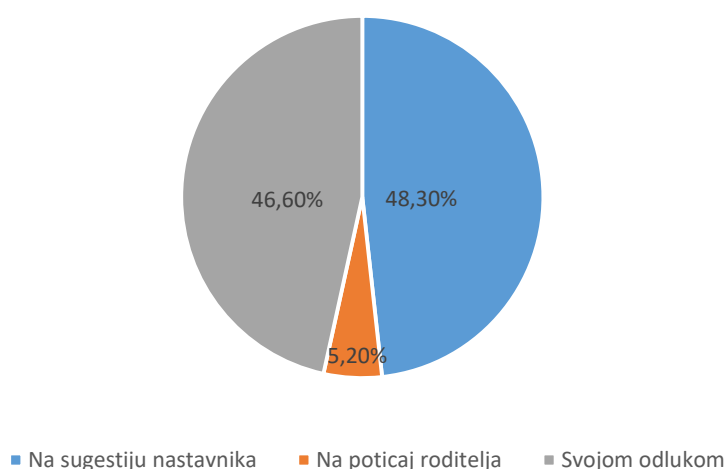
- pripremiti se za Natjecanje prema tehničkom opisu discipline u kojoj se natječe i temeljem plana pripreme i uputa eksperta u razdoblju prije natjecanja,
- aktivno komunicirati i surađivati s ekspertom prije i za vrijeme trajanja Natjecanja,
- proći psihološku pripremu,
- detaljno se upoznati i pridržavati se uputa iz Pravila Natjecanja te odredba ostalih dokumenata koji su važni za Natjecanje,
- sudjelovati na pripremnim radionicama u organizaciji Agencije,
- sudjelovati u Natjecanju,
- aktivno komunicirati s Agencijom prije i za vrijeme trajanja Natjecanja,
- predstavljati Republiku Hrvatsku i Agenciju s dignitetom u svim svojim aktivnostima.

U disciplinama u kojima će biti više prijavljenih kandidata, Agencija će uz sudjelovanje eksperata te temeljem zadatka koji su oni pripremili, provesti odabir. Testiranje se može provoditi i u sklopu velikog događanja u godini kad se ono odvija ili na drugom mjestu koje odredi Agencija.

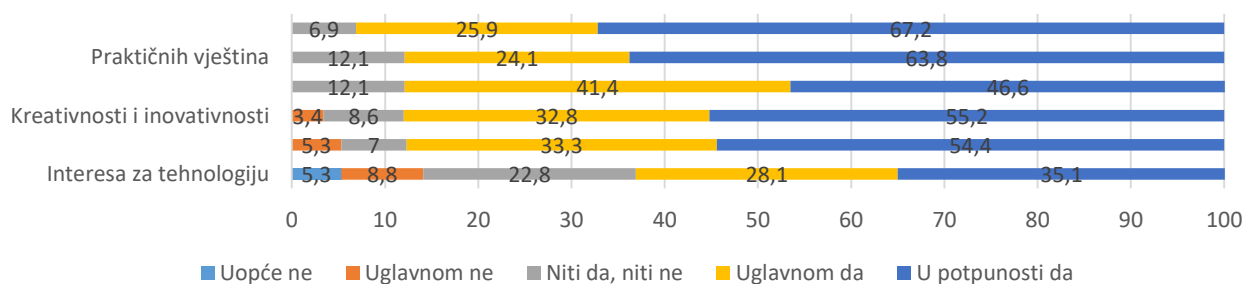
PRILOZI

PRILOG I – ISTRAŽIVANJE STRUKOVNIH ŠKOLA, NASTAVNIKA, RAVNATELJA I UČENIKA O POSTOJEĆEM MODELU SMOTRI RADOVA I NATJECANJA UČENIKA - GRAFIKONI

Grafikon 1. Odluka o prijavi na natjecanje

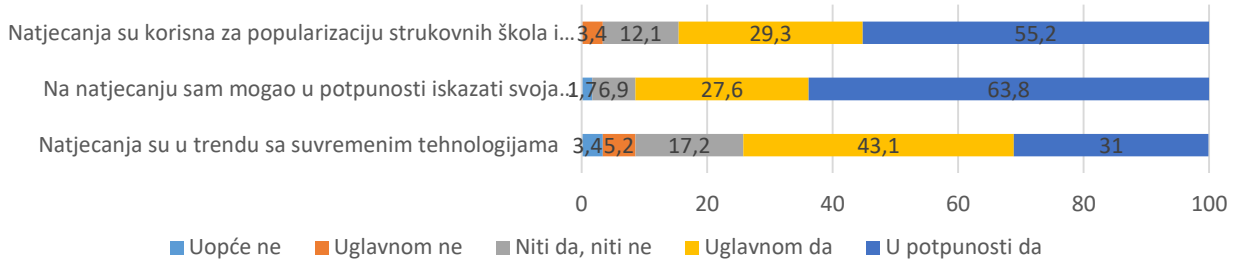

Grafikon 2. Učenička procjena utjecaja sudjelovanja na natjecanjima na unaprjeđenje (%)

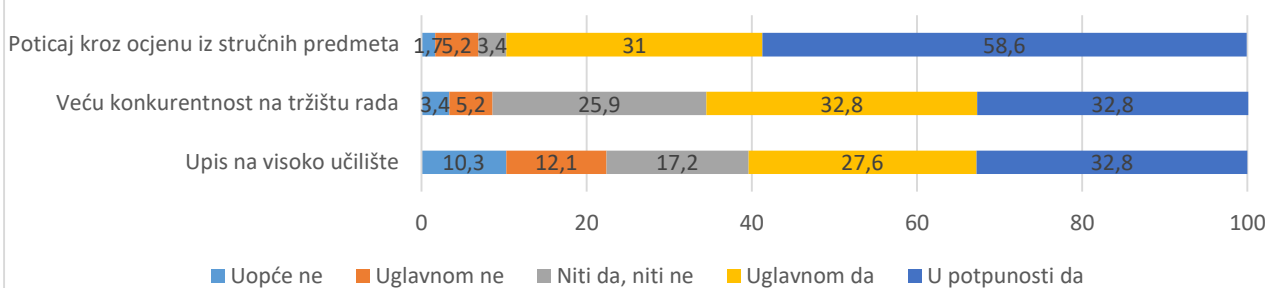

Grafikon 3. Učenička procjena pojedinih segmenata natjecanja 1 (%)

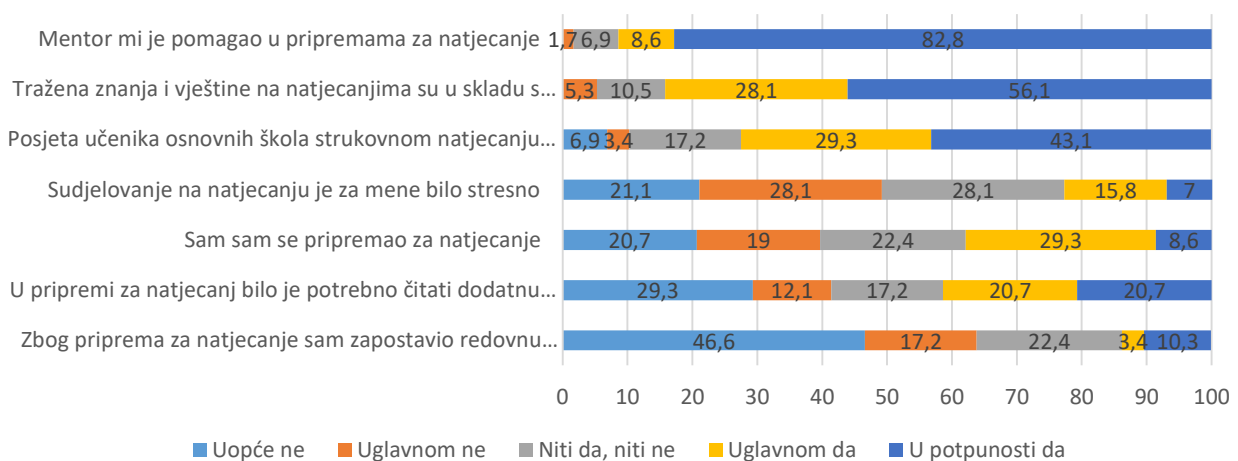
■ Uopće ne ■ Uglavnom ne ■ Niti da, niti ne ■ Uglavnom da ■ U potpunosti da

Grafikon 4. Koliko prema Vašoj procjeni dobar plasman na natjecanju omogućuje (%)

■ Uopće ne ■ Uglavnom ne ■ Niti da, niti ne ■ Uglavnom da ■ U potpunosti da

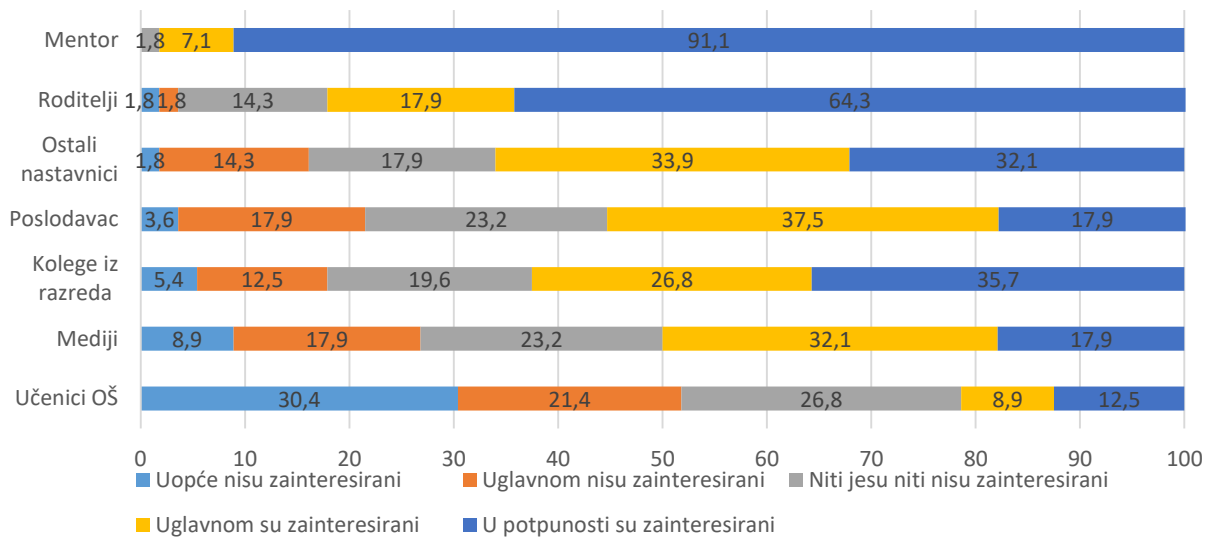
Grafikon 5. Učenička procjena pojedinih segmenata natjecanja 2 (%)

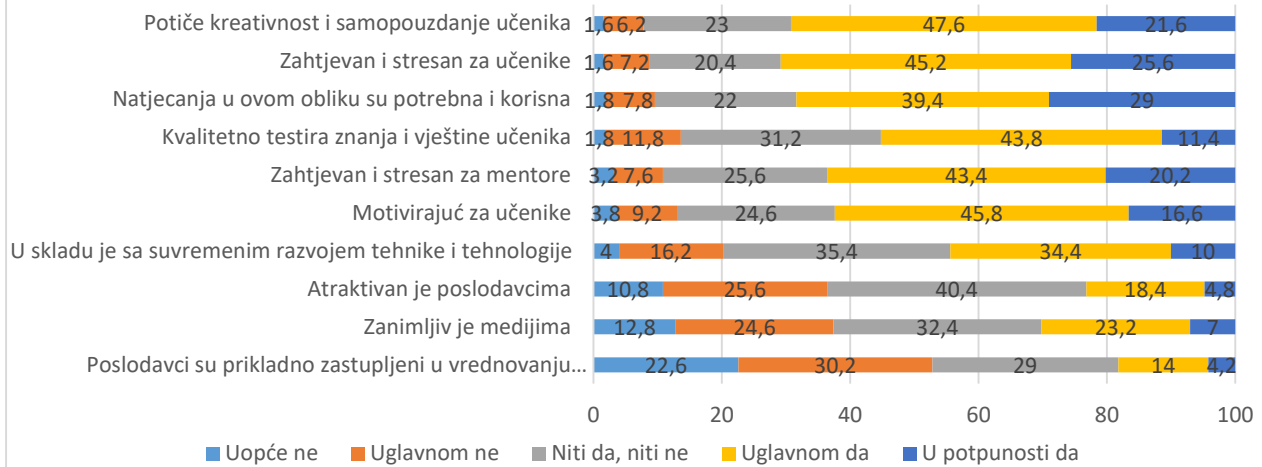
■ Uopće ne ■ Uglavnom ne ■ Niti da, niti ne ■ Uglavnom da ■ U potpunosti da

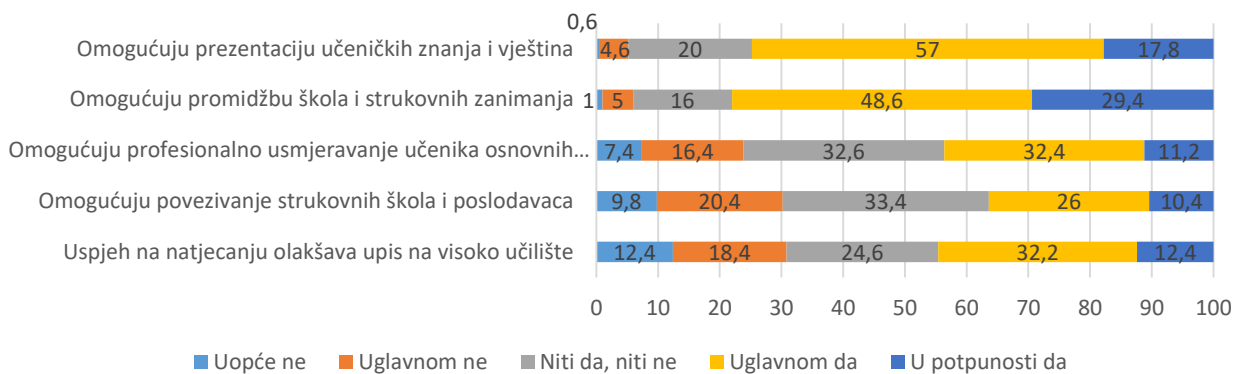
Grafikon 6. Učenička procjena interesa osoba/skupina za natjecanja (%)

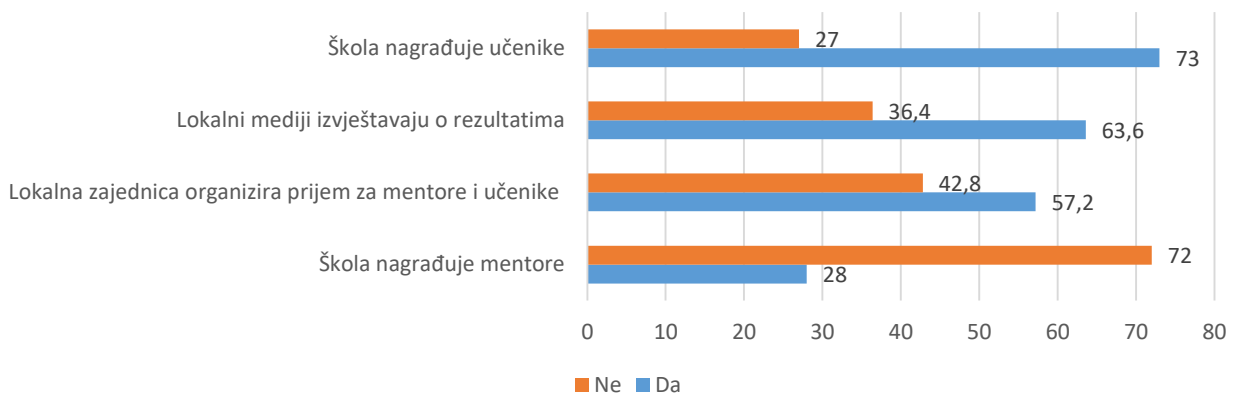
Grafikon 7. Mentorska procjena sustava natjecanja u njegovim različitim aspektima (%)

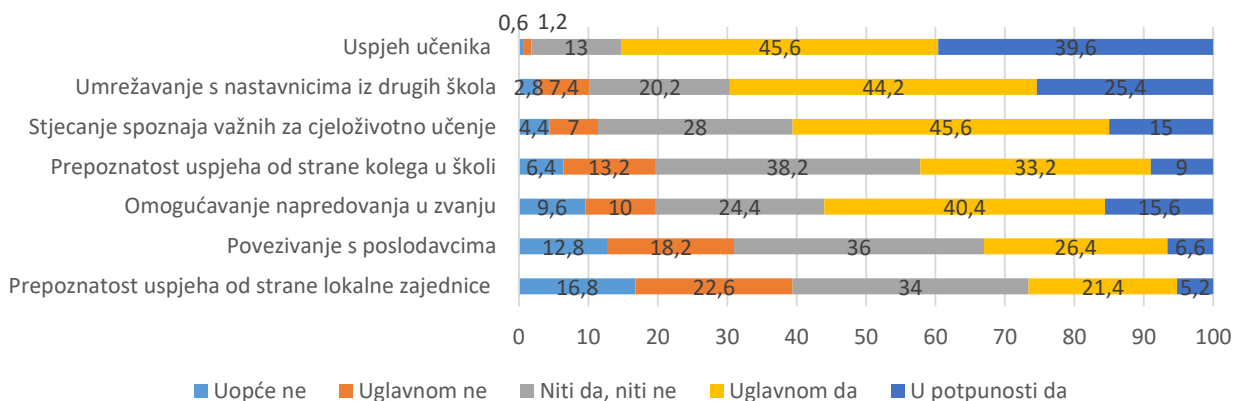
Grafikon 8. Mentorska procjena važnosti natjecanja u pojedinim aspektima (%)

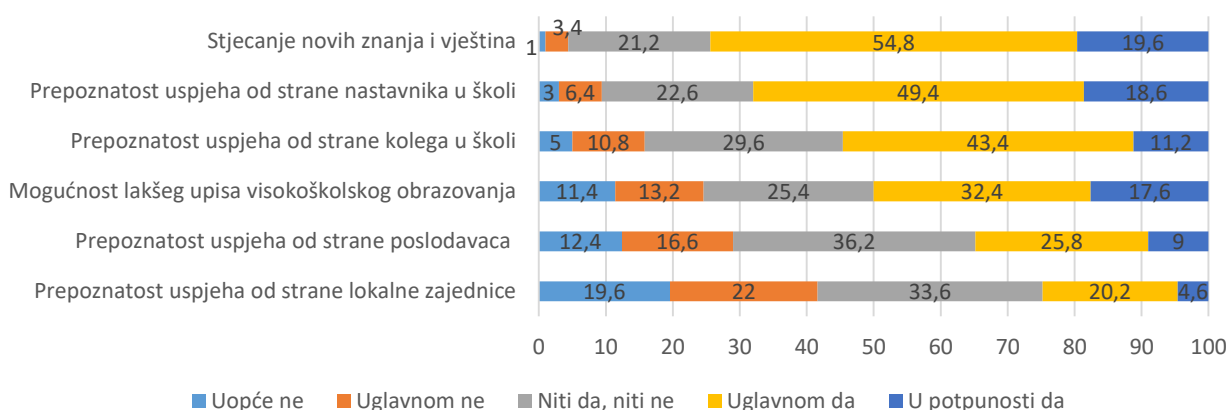
Grafikon 9. Vrednovanje angažmana mentora i/ili učenika (%)

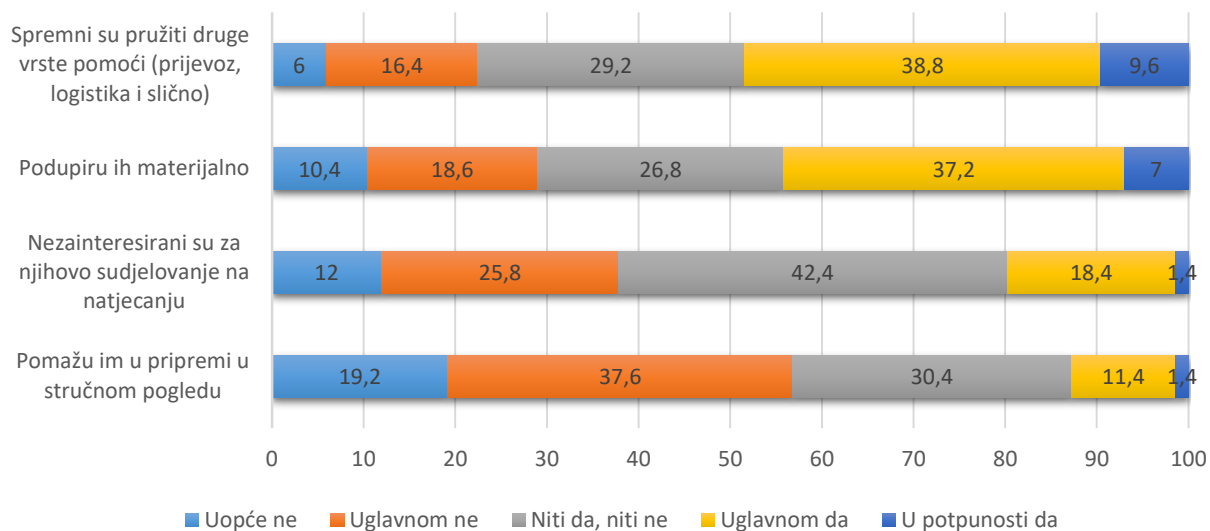
Grafikon 10. Mentorska procjena vlastite motivacije za pripremu učenika za natjecanje (%)

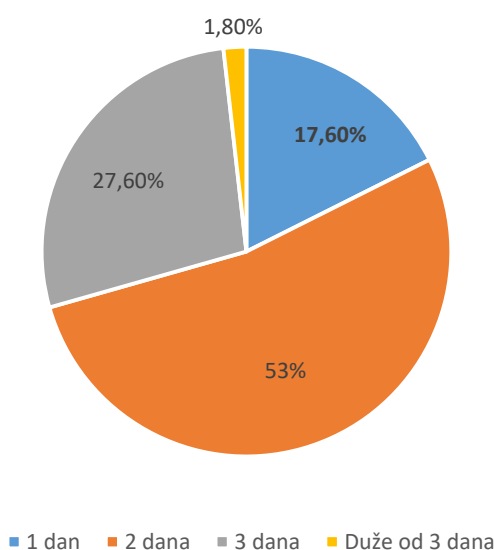
Grafikon 11. Mentorska procjena učeničke motivacije učenika za sudjelovanje u natjecanjima (%)

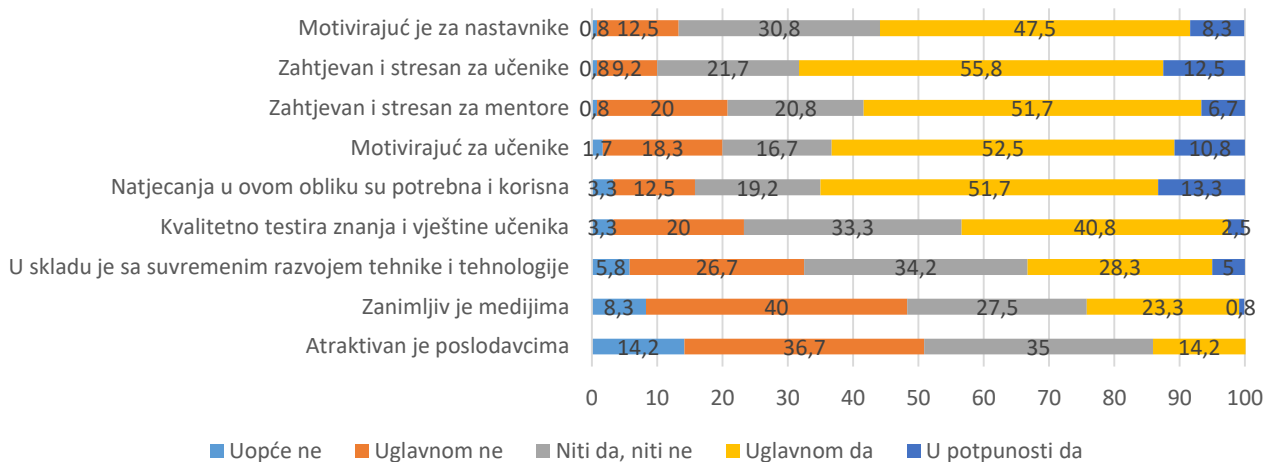
Grafikon 12. Mentorska procjena roditeljske potpore učenicima u pripremi za natjecanje (%)

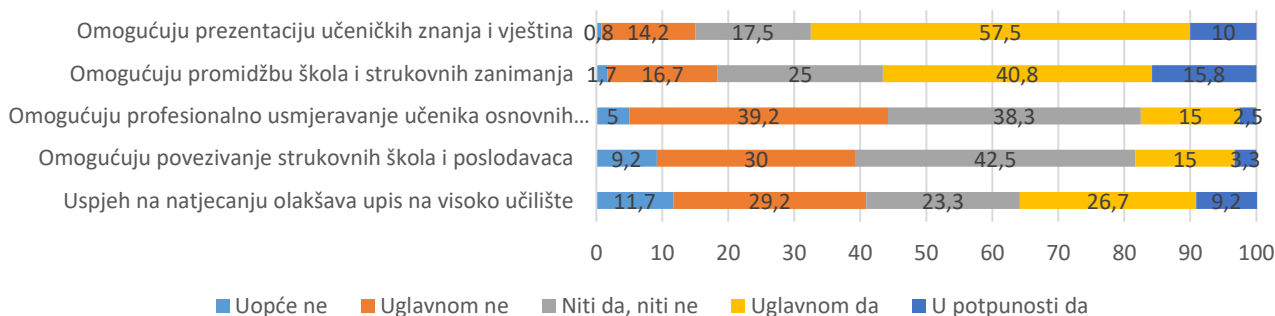
Grafikon 13. Mentorska procjena optimalnog trajanja natjecanja

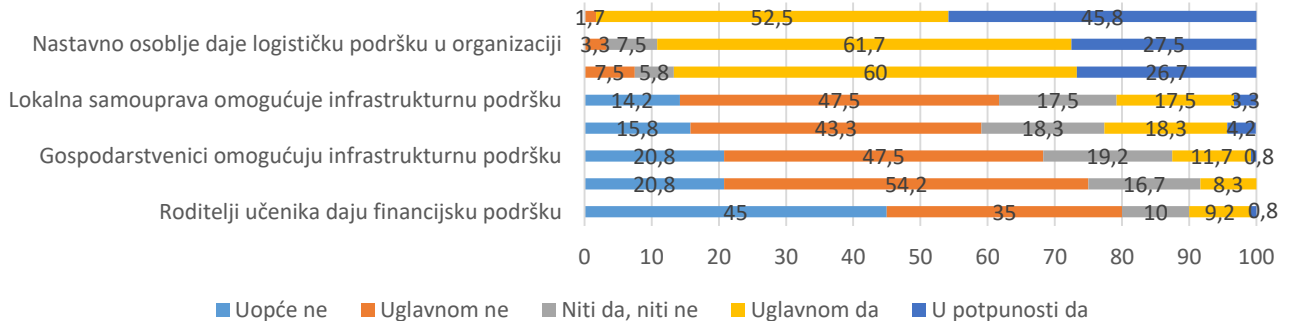
Grafikon 14. Ravnateljska procjena sustava natjecanja u njegovim različitim aspektima (%)

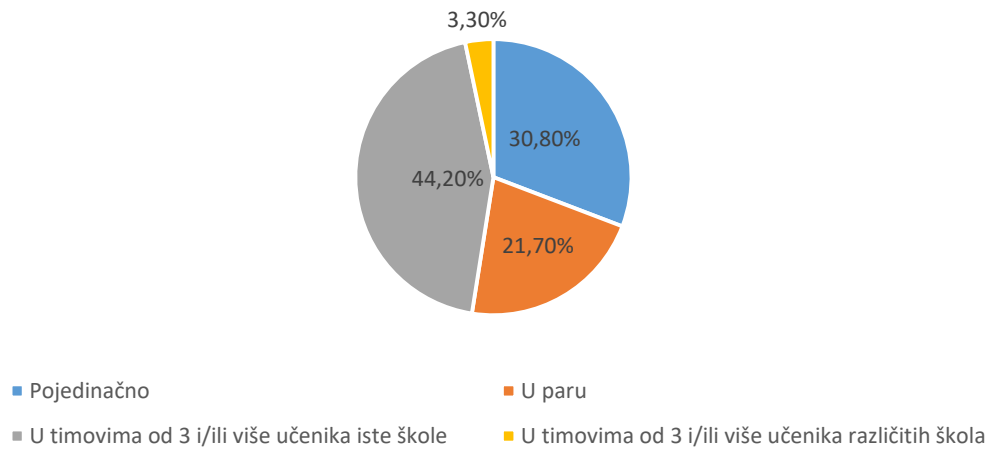
Grafikon 15. Ravnateljska procjena važnosti natjecanja u pojedinim aspektima (%)

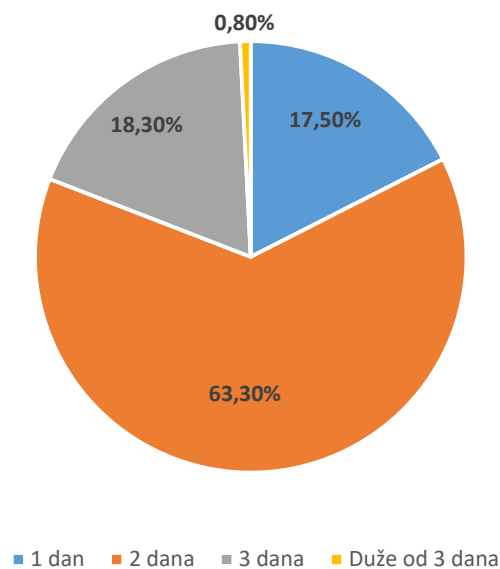
Grafikon 16. Ravnateljska procjena podrške različitih aktera natjecanjima (%)

Grafikon 17. Najprihvatljiviji model natjecanja prema mišljenju ravnatelja

Grafikon 18. Ravnateljska procjena optimalnog trajanja natjecanja

PRILOG II - POPIS DISCIPLINA U NOVOM MODELU

SEKTOR/ PODSEKTOR	DISCIPLINA	ALTERNACIJA	MEĐUSEKTORSKE DISCIPLINE	T - TIM; P – POJEDINAČNO (BR. NATJECATELJA)	SMOTRE	POVEZANOST S NPP/KURIKULUMIMA
1. Poljoprivreda, prehrana i veterina						
a. Poljoprivreda	Agro	Agroekologija		P (12)		Agrotehničar, Poljoprivredni tehničar opći, Poljoprivredni tehničar biljne proizvodnje, Poljoprivredni tehničar vrtlar, Poljoprivredni tehničar fitofarmaceut, Agroturistički tehničar
	Cvjećarstvo			P (12)		Cvjećar
b. Prehrana		Nutri-vita		T		Prehrambeni tehničar i Tehničar nutricionist
	Pekarstvo			T (12)		Pekar
c. Veterina	Veterina			P (12)		Veterinarski tehničar
2. Šumarstvo, prerada i obrada drva						
a. Šumarstvo	Šumarstvo			T (12)		Šumarski tehničar; Šumar
b. Prerada i obrada drva	Stolarstvo			P (10)		Stolar, Stolar JMO, Stolar DM
		Dizajn namještaja		P		Drvodjeljski tehničar (i DT dizajner, DT restaurator)
3. Geologija, rudarstvo, nafta i kemijska tehnologija						
a. Mineralne sirovine	Eko laboratorij			P (12)		Ekološki tehničar i kemijski tehničar
b. Kemijske tehnologije						
4. Tekstil i koža						
a. Tekstil	Izrada modnog proizvoda			T (12)		NPP Krojač

SEKTOR/ PODSEKTOR	DISCIPLINA	ALTERNACIJA	MEĐUSEKTORSKE DISCIPLINE	T - TIM; P – POJEDINAČNO (BR. NATJECATELJA)	SMOTRE	POVEZANOST S NPP/KURIKULUMIMA
	Modni dizajn i tehnologija	Dizajn odjeće		T (12)		Kurikulum Modni tehničar, NPP Dizajner odjeće ili Krojač i Modni tehničar
b. Koža	Dizajn obuće i kožne galanterije			T (8)		NPP Obučar, NPP Galanterist i novi strukovni kurikulum Tehničar modelar obuće i kožne galanterije
5. Grafička tehnologija i audio-vizualna tehnologija						
a. Grafičke tehnologije	Grafička tehnologija i dizajn			P (8)		Grafički tehničar, grafički tehničar pripreme, tehnički urednik, grafički urednik dizajner, grafičar pripreme
b. Audio-vizualne tehnologije	Multimedija			P (8)		Medijski tehničar, web dizajner
6. Strojarsstvo, brodogradnja i metalurgija						
a. Strojarsstvo	Automehatronika			P (12)		Automehatroničar, Automehaničar, Autoelektričar, Tehničar za vozila i vozna sredstva
	Kućne instalacije			T (12)		Vodoinstalater, Instalater grijanja i klimatizacije, Instalater kućnih instalacija
		Plinoinstalacije		T		Plinoinstalater, Instalater kućnih instalacija
	Strojarska tehnologija			P (12)		Strojarski tehničar, Strojarski računalni tehničar, Računalni tehničar za strojarstvo, Tehničar za energetiku (str), Tehničar za mehatroniku, Tehničar za finomehaniku, Tehničar za obrađivačke tehnike, Tehničar za strojeve i uređaje, Brodograđevni tehničar, Tehnički crtač

SEKTOR/ PODSEKTOR	DISCIPLINA	ALTERNACIJA	MEĐUSEKTORSKE DISCIPLINE	T - TIM; P – POJEDINAČNO (BR. NATJECATELJA)	SMOTRE	POVEZANOST S NPP/KURIKULUMIMA
b. Brodogradnja		Brodostrojarstvo		T		Tehničar za brodogradnju, Brodograđevni tehničar
c. Metalurgija						
	CNC i CAD/CAM tehnologije			T (10)		CNC operater, Strojarski tehničar, Strojarski računalni tehničar, Računalni tehničar za strojarstvo, Tehničar za obrađivačke tehnike,
7. Elektrotehnika i računarstvo						
a. Elektrotehnika	Električne instalacije	Industrijsko upravljanje		T (12)		Elektroinstalater, elektromonter, telekomunikacijski monter, elektromehaničar, elektroničar-mehaničar i elektroničar
b. Računarstvo	Izrada programskih rješenja	Administracija IT sustava		P (12)		Tehničar za računarstvo nsk
8. Graditeljstvo i geodezija						
a. Graditeljstvo	Graditeljska tehnologija			P (12)		Građevinski tehničar
	Arhitektonske tehnologije			P (12)		Arhitektonski tehničar
	Zidarstvo			T (12)		Zidar
		Tesarstvo		P		Tesar
	Keramičarstvo i oblaganje			P (12)		Keramičar-oblagač
	Suha gradnja			T (12)		Monter suhe gradnje
	Soboslikarstvo			P (12)		Soboslikar
b. Geodezija	Geodezija			P (8)		Geodetski tehničar, Tehničar geodezije i geoinformatike
9. Ekonomija, trgovina i poslovna administracija						
a. Ekonomija	Računovodstvo			P (12)		Ekonomist

SEKTOR/ PODSEKTOR	DISCIPLINA	ALTERNACIJA	MEĐUSEKTORSKE DISCIPLINE	T - TIM; P – POJEDINAČNO (BR. NATJECATELJA)	SMOTRE	POVEZANOST S NPP/KURIKULUMIMA
	Poduzetništvo			T (12)	Vježbeničke tvrtke	Ekonomist Smotra: Ekonomist i Komercijalist, T
b. Trgovina	Prodajne vještine	Komercijalni poslovi		PV-P (6); KP-T		Prodavač/Komercijalist
c. Poslovna administracija		Uredsko poslovanje		Poslovni tajnik-P		Poslovni tajnik/Upravni referent
10. Turizam i ugostiteljstvo						
a. Turizam	Poslovanje repcije hotela			P (12)		Hotelijsko-turistički tehničar/Turističko-hotelijski komercijalist
	Poslovanje turističke agencije			P (12)		Hotelijsko-turistički tehničar/Turističko-hotelijski komercijalist
b. Ugostiteljstvo	Kuharstvo			P (12)		Kuhar / Turističko-hotelijski komercijalist
	Ugostiteljsko posluživanje			P (12)		Konobar / Turističko-hotelijski komercijalist
	Slastičarstvo			P (12)		Slastičar / Turističko-hotelijski komercijalist
11. Promet i logistika						
a. Promet	Prometna tehnologija			P (10)		Kurikulum Tehničar cestovnog prometa NPP Tehničar za željeznički promet
	Pomorska nautika			P (6)		Kurikulum Pomorski nautičar
	Vožnja motornoga vozila			P (9)		NPP Vozač motornog vozila
b. Logistika		Prometna logistika		T		NPP Tehničar za logistiku i špediciju
12. Zdravstvo i socijalna skrb						

SEKTOR/ PODSEKTOR	DISCIPLINA	ALTERNACIJA	MEĐUSEKTORSKE DISCIPLINE	T - TIM; P – POJEDINAČNO (BR. NATJECATELJA)	SMOTRE	POVEZANOST S NPP/KURIKULUMIMA
a. Zdravstvo		Dentalna njega		P		Zdravstveno-laboratorijski tehničar
	Fizioterapija	Medicinska dijagnostika		P (9)		Fizioterapeutski tehničar
	Zdravstvena njega			P (12)		Medicinska sestra/tehničar opće njege
						Dentalni tehničar
b. Socijalna skrb						
13. Osobne, usluge zaštite i druge usluge						
a. Osobne usluge	Frizerstvo			P (12)		Kurikulum Frizer i JMO Frizer
	Kozmetička njega			P (12)		Kurikulum Kozmetičar
b. Usluge zaštite						
c. Druge usluge						
Učenici/ca s teškoćama u razvoju						
	Pomoćni kuhar i slastičar			P (8)	Smotra radova učenika/ca s teškoćama u razvoju	Kuhar / Turističko-hotelijerski komercijalist Slastičar / Turističko-hotelijerski komercijalist
	Pomoćni cvječar			T (12)		Pomoćni cvječar
Međusektorske discipline						
					Međusektorska smotra učeničkog stvaralaštva ER, SBM, GG, GTAVT, ŠPD	ŠPD: Stolar; Stolar JMO; Drvodjeljski tehničar; Drvodjeljski tehničar dizajner; Drvodjeljski tehničar restaurator; Tapetar; Šumarski tehničar

SEKTOR/ PODSEKTOR	DISCIPLINA	ALTERNACIJA	MEĐUSEKTORSKE DISCIPLINE	T - TIM; P – POJEDINAČNO (BR. NATJECATELJA)	SMOTRE	POVEZANOST S NPP/KURIKULUMIMA
			Robotika (EiR, SBM)	T (12)		EiR: tehničar za elektroniku NPP/nsk , tehničar za računalstvo NPP, tehničar za mehatroniku NPP/nsk; Elektrotehničar SBM: Strojarski tehničar, Strojarski računalni tehničar, Računalni tehničar za strojarstvo, Tehničar za energetiku (str), Tehničar za mehatroniku, Tehničar za finomehaniku, Tehničar za obrađivačke tehnike, Tehničar za strojeve i uređaje, Brodograđevni tehničar, Tehnički crtač
			Mehatronika (EiR, SBM)	P (6)		EiR: tehničar za elektroniku NPP/nsk , tehničar za računalstvo NPP, tehničar za mehatroniku NPP/nsk; Elektrotehničar SBM: Strojarski tehničar, Strojarski računalni tehničar, Računalni tehničar za strojarstvo, Tehničar za energetiku (str), Tehničar za mehatroniku, Tehničar za finomehaniku, Tehničar za obrađivačke tehnike, Tehničar za strojeve i uređaje, Brodograđevni tehničar, Tehnički crtač

SADRŽAJ

UVOD	2
POSTOJEĆI MODEL SMOTRI RADOVA I NATJECANJA UČENIKA I UČENICA SREDNJIH ŠKOLA REPUBLIKE HRVATSKE U STRUKOVNIM DISCIPLINAMA	4
Povijest smotri radova i natjecanja	4
Postojeći model smotri radova i natjecanja učenika i učenica srednjih škola Republike Hrvatske u strukovnim disciplinama	6
<i>Školsko natjecanje</i>	8
<i>Međužupanijska natjecanja</i>	9
<i>Državno natjecanje</i>	10
SWOT ANALIZA POSTOJEĆEG MODELA SMOTRI RADOVA I NATJECANJA UČENIKA	11
ISTRAŽIVANJE STRUKOVNIH ŠKOLA, NASTAVNIKA, RAVNATELJA I UČENIKA O POSTOJEĆEM MODELU SMOTRI RADOVA I NATJECANJA UČENIKA	13
Opis istraživanja	13
Rezultati istraživanja	13
VAŽNOST I ULOGA NATJECANJA U VJEŠTINAMA U STRUKOVNOM OBRAZOVANJU I OSPOSOBLJAVANJU	24
Korist od natjecanja	25
<i>Koristi za učenike sudionike natjecanja</i>	25
<i>Zahtjevi i korist za nastavnike</i>	26
<i>Korist za poslodavce</i>	27
<i>Korist za škole</i>	27
Profesionalno usmjeravanje	28
Zaključno	28
MEĐUNARODNA NATJECANJA U STRUKOVNIM VJEŠTINAMA	29
EuroSkills natjecanja	29
WorldSkills natjecanja	30
WorldSkills Croatia	31
PRIMJERI DOBRE PRAKSE U DRUGIM ZEMLJAMA	31
<i>Slovenija</i>	32
<i>Finska</i>	34
<i>Latvia</i>	35
NOVI MODEL NATJECANJA I SMOTRI UČENIKA STRUKOVNIH ŠKOLA	37
Osnovna načela novog modela NATJECANJA	37
Polazišne osnove za odabir natjecateljskih disciplina	38
Ciljevi novih državnih natjecanja	39
Dionici natjecanja	39
Priprema, organizacija i način provođenja WSC natjecanja	42
<i>Razine natjecanja</i>	42
<i>Mjesto održavanja WSC natjecanja</i>	42
<i>Organizacijska struktura natjecanja</i>	43
<i>Žalbe</i>	48
<i>smotre</i>	49
<i>Trajanje natjecanja</i>	49
<i>BROJ NATJECATELJA na državnim natjecanjima</i>	49

<i>Hodogram natjecanja</i>	49
<i>Nagrade i priznanja</i>	50
ODABIR TIMOVA ZA SUDJELOVANJE NA EUROSKILLS I WORLDSKILLS NATJECANJIMA	51
PRILOZI	52
Prilog I – Istraživanje strukovnih škola, nastavnika, ravnatelja i učenika o postojećem modelu smotri radova i natjecanja učenika - grafikoni	52
PRILOG II - Popis disciplina u novom modelu	59
SADRŽAJ	65